

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 1 ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ. 7

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἀνεγράφη προσφάτως εἰς τὸν ἡμερήσιον Τύπον, ὅτι ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐργασίας ἀπεστάλησαν πρὸς τὰ διάφορα Γραφεῖα Εὐρέσεως Ἐργασίας χίλια περίπου ὀνομαστικά καὶ προσκλήσεις ἐργατῶν καὶ ἐργατριῶν, πού καλοῦνται πρὸς ἀνάληψιν ἐργασίας εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν. Συνεχίζεται οὕτω ἡ ἐρήμωσις τῆς ὑπαίθρου μας· καθ' ὅσον, ὡς ἀνεκοινώθη, ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταναστευόντων ὑπερέβη ἐξηκριβωμένως τὸν ρυθμὸν τῆς ἐτησίας αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ!

★

Φοβούμεθα, ὅτι δὲν ἔχει ἔγιναι ἐπαρκῶς συνειδητὴ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἢ κεφαλαιώδης σημασία τοῦ φλέγοντος τούτου ζητήματος. Καὶ ὅτι δὲν ἐνετοπίσθησαν ἐπαρκῶς καὶ νηφαλιώτερον αἱ ἐπιπτώσεις καὶ οἱ κίνδυνοι ἐκ τῆς ἀσυγκρατήτου αὐτῆς Ἐθνικῆς αἱμορραγίας. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐπροκάλεσαν τὰς ἐπιβαλλομένας ἐνεργείας καὶ ἀντιδράσεις, διὰ τὴν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς—οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς—ὀρθὴν ἀντιμετώπισίν του.

★

Βεβαίως κύριος λόγος τῆς μεταναστεύσεως εἶναι ἡ ἀνεργία καὶ ἡ ἔλλειψις ἱκανοποιητικῆς ἀπασχολήσεως, ἐπιχωρίως, τοῦ ἐργατικοῦ μας δυναμικοῦ, πού ἡ ἐποχὴ μας κατέστησεν εὐκολον τὴν μετακίνησίν του. Συντελεῖ ἐπίσης κατὰ πολὺ εἰς αὐτὴν καὶ ἡ ὁμοιομορφία τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν διαμορφώνει παντοῦ ὁ σύγχρονος τεχνικὸς πολιτισμὸς, πού καταλύει, ὁλοὲν καὶ περισσότερον, τὸ δέος τοῦ ἀγνώστου, καὶ ἐξουδετερώνει τὰ «φαρμάκια

τῆς ξενητεῖας», πού μὲ τόσον ζοφερόχρωμον συναισθηματισμὸν διεζωγράφιζεν ἡ παλαιὰ δημοτικὴ μας ποίησις. Κύριος ἐπίσης λόγος εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ τοῦ περιπαλήτου ἐκείνου («ubi bene, ibi patria») τῆς Ρωμαϊκῆς καταπτώσεως, πού κυριαρχεῖ σήμερον εἰς τὰς συνειδήσεις, ὡς καθιερωμένη καὶ κυριαρχοῦσα κοινωνικὴ ἀξία. Ἄν δὲ εἰς ταῦτα προστεθῇ καὶ τὸ ἀνέκαθεν φιλαπόδημον τῆς ἀνησύχου φυλῆς μας, θὰ ἐντοπισθοῦν, νομίζομεν, αἱ κυριωδέστεραι αἰτίαι τοῦ σπουδαιότητος τούτου καὶ ἐπικινδύνου κοινωνικοῦ μας προβλήματος.

★

Ἄλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου σήμερον. Καὶ πρόθεσίς μας εἶναι, νὰ ἐπισημάνωμεν ἀπλῶς τὴν ὀξύτητα τοῦ ζητήματος. Διότι εἶναι βέβαιον, ὅτι τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα δὲν πρόκειται ν' ἀνασταλῆ, ἐφ' ὅσον θὰ συνεχίζεται ἡ οἰκονομικὴ μας δυσπραγία· καὶ ἐφ' ὅσον, ὡς ἐκ τῆς χαμηλῆς στάθμης τῆς ἀναπτύξεώς μας, ἡ φιλοπονία καὶ ἡ ζωτικότης τῆς νεότητός μας δὲν θ' ἀνευρίσκουν ἐπιχωρίως τὴν ἀνταπόδοσιν πού δικαιοῦνται.

Ἡ μετανάστευσις ὅμως εἰς τὴν ἐποχὴν μας αὐτὴν οὐδεμίαν συσχέτισιν ἔχει μὲ τὰς παλαιότερας μεταναστεύσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄλλοτε ὁ Ἕλληνας, ὅπουδῆποτε μετεκινεῖτο, ἐδημιούργει νέας ἐθνικὰς ἐστίας, καὶ ἀνθούσας καὶ σφυζούσας ἀπὸ ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἀλκὴν παροικίας, πού ἀνθίσταντο ἀποτελεσματικῶς εἰς τὰς ἀπορροφητικὰς καὶ διαβρωτικὰς τῶν πατροπαραδότων βιωμάτων μας ἐπιρροάς. Σήμερον ὅμως μετανάστευσις

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΟΥ

6. Ο ΞΕΝΟΣ ΑΜΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΟΣ Ι. ΧΡΙΣΤΟΣ

Ὁ ἱ. Λουκᾶς ἀρχίζει τὸ εὐαγγελίον του μὲ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἐνσαρκωθέντος Λόγου ἐν Βηθλεέμ. Κατ' αὐτὸν ὁ Θεός, ὁ Κύριος εἰς τὸν οὐρανόν, γίνεται ὁ «ξένος» ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ἐθελουσία αὐτῆ ταπεινώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀνοίκειος συμπεριφορὰ τῆς Γαλιλαίας πρὸς τὸν Γεννηθέντα ἀπετέλεσε θέμα τῆς ἱ. ὑμνογραφίας. Παράδοξος Κύριος. Διότι γίνεται ὁ ὑπρέτης τῶν δούλων του (Λκ. 12, 35-40). Παραγγέλλει εἰς τοὺς μαθητάς του πῶς νὰ ζοῦν οἱ ἴδιοι ὡς ξένοι ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ ἰδικόν του παράδειγμα, καὶ πῶς νὰ φέρονται πρὸς τοὺς ξένους (Λκ. 14, 7). Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λαζάρου ἐκτιμᾶ, ὡς κουρασμένος ξένος, τὰς περιποιήσεις τῶν ἀδελφῶν Μάρθας καὶ Μαρίας μετὰ ἀπὸ ταλαιπώρους μετακινήσεις καὶ συνεχῆ ἔλθειν θαλπωρῆς. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις βλέπει ἀκαρδον συμπεριφορὰν, ὡμὴν φιλοξενίαν, ὅπως εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν. Κατάκοπος συνεχίζει πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. Πράγματι δὲ ἀληθεύει τὸ καὶ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει».

Τόσον συγκινεῖται ἀπὸ προσκλήσεις φιλοξενίας, ὥστε τὰς ἐπωφελεῖται διὰ νὰ τελέσῃ καὶ εἴπῃ σωτήρια καὶ θαυμαστά, ὅπως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀνδρέου καὶ

Σίμωνος (Μρ. 1, 29), εἰς τὰς οἰκίας τελωνῶν καὶ «ἀμαρτωλῶν», πρὸς σκανδαλισμὸν τῶν ὑπερσυντηρητικῶν. Ξενίζονται πολλοὶ διὰ τὸ ὅτι ὁ «ξένος» ξενίζεται παρ' αὐτοῖς. Ἀφήσωμεν τὸν ἱ. Χρυσόστομον νὰ σχολιάσῃ τὸ μυστήριον :

«Ἐκπλήττει γὰρ με, τὸ θαῦμα. Ὁ παλαιὸς ἡμερῶν παιδίον γέγονεν, ὁ ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου καθήμενος ἐν φάτνῃ τίθεται, ὁ ἀφανὴς καὶ ἀπλοῦς καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀσώματος χερσὶν ἀνθρωπίναις ἐλίσσεται, ὁ τὰ τῆς ἀμαρτίας διασπῶν δεσμὰ σπαργάνοις ἐμπλέκεται, ἐπειδὴ τοῦτο θέλει. Θέλει γὰρ τὴν ἀτιμίαν ποιῆσαι τιμὴν, τὴν ἀδοξίαν ἐνδύσαι δόξαν, τὸν τῆς ὕβρεως ὄρον, ἀρετῆς δεῖξαι τρόπον».

Μὲ τὸν ἴδιον θαυμασμὸν ψάλλουν καὶ οἱ ἱεροὶ ὑμνωδοί. Τὰ ἐρωτηματικά διαδέχονται τὸ ἓνα τὸ ἄλλο εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῶν Χριστουγέννων :

«Τί θαυμάζεις Μαρίας, τί ἐχθαμβεῖσαι τὸ ἐν σοί ; Ὁ ἀχώρητος παντὶ πῶς ἐχωρήθῃ ἐν γαστρὶ ; Ὁ ἐν κόλποις τοῦ Πατρὸς πῶς ἐν ἀγκάλας τῆς μητρὸς ; Πῶς ἐξείπω τὸ μέγα μυστήριον ; Ὁ ἄσαρκος σαρκοῦται, ὁ Λόγος παχύνεται, ὁ ἀόρατος ὁράται, καὶ ὁ ἀναφῆς ψηφαφᾶται, καὶ ὁ ἀναρχος ἀρχεται ; Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται. Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας».

σημαίνει μόνιμον—κατὰ κανόνα σχεδὸν—ἐγκατάστασιν εἰς τὴν ξένην καὶ λήθην, ἐντὸς ὀλίγου, καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν πατρίων.

Ἄς μὴ λησμονῶμεν δέ, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μεταναστεύοντας ἀνήκουν εἰς πληθυσμοὺς μετακινήθεντας ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀλλαχόθεν καὶ οἱ ὅποιοι δὲν ἀπέκτησαν βαθὺ καὶ καταπάγιον ρίζωμα εἰς τὴν πατρῶαν γῆν. Καὶ οὔτε ἀντεμετωπίσθησαν ἀτυχῶς αἱ ἀνάγκαι των καὶ τὰ προβλήματα των, μὲ τὴν ἐμπρέπουσαν σοβαρότητα καὶ σύνεσιν καὶ στοργὴν. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ κίνδυνος τῆς ἀπωλείας των εἰς τὰς νέας χώρας ποῦ ἐγκαθίστανται καὶ ὅπου ἀνευρίσκουν θετικώτεραν ἀνταπόδοσιν τοῦ μόχθου των, εἶναι πολὺ μεγαλύτερος.

★

Τὸ ζήτημα ὡς ἐκ τούτου τῆς περισώσεως των προβάλλει ἄμεσον καὶ δέον ν' ἀντιμετωπισθῇ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων σοβαρώτατα. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ παροράται περαιτέρω καὶ ν' ἀντιμετωπίζεται, μὲ τὸν σημερινὸν ψυχικὸν νυσταγμὸν, ἓνα τόσον σημαντικώτατον γε-

γονός ; Οἱ μεταναστεύοντες πρέπει νὰ παραμείνουν Ἑλληνας τὴν συνειδήσιν ἀμεταθέτως. Καὶ ὅπως ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος πρόγονός μας ὁ Ὀδυσσεύς, αἰώνιοι νοσταλγοὶ τοῦ «ἀναθρώσκοντος καπνοῦ» ἀπὸ τὴν πατρικὴν των στέγην.

Καὶ πρὸς τοῦτο ἡ Ἐκκλησιαστικὴ των ἐνότης μὲ τὴν παλαιὰν Μητρόπολιν καὶ ἡ θρησκευτικὴ των διαπαιδαγώγησις ἔχει, πιστεύομεν, μείστην σημασίαν. Διότι ἡ ἀγία μας Ὁρθοδοξία, ὅπως δὲν θὰ παύσωμεν νὰ τονίζωμεν, δὲν εἶναι δόγμα μόνον καὶ πνευματικὴ μεταφυσικὴ ἐμπειρία καὶ ἀλήθεια. Ἄλλὰ εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ὑπέροχος καὶ ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐθνοποιὸς δύναμις. Δύναμις δημιουργικὴ καὶ λυτρωτικὴ, ποῦ φωτίζει, προσδίδει βάθος καὶ πνευματοποιεῖ τὴν ζωὴν. Βιουμένη δὲ διαμορφώνει συνειδήσεις Ἑλληνοχριστιανικὰς. Διότι εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν πνεῦμα, συνυφασμένον μὲ τὸν Χριστιανισμόν, εἰς τὴν αὐθεντικὴν, ἀθλόωτον καὶ ἀκραιφνῆ ἀποστολικὴν του παράδοσιν.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ἄλλὰ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ ἱ. Αὐγουστίνος ἀντιλεῖ πρακτικὰ διδάγματα ἐκ τούτου : «Ὁ Χριστὸς καίτοι ἐγενήθη καὶ κεῖται ἐν τῇ φάτῃ, κυβερνᾷ τὸν κόσμον... Περιβάλλεται ἀπὸ κοπρίαν καὶ ἄχυρα ζῶων, ἀλλὰ μᾶς παρέχει τὴν ἀθανασίαν... Δὲν εὔρε τόπον εἰς τὸ Πανδοχεῖον ἀλλὰ θέλει μίαν θέσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν... Ἀνάψωμεν λοιπὸν τὸ φῶς τῆς ἀγάπης ἵνα συναντήσωμεν τὴν αἰωνιότητα» (Sermo, 190, 4).

Τὸ παράδοξον σημεῖον κεῖται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πατὴρ στέλλει εἰς ἕνα κόσμον ἀποξενωθέντα τὸν Υἱὸν του ὡς «ξένον», ἀλλὰ καὶ ὡς Σωτῆρα ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν τὸν ἀποξενωθέντα ἀποστάτην κόσμον εἰς τὴν πατρικὴν στέγην. Ψυχρὰ ὅμως ἡ ὑποδοχὴ πρὸς τὸν μέγαν ξένον. Εἰς τὸν γενεαλογικὸν πίνακα τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ἀναφέρεται ὡς πρόγονος καὶ ἡ Ρούθ, ἥτις ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Βοὸς ὡς «ξένη» (Ρούθ 4). Ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ὅμως γίνεται νέα ἀξιολόγησις ὠρισμένων ἀρετῶν. Συνήθως ὁ ξένος παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἀναμένεται ὑπὸ τῶν ὑπερηρετῶν τοῦ οἰκοδεσπότη. Ὁ Χριστὸς ὅμως ὡς Ξένος, ἀντιθέτως αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀναμένει τοὺς τότε καὶ εἰς ἀνά πᾶσαν ἐποχὴν μαθητάς του (Ἰωάν. 13, 1). Ὡς εἰς φιλοξενῶν οἰκοδεσπότης παραθέτει τὸ Μεσσιανικὸν δεῖπνον. Διατηρῶν δὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ οἰκοδεσπότη, δηλοῖ συγχρόνως ὅτι ἤλθε διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ διακονῆσαι καὶ οὐχὶ διακονηθῆναι. Τόσον πολὺ ἀγαπᾷ τοὺς προσκεκλημένους τοῦ ξένου, ὥστε νὰ προσφέρῃ τὴν ζωὴν του ὑπὲρ αὐτῶν. Ἐπὶ πλεόν προσφέρεται ὁ ἴδιος εἰς βρώσιν τῶν συνδαιτημένων αὐτῶν (Μάρ. 14, 22).

Ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἀπόγειον. Ἐκ τούτου ἐνεπνεύσθησαν οἱ ἱ. ὑμνογράφοι καὶ εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Μεταλήψεως ἀπεθησαύρισαν τὴν προσφορὰν τοῦ Ξένου καὶ τὴν παράδοξον ξενίαν του... :

«Ἐπουράνιος τροφή, τῶν πεινῶντων ἡ ζωὴ, αὐτὸς ὑπάρχων, εἰσιτάθης Χριστέ, τοῖς ἀνθρώποις προδεικνύς, σὺν συγκατάθεσιν».

«Ἄρτος ὢν ζωοποιός, εἰσιτάθης Ἰησοῦ, Σίμωνι Φαρισαίῳ...» «...εἰσιτάθης ἐν οἴκῳ τοῦ Σίμωνος δειπνήσας, τῶν πεινῶντων ἡ τροφή» (Εἱρμός, ᾠδὴ γ' Ἀποδείπνου Μ. Πέμπτης).

«Ἐκστῆθι φρίττων, οὐρανέ, καὶ σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Ἰδοὺ γὰρ ἐν νεκροῖς λογίζεται ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν καὶ τάφῳ σμικρῷ ξενοδοχεῖται...» (Ὠδὴ ἡ' Μ. Σαββάτου),

Τοὺς ξένους τοῦ ὁ Κύριος προσκαλεῖ ἐκ τῶν μακρὰν περιφρονημένων εἰς τὴν Ἰουδακὴν συνείδησιν ἐθνῶν ἀκόμη, «gójim» ἐξ ὧν θὰ σχηματίσῃ τὴν νέαν ἐν Χριστῷ κοινωσίαν. Ἐγκαταλείποντες οἱ ἐθνικοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον, τὴν ἰθαγένειαν, τουντεῦθεν ἀποκοτῶν νέαν πνευματικὴν ὑπηκοότητα, γινόμενοι πολῖται τοῦ οὐρανοῦ (Ἐφ. 2, 19), παρ' ὅλον ὅτι ἀπεδοκιμάζοντο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ πολιτογραφοῦνται εἰς τὰς δέλτους τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Τὸ πολίτευμά των εἶναι ἐν οὐρανοῖς. Βαδίζουσι πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ (Φιλ. 3, 20 Γαλ. 4, 26). Ἡ ὅλη διαγωγὴ των προκαλεῖ τὴν ἐκπληξιν, εἶναι ἀκατανόητος, εἶναι παράξενος, ξένη. Ὡς ἀήθεις

τύπους τοὺς θεωροῦν οἱ κοσμικοὶ, ὡς ἐκκεντρικοὺς, ἀκόμη δὲ καὶ ὡς ἐπικινδύνους, ὡς ἐκφράζεται λατινιστὶ ἡ λέξις ξένος, hostis.

Ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ μᾶς παρουσιάζει τὸν Χριστὸν ὡς «ξένον», κατελθόντα ἐξ οὐρανῶν εἰς τοὺς ὀμοχωρίους του, χωρὶς ὅμως οὗτοι νὰ κατορθώσουν νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν. Διὰ τοῦτο καὶ συγκρίνεται μὲ τὸν μυστηριώδη ἀπάτορα Μελχισεδέκ, ἐμφανισθέντα εἰς τὸ προσκήριον τῆς ζωῆς τοῦ Ἀβραάμ, χωρὶς νὰ γίνεται μνεία τοῦ παρελθόντος του. Ὅπως ἐμφανίζεται, οὕτω καὶ ἐξαφανίζεται. Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπιστρέφει εἰς τὰ ἴδια, εἰς τὴν οὐράνιον κατοικίαν του. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἀνθρωπίνης περιπετείας του εἶναι τόσον πολλαί, ὥστε ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ διαλύσῃ οἰανδήποτε ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, συγχρόνως δὲ νὰ προβάλλῃ αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα ἕσαι πρὸς τοὺς ταλαιπωρημένους ἀποδήμιους καὶ ξενητευμένους κάθε ἐποχῆς.

Ἀναμφιβόλως οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ θὰ ἐξετίμησαν τὰς περὶ φιλοξενίας ἰδέας τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀνήγαγον τὴν ξενίαν εἰς θρησκευτικὴν ἀρετὴν, ἀφοῦ μάλιστα ἐλάτρευον τὸν Δία ὡς προστάτην τῶν ξένων. Ἡ πατροπαράδοτος Ἑλληνικὴ φιλοξενία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν μισοξενίαν τῶν βαρβάρων, θὰ ἐπηρεάσε τὴν Παλαιστίνην διατελέσασαν ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τὴν ἐλληνιστικὴν δυναστείαν. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος συνιστᾷ εἰς τοὺς Ρωμαίους νὰ καλλιεργοῦν τὴν ξενίαν (Ρωμ. 12, 13), ὥστε νὰ μὴ ὑστεροῦν τοῦλάχιστον ἀπὸ τὰ ἔθνη. Αὕτη συνεδέθη καὶ μὲ τὴν εὐχαριστιακὴν πρᾶξιν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ (Α' Τιμ. 3, 2· 5, 10). Ἡ λεγομένη «Ἀγάπη» ἐξεκίνει ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν ξένον ἰδίως στοργὴν. Κάθε στενοκαρδία δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν εὐρύτητα τῆς χριστιανικῆς καρδίας. Κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου δεόν νὰ βοηθῶμεν, ἀνεξαρτήτως θρησκείας καὶ φυλετικῶν διαφορῶν. Ὁ Ἰησοῦς προχωρῶν ἀπὸ τὴν περιορισμένην φιλοξενίαν τοῦ Αεὐτικῶ (19, 34), εἰς μόνους τοὺς προσηλύτους, συλλαμβάνει τὴν πανανθρώπινον εὐρύτητα. Τέλος τὴν διακονίαν τῆς ξενίας ἀνυψώνει. Οἰκειοποιεῖται αὐτὸς ὁ ἴδιος κάθε ξένον μὲ τὰ βάσανά του καὶ ζητεῖ νὰ ἀγαποῦν τὸν ξένον διότι εἶναι τὸ ἴδιον ὡσὰν νὰ φιλοξενοῦν αὐτὸν ὡς τὸν Διδάσκαλον Schalliaeh (Ματθ. 10, 40—42).

Εἰς ποῖον βαθμὸν συγκατέβη ὁ Χριστὸς χάριν τοῦ ἀνθρώπου καὶ συνεμερίσθη τοὺς καύμους καὶ τοὺς ἀναστεναγμούς τοῦ θλιβομένου, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ ξενητευμένου, ψάλλει εἰς θεσπέσιος ὕμνος τῆς Μ. Παρασκευῆς. Ἐκ τούτου σειρὰν θεολογικῶν σκέψεων καὶ πρακτικῶν διδαγμάτων δυνάμεθα ν' ἀντλήσωμεν. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐξενητεύθη. Ἦτο ξένος. Σχετικῶς εἶναι διδακτικὸς ὁ ὕμνος τῆς Μ. Παρασκευῆς, ὁ ὁποῖος κατὰ δραματικὸν τρόπον παρουσιάζει τὸν βουλευτὴν Ἰωσήφ ζητοῦντα ἀπὸ τὸν Πιλάτον τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Εἰς τὸν διάλογον τοῦτον ἐναλλάσσεται ἡ λέξις «ξένος» :

«Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
τὸν ἐκ βρέφους ὡς ξένον ξενωθέντα, ἐβόα»

δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ὃν ὁμόφυλοι μισοῦντες θανατοῦσιν ὡς ξένον·
δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ὃν ξενίζομαι βλέπων τοῦ θανάτου τὸ ξένον·
δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ὅστις εἶδε ξενίζειν τοὺς πτωχοὺς καὶ ξένους·
δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ὃν Ἑβραῖοι τῷ φθόνῳ ἀπεξένωσαν κόσμῳ·
δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ἵνα κρῦψω ἐν τάφῳ, ὃς ξένος οὐκ ἔχει τὴν κεφαλὴν
(ποῦ κλίνειαι·

δός μοι τοῦτον τὸν ξένον,
ὃν ἡ μήτηρ ὀρώσα νεκρωθέντα ἐβόα·
Ὡ γῆ καὶ Θεέ μου, εἰ καὶ τὰ σπλάχνα τιτρώ-
(σκομαί
καὶ καρδίαν σπαράττομαι νεκρὸν καθορώσα,
ἀλλὰ τῇ σῇ ἀναστάσει θαρροῦσα μεγαλύνω.
Καὶ τούτοις τοίνυν τοῖς λόγοις δυσωπῶν τὸν
(Πιλᾶτον
ὁ εὐσχήμων λαμβάνει τοῦ Σωτῆρος τὸ σῶμα,
ὃ καὶ φόβῳ ἐν συνδόνι ἀνειλήσας καὶ σμύρνη,
κατέθετο ἐν τάφῳ,
τὸν παρέχοντα πᾶσι ζωὴν αἰώνιον καὶ τὸ μέγα
(ἔλεος».

7. ΠΡΟΣ ΜΙΑΝ ΘΕΟΛΟΓΙΑΝ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΟΥ

Ὅταν ὁ Σωτὴρ κατὰ τὸν κατηγορηματικώτερον τρόπον ταυτίξῃ ἑαυτὸν με τοὺς ξένους, δὲν καταφεύγει εἰς σχῆμα ὑπερβολῆς. Ἐκφράζει μίαν πραγματικότητα ἱστορικῆν. Διότι διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του πράγματι αὐτὸς ὁ ἴδιος πρῶτος διῆλθεν ὅλα τὰ πικρὰ στάδια τῆς περιφρονήσεως καὶ τῆς ξενιτιᾶς. Ἔγινε ξένος με ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ ἔνδοξον περιβάλλον του, ἐγκατέλειψεν ἐκουσίως τὸν ἔνδοξον θρόνον ἐν οὐρανοῖς. Ἔστερήθη τῆς στοργῆς, τῆς γλυκύτητος τοῦ χώρου καὶ τόπου ὅπου διῆλθε τὰ πρῶτα του ἔτη. Τὸν βλέπομεν συχνὰ με νοσταλγίαν νὰ ἐνθυμῆται τὴν Ναζαρέτ. Ὅπουδῆποτε καὶ ἂν μετέβαινε, ξένος καὶ ἀλλογενὴς ἔθεωρεῖτο. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν γράφῃ ὅτι ὁ Κύριος «ἐκένωσεν ἑαυτὸν» ἐκδιπλώνει ὀλόκληρον θεολογίαν, τὴν γνωστὴν θεολογίαν τῆς ἐκουσίας ταπεινώσεως, τῆς κενώσεως. Ὁ Ἰησοῦς «γενόμενος ὑπῆκοος μέχρι θανάτου... οὐκ ἄρπαγμόν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ» (Φιλπ. 1, 4—9).

Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ξένου μετανάστου δὲν ἀπέχουν οὐσιαστικῶς καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἀπὸ ὅσα μᾶς διεδόθησαν εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους. Καὶ ὁ σημερινὸς Μετανάστης ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ περιβάλλον του, με ἀποτέλεσμα νὰ χάσῃ τόσα φυσικὰ πλεονεκτήματα τοῦ στοιχείου του. Ὑποφέρει φοβερὰ δι' αὐτό. Ἄλλοι φανερόνουν εὐκολὰ τὰ ἀνώμαλα συμπτώματα, ὄντες περισσότερον συναισθηματικοί. Ἄλλοι τὰ συμπτῆνουν. Προσπαθοῦν νὰ μὴ προδοθοῦν, ἀλλὰ παρ' ὅλα τὰ προσοχήματά των δὲν εἶναι δύσκολον νὰ διαπιστώσῃ κανεὶς ἔχνη ἀπομονώσεως καὶ μαρasmus. Διὰ νὰ προσέξωμεν ὅσον πρέπει τὰς ἀνάγκας

τοῦ συγχρόνου ξενιτευμένου, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰς ψυγονευρωτικὰς συνεπείας, αἱ ὁποῖαι μοιραίως ἐπακολουθοῦν τὰς πολλαπλὰς αὐτὰς μεταλλαγὰς ἐκ τοῦ φυσικοῦ στοιχείου τοῦ Μετανάστου.

Ἡ νέα διαμόρφωσις τῆς βιομηχανικῶς ἐξελισσομένης κοινωνίας ἐπιφέρει ἀναστάτωσιν τῆς ἀριθμητικῆς ἰσορροπίας εἰς τὰς δύο βασικὰς τάξεις τοῦ ἀστού καὶ τοῦ γεωργοῦ. Ἡ γεωργικὴ τάξις ἀποφιλώνεται. Ὁ χθесινὸς γεωργὸς ἀποτόμως μεταβάλλεται σήμερον εἰς ἀστὸν, ἐργάτην, τεχνίτην. Ἀπὸ τὸν ἀνοικτὸν χώρον εἰς τὸν κλειστὸν χώρον. Ἡ διακοπὴ αὐτῆ τῶν σχέσεων τοῦ ἀγρότου με τὴν Φύσιν ἔχει ἀνάλογον ἀντίκτυπον εἰς τὴν Πίστιν του, εἰς τὰς περὶ ζωῆς ἀντιλήψεις καὶ εἰς τὴν ὅλην προσωπικότητά του.

Οἱ ἀρχαῖοι πολιτισμοὶ καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἐργοτεχνίας μᾶς παρουσιάζουν τὸν ἄνθρωπον νὰ εὐρίσκειται εἰς ἄμεσον καὶ στενὴν σχέσιν με τὴν Φύσιν. Τὰ περισσότερα ἐπαγγέλματα εἰς παλαιότερους χρόνους ἦσαν ἀγροτικά, διὰ τοῦτο καὶ ὠδήγουν καὶ ἐκράτουν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ὑπαιθρον. Ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ὅμως τῆς τεχνοκρατίας καὶ τοῦ αὐτοματισμοῦ ἀντιμετωπίζομεν μίαν ἐπανάστασιν. Ἡ βιομηχανοποίησις τῶν περισσότερων ἐπαγγελμάτων συνετέλεσεν ὥστε τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χρόνου τοῦ ἄνθρωπος νὰ εὐρίσκειται εἰς κλειστοὺς χώρους. Βλέπει τὴν Φύσιν μόνον ἀπὸ μακριά. Δὲν ζῆ πλέον εἰς τὴν Φύσιν. Δὲν ζῆ, ἄρα, «φυσικὴν» ζωὴν καὶ «κατὰ φύσιν».

Τὸ νερὸ δὲν τὸ πίνει ἀπὸ τὴν χιλιοτραγουδισμένην πηγὴν ἢ τὴν βρύσιν τοῦ χωριοῦ. Τὸ προμηθεύεται με σωλήνας ἀπὸ μηχανικὴν ἢ χημικὴν ἐπεξεργασίαν. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ με τὴν προμήθειαν τῶν τροφίμων συνθετικῶν, κατεψυγμένων, ἐμφιαλωμένων, κ.ά. Αὐτὸς ὁ κόσμος τῶν ἐργοστασίων ἀναποφεικτικῶς θέτει τὴν σφραγίδα του εἰς τὸν τρόπον τοῦ σκεπέτσεσθαι τοῦ συγχρόνου ἐργαζομένου. Τὸν διαπλάσσει ἀναλόγως, τὸν ἐπηρεάζει. Ἐδῶ δὲν συναντᾷ τὴν Φύσιν πλέον ἀπ' εὐθείας, συναντᾷ τὸ ἰδικόν του ἔργον, συναντᾷ τὸν ἑαυτόν του, τὰ ἀνθρώπινα ἐπιτεύγματα, ὅπισθεν τῶν τεραστίων μηχανῶν. Δὲν συναντᾷ πλέον τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Ἀνθρωποκεντρικὸν τὸ ὅλον πλαίσιον του.

Ὁ διαβρωτικὸς αὐτὸς ἀντίκτυπος εἰς τὴν ψυχικὴν του διαμόρφωσιν δὲν πρέπει νὰ διαφύγῃ τῆς προσοχῆς μας. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἡ συνάντησις με τὴν φύσιν ὑπῆρξε πάντοτε ἡ σπουδαία ἀφετηρία διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς θρησκευτικότητος. Αὐτὸ τὸ ὅποιον ἐπιβεβαιώνει ἀκριβῶς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Τὰ ἀόρατα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθορᾶται» (Ρωμ. 1, 20), τὸ βλέπομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἀναγκαστικῶς ἠραιώθησαν αἱ ἐπαφαὶ με τὰς φυσικὰς πηγὰς τῆς Δημιουργίας, ἡ Φύσις, τὸ μέγα αὐτὸ βιβλίον τοῦ Θεοῦ κατὰ τοὺς Πατέρας, μία δύναμις σπουδαία ἐνισχύσεως τοῦ θρησκευτικοῦ του συναισθήματος, χάνεται. Ἔτσι ἐξηγεῖται ὅτι ὅλαι αἱ ἀνατρεπτικαὶ θεωρίαι καὶ ἡ σύγχρονος ἀθεΐα ἀνεπτύχθησαν πρὸ παντὸς εἰς κέντρα βιομη-

χανικά, εἰς τὸν ἐργατικὸν κόσμον. Τὸ ὕλικόν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἦτο πολὺ πρόσφορον. Οἱ ἀγρόται εἶναι συντηρητικοί, θρησκείουν. Βλέπουν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ ἐμφανέστερον εἰς τὰ ἔργα του, εἰς τὴν Φύσιν. Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον μὲ τοὺς ἐργάτας.

Δὲν ἐννοοῦμεν μὲ τὰ ἀνωτέρω ὅτι δῆθεν ὁ Χριστιανισμὸς καταδικάζει τὸν ἐκβιομηχανισμὸν καὶ τὴν τεχνικὴν ἐξέλιξιν. Ἄλλωστε δὲν εἶναι ἡ ἀρμιδιότης καὶ ὁ τομεύς του. Ἡ Πίστις δύναται νὰ προσαρμόσῃ τὸ λυτρωτικὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπον μῆνυμα, ἀνεξαρτήτως εἰς ποῖον κοινωνικὸν ἢ τεχνικὸν ἐπίπεδον καὶ ἂν εὑρίσκειται οὗτος. Ἐξ ἀρχῆς ὁ ὕλικὸς κόσμος, ἡ δημιουργία ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ τὴν ἐπεξεργάζεται, νὰ τὴν ἀναπτύσῃ, νὰ τὴν βελτιώσῃ, νὰ τὴν τελειοποιῇ ἀνακαλύπτων τὰ μυστικά της. Οὕτω θὰ τὴν ἀνυψώσῃ, θὰ τῆς δώσῃ ἀξίαν καὶ οὕτω θὰ γίνῃ συνεργὸς τοῦ Δημιουργοῦ (Γεν. 2, 15, 1, 28).

Ἄλλο ἐδῶ θέλομεν νὰ τονίσωμεν. Ὅτι ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων φυσικῶν συνθηκῶν καὶ τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος ἔνθα ὁ ἄνθρωπος ζῆ, διαβλέπει καὶ τὰς ἀναλόγους εὐνοϊκὰς ἢ δυσμενεῖς προϋποθέσεις τῆς ἐν τῇ ἀρετῇ διαβιώσεως καὶ τῆς πνευματικῆς του ἀποδόσεως. Οἱ σημερινοὶ δὲ κίνδυνοι καὶ τὰ ἐμπόδια διὰ τὴν διατήρησιν τῆς πίστεως εἶναι τελείως διαφόρου μορφῆς ἢ οἱ χθεσινοί. Ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκειτο εἰς τὸν στενὸν του δεσμὸν μὲ τὴν Φύσιν, οἱ κίνδυνοι δὲν ἦσαν ἄγνωστοι, εἰς σημεῖον ὥστε νὰ καταπτήσῃ νὰ λατρεύῃ τὴν κτίσιν παρὰ τὸν Κτίσαντα.

Σήμερον ὁ ἄνθρωπος τῶν βιομηχανικῶν μεγαλοπόλεων δὲν συναντᾷ εἰς τὰς ἐξ ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ἀπ' εὐθείας τὴν φύσιν, παρὰ διὰ τῶν ἀτελῶν ὁδικῶν του ἔργων. Ἄντὶ τῆς φυσικῆς θρησκείας συναντᾷ τὴν τεχνικὴν θρησκείαν. Δηλαδή τὸν τεχνικὸν ναρκισσισμόν, τὸν αὐτοθαυμασμόν τῶν ἔργων του. Αὐτὸς ὁ καταπληκτικὸς ἐκθειασμὸς τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς ἐπιστήμης κινδυνεύει ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν εἰδωλολατρείαν τῆς φύσεως. Ὁ ἐργαζόμενος εἰς τὰ μεγαθήρια ἐργοστάσια ὑπερτιμᾷ τὸ ἀνθρώπινον δαιμόνιον. Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐπισιχιάζεται. Ἡ μηχανὴ δὲν ἀφήνει νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ Δημιουργοῦ. Τὸ δημιοῦργημα καὶ ἡ δημιουργία ἐπικρατοῦν καὶ ζητοῦν νὰ ἐκτοπίσουν οἰανδήποτε ἄλλην κυριαρχικὴν ἐπέμβασιν.

Εἰς τοιοῦτον περιβάλλον μεταπίπτει ἀποτόμως ὁ χθεσινὸς φιλήσυχος καὶ συντηρητικὸς γεωργός. Μεγάλοι οἱ κίνδυνοι. Σείονται τὰ θεμέλια τῶν θρησκευτικῶν του πεποιθήσεων. Εἰς μίαν τόσον κρίσιμον καμπὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου εὑρισκόμενος ζητεῖ τὴν βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλων τῶν παλαιῶν Μεταναστῶν.

1. Μετανάστης εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ ἐσωτερικὴ μετανάστευσις λαμβάνει τεραστίας διαστάσεις. Ἀπὸ τὰς νήσους καὶ τὰ χωρία τῶν ἐπαρχιῶν μας παρατηρεῖται μία μετακίνησις πληθυσμῶν πρὸς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα. Ἐξοδος ἀνευ προηγουμένου. Ἐκατοντάδες χιλιάδων λαοῦ ἐγκαταλείπουν τὰς

ὄρεινὰς περιοχὰς καὶ τὰς νήσους πρὸς τὰς μεγαλοπόλεις. Προτιμοῦν τὰ ἐργοστάσια ἢ νὰ εἶναι μικροπωληταὶ παρὰ νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν. Ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ὅτι ἓνα σύνολον ἀσταθμῆτων παραγόντων κοινωνικῶν, ψυχικῶν καὶ τεχνικῶν, καθιστοῦν τὴν ζωὴν τοῦ μετανάστου δύσκολον δι' αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ τὴν οἰκογένειάν του. Ἡ ἐξωσπιτικὴ ζωὴ καὶ ἀποδημία ἀνοίγει τεράστια προβλήματα. Ζωηρὰ ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ χωριοῦ καὶ μεγαλοπόλεως. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ προετοιμασία του διὰ μίαν τοιαύτην μετέθεσιν εἶναι ἀπελπιστικὰ ἑλλιπής. Συχνότατα ὁ μετανάστης ὠθεῖται ἀπὸ μίαν ἀνάγκην ἀνεξήγητον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἄκρως συντηρητικὴν ἀτμόσφαιραν τῆς παραδοσιαρχικῆς του ζωῆς. Τὸν ἐλκύει τὸ ἄγνωστον, ἡ ξενιτεία, τὸ μακράν. Τὸν μαγνητίζει οὐχὶ μόνον τὸ κέρδος, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἡ ἐλευθερία καὶ μίαν φανταστικὴν ζωὴν τὴν ὅποιαν ἐσχημάτισεν ἀπὸ διηγήσεις ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀναγνώσεις.

Τὰ πράγματα μαρτυροῦν ὅτι τοιοῦτοι εἶδους μεταναστεύσεις καταλήγουν εἰς ναυάγια καὶ δημιουργοῦν ράχην. Διότι αἱ οἰκογένειαι ἀναγκάζονται νὰ ζοῦν χωριστά. Ὁ χωρισμὸς τῶν ὑπανδρευμένων συχνὰ διαρκεῖ μῆνες καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα διευρύνει τὸ χάσμα εἰς τὴν ψυχικὴν ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν νεαρῶν ζευγῶν. Συνέπεια τούτου εἶναι ὅτι οἱ σύζυγοι ἀλλοιώνουν τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τῆς συζυγικῆς των ζωῆς, ἐφ' ὅσον αὐτὴ συνίσταται μόνον εἰς βραχείας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συναντήσεις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων καὶ αὐτὸς μειώνεται ἀναγκαστικῶς.

Ἄλλο εἶδος πάλιν προβλήματα ἔχουν οἱ μεταναστεύοντες μὲ σύζυγον καὶ τέκνα των. Ἡναγκασμένοι νὰ μένουν εἰς ἀκατάλληλα οἰκήματα, καὶ ν' ἀπουσιάζουν ἔξω, συχνὰ ἀδυνατοῦν νὰ παρακολουθήσουν ὅπως πρέπει τὰ νεώτερα μέλη τῆς οἰκογενείας. Ἡ ἀνατροφή χλωαίνει. Τὰ παιδιὰ μένουν μόνον τῶν ὥρας δλοκλήρους. Λείπει ἡ στοργή. Πολλὰ παιδιὰ σήμερον παραπονοῦνται ὅτι δὲν γνωρίζουν τὴν μητρικὴν στοργὴν ὅσον πρέπει. Οὕτως ἐκτίθενται εἰς πολλοὺς γνωστοὺς κινδύνους. Ἐπίσης αἱ μεγαλοπόλεις προσφέρουν περισσοτέρας εὐκαιρίας προχείρων σχέσεων καὶ ἀλληλογνωριμίας μὲ ἄγνωστα πρόσωπα, εὐκολα δυνάμενα ν' ἀπατήσουν καὶ νὰ παρασύρουν.

Ἀφ' ἑτέρου, οἱ ἠθικοὶ κίνδυνοι καθίστανται ἐντονώτεροι διὰ τοὺς ἀγάμους νεαροὺς μετανάστας. Συχνὰ ἡ ἔλλειψις ὕγιους ἐπιβλέψεως ὀδηγεῖ εἰς μίαν ζωὴν ἀνευ ἀρχῶν καὶ ἠθικῶν γραμμῶν. Ξερρίζωνται ἀπὸ τὸν παραδοσιαρχικὸν κύκλον, ἀνίκανοι νὰ προσαρμοσθοῦν πρὸς τὴν νέαν ζωὴν, οἱ ἀπόδημοι ἄγονται καὶ φέρονται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους τῆς χαμηλῆς ζωῆς μέχρι τοιοῦτου μάλιστα βαθμοῦ, ὥστε νὰ ἐπικρίνωνται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰς φιλοξενούσας αὐτοὺς χώρας. Συχνότατα ὀρισμένοι μετανάσται, ὄντες ἀνεξέλεγκτοι, καταλήγουν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐφωδιασμένοι μὲ μίαν εὐθραυστον θρησκευτικότητα, τὴν βλέπουν ἀπαθῶς νὰ ἐξατιμίζεται ἀκριβῶς διότι προηγουμένως ἔκοψαν κάθε δεσμὸν μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν, μὲ τὴν πειθαρχημένην ἀτμόσφαιραν τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς χριστιανικῆς κοινότητος. Ἡ ἀπο-

στασία αὐτή, πρέπει νά ὁμολογηθῆ, ὀφείλεται κατὰ πολὺ καὶ εἰς τὸ ὅτι ἤδη πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των εἶχον μίαν ἐπιπολαίαν σχέσιν καὶ γνῶσιν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

2. Μετανάστευσις μακρὰν τῆς πατρίδος.

Διὰ τοὺς μεταναστεύοντας πρὸς τὸ ἐξωτερικόν, εἶναι δυνατὸν νά δοθῆ μία δικαιολογία τῶν διαφόρων ἀταξιῶν των, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς ἀφίξεώς των δὲν γνωρίζουν τὴν γλῶσσαν. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν δύναται νά ἰσχύσῃ διὰ τὴν ἐντοπιαν μετανάστευσιν. Πολλοὶ Ἐφημέριοι κρούουν τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, διότι εἰς τὰς μεγαλοπόλεις οἱ ἐπαρχιωῖται μένουσιν μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀντιθέτως μετὰ πόνον σημειῶνουν τοὺς κινδύνους, διὰ τὴν ἐνορίαν καὶ τὴν γενέτειράν τους, ἀπὸ ὀρισμένους ἐπιστρέφοντας μετανάστευσας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς τελευταίους ἔχουν τόσον πολὺ ἀλλάξει καὶ τόσον παραμορφωθῆ εἰς τὴν Πίστιν καὶ τὰ ἤθη, ὥστε χωρὶς ὑπερβολὴν ν' ἀποτελοῦν δημόσιον κίνδυνον. Πολλοὶ νέοι ἐπιστρέφοντες μετὰ μεγάλην ἀπουσίαν εἰς τὸ χωρίον τους, σκανδαλίζουσι καὶ μολύνουσι τὰ ἄγνα ἤθη τῶν φίλων των τῆς αὐτῆς γενεᾶς. Ὀρισμένοι ἐξ αὐτῶν καυχῶνται μάλιστα διὰ τὸν νέον τρόπον τῆς ζωῆς των καὶ προσπαθοῦν νά πείσουν τὸν ἄλλον ὅτι τάχα αὐτοὶ μόνον ἐκατάλαβαν τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ ἀπέκτησαν ἀνώτερον βαθμὸν πολιτισμοῦ!

Τί ἐπιβάλλεται λοιπὸν νά γίνῃ εἰς τὰς ἐνορίας πρὸ τῆς ἐκκινήσεως, ἐνώπιον τῆς θλιβερᾶς αὐτῆς διαπιστώσεως; Ἡ χριστιανικὴ λύσις τῶν προβλημάτων στενωτάτα συνδέεται κατὰ μέγα μέρος μετὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς ἐνορίας καὶ τὸ εἶδος τῆς ποιμαντικῆς ζωῆς. Οὐδεμία ἐνορία θὰ εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐὰν δὲν ξεχωρίζῃ τὰ ἰδιαιτέρα προβλήματα ἐκάστης κατηγορίας καὶ τάξεως τῶν μελῶν τῆς. Δὲν φθάνει νά τὰ ἔχῃ ἐγγράφει τυπικῶς καὶ τυπικοὺς ὡς μέλη τῆς ἐνορίας, διότι συνήθως τὰ πλεῖστα αὐτῶν μένουσιν εἰς τὴν νηπιακὴν κατάστασιν. Δὲν εἶναι ἄρτιοι πιστοί, πλήρεις, ὑπὸ τὴν ὠλοκληρωμένην ἔννοιαν, καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ὅταν δὲν ἐπιτυγχάνουν νά ἐνσωματώσιν τὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν, εἰς τὴν ἐργασίαν, εἰς τὸν πόνον, εἰς τὴν ξενητείαν, εἰς τὴν μοναξιάν καὶ εἰς τὴν χαράν.

Ἡ ἀρνητικὴ ἐπίθεσις τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους διὰ τὸν ξενητευμένον δὲν εἶναι πολὺ μακριά. Ἐμφα-

νίζεται συντομώτερα ἀπ' ὅ,τι κανεὶς περιμένει. Σήμερον μετὰ τὰ μέσα ἐπικοινωνίας, μετὰ τὸ ραδιόφωνον καὶ τὸν Τύπον, ἰδέαι καὶ συνθήματα διαδίδονται μετὰ ἀφάνταστον ταχύτητα. Ἐπομένως ἡ προετοιμασία τοῦ ἐνορίτου πρέπει νά γίνεταί τὸ συντομώτερον, ἐν ὅψει τῆς ἀναποφεύκτου αὐτῆς ἐπαφῆς τοῦ πιστοῦ μετὰ τὰς ἀρνητικὰς ἰδέας. Ἡ πλήρης καὶ ἰδεώδης προπαρασκευὴ θ' ἀποτελῆ τὸ καλῦτερον ἐφόδιον διὰ τὸν μετανάστην. Διότι θὰ θωρακισθῆ, θ' ἀποδειχθῆ ὄριμος εἰς τὸν νέον τόπον καὶ θὰ τὸν ἰκανώσῃ νά ὑπερπηδῆσῃ τοὺς κινδύνους. Κατὰ παρόμοιον τρόπον ἐνδείκνυται ὅπως ὁ μετανάστης ἅμα τῇ ἀφίξει του παρουσιασθῆ ἀμέσως εἰς τὸν ἱερέα τῆς νέας χώρας. Μία τοιαύτη συμβουλή πρέπει νά τοῦ δοθῆ ἐγκαίρως καὶ πρέπει ἡ γνωριμία του μετὰ τὸν νέον ἱερέα νά μὴν εἶναι μόνον ἐπιφανειακὴ, ἀλλὰ νά συνδεθῆ δι' αὐτοῦ μετὰ τὴν μυστηριακὴν καὶ τὴν ἐνοριακὴν ζωὴν. Εἰς τὴν γενέτειράν ἐν τῷ μεταξύ θὰ στρέφονται αἱ προσευχαὶ πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ παντός, ὅπως προστατεύεται ὁ μετανάστης ἀπὸ τοὺς γνωστούς καὶ ἀγνώστους κινδύνους καὶ περιχαρᾶς. Ἐπιβάλλεται ἐκεῖ νά γίνωνται εἰδικαὶ παρακλήσεις ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ τῆς οἰκογενείας τῶν ξενητευμένων δεομένων ὡς διεσώθησαν εἰς τὴν Λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου:

«Ἵπὲρ χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ξένων καὶ ἐπιδοσμένων. Τοὺς ἀποδημήσαντας ἡμῶν ἀδελφούς ἢ μέλλοντας ἀποδημεῖν ἐν παντὶ τόπῳ κατευδῶσον».

Ἐπιβάλλεται ὅπως εἰς ἐκάστην ἐνορίαν τῆς δεχομένης Μετανάστευσας χώρας ὑπάρχῃ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἢ ὅποια νά ἔχῃ ὡς κύριον ἔργον τὴν βοήθειαν καὶ συναντίληψιν τῶν νεοεφικνουμένων. Ἐπιβάλλεται ἐπίσης ὅπως ἀναπτυχθοῦν ὅλαι αἱ ἀλήθειαι μετὰ ζωντανὸν τρόπον εἰς τὴν πρακτικὴν ζωὴν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι μόνον μεταφυσικὴ ἔννοια καὶ ἀνεφικτον ἰδανικόν. Εἶναι βίωμα, εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν. Ἡ ἀγάπη πρέπει νά ἀλλάξῃ τὸν τρόπον τῆς σκέψεως καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ πιστοῦ ἔναντι τῶν ἄλλων καὶ μάλιστα τοῦ μετανάστου. Ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἀφίνει νά ρυθμίζωμεν τὴν ζωὴν σύμφωνα μετὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἀτομικῆς μας ὀρέξεως. Διχοτομία μετὰξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ πλησίον σημαίνει διάλυσιν μιᾶς κοινωνίας καὶ ἀρνήσιν τοῦ θεμελίου τοῦ χριστιανισμοῦ, δηλαδὴ τῆς Ἀγάπης.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μελὸς ΑΙΜΙΑΙΑΝΟΣ

ΘΕΩΡΙΑΙ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ UNAM SANCTAM

Α'.

Με ἀρκετὴν ἐκπληξιν ἀνέγνωσα τὸ ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ Εἰρηνικοῦ (Irénicon) ἄρθρον τοῦ ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ Ἰνστιτούτῳ τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐν Παρισίοις καθηγητοῦ καὶ πρεσβυτέρου αἰδ. κ. Ν. Afanassiëff, τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν una sancta. Δυσπιστῶν εἰς ἡν ἀπεκόμισα ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀναγνώσεως ἐντύπωσιν, ἐπέβαλον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου τὸν κόπον, ἵνα ἐπανειλημμένως διεξέλθω αὐτό, δυσκολευόμενος νὰ πιστεύσω, ὅτι ἦτο δυνατὸν ἱερεὺς ὀρθόδοξος, καθηγητῆς ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοιαύτας θεωρίας νὰ ἀποδεχθῆ καὶ νὰ ὑποστηρίξη δημοσίᾳ. Θιασώτης ἀσυγκράτητος, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ ἀδιάκριτος, τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ὁ αἰδεσιμολογιώτατος συνάδελφος, παραμερίζει διὰ μῖσθ τὰ πρὸς ταύτην ὀρθούμενα δογματικὰ ἐμπόδια διακρητύτων ἀπεριφράστως, ὅτι «τὸ πλέον ἄγονον καὶ ἐπιβλαβὲς διὰ τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ πολεμικὴ θεολογία, ἣτις ἀντὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ ὑπερνηκηθῆ ἢ διαίρεισι, θὰ ἐνίσχυση αὐτήν» (σελ. 467). «Τὸ νὰ σκέπτεται δέ τις, ὅτι ἡ ἐκμηδένισις τῶν δογματικῶν διαφορῶν ἀποτελεῖ τὸν ὄρον τῆς ἐπανενώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ νὰ ἐπιμένῃ ἐν τῇ διαιρέσει» (σελ. 470). «Χάρις εἰς προσπάθειάν τινα τῆς ἀγάπης καὶ παρά τὰς διαφορὰς, ἡ κοινωνία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν δύναται νὰ ἀνανεωθῆ καὶ ἡ ἐπανένωσις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δύναται νὰ καταστῆ δυνατὴ» (αὐτόθι). «Διὰ τῆς προσπάθειας τῆς ἀγάπης ταύτης ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν κοινωνίαν μετὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας παρά τὰς δογματικὰς διαφορὰς καὶ χωρὶς νὰ ἀξιοῖ, ὅπως ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀπαρνηθῆ τὰς διδασκαλίας, αἵτινες διακρίνουσιν αὐτὴν ἤδη ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, διότι «ἡ ἀγάπη ὑπομένει, χρηστεύεται, οὐ ζηλοῖ, οὐ περιφροῦνεται, οὐ φησιούται» (Α' Κορινθ. 13', 4) (αὐτόθι) ὡσαύτως καὶ ὡς πρὸς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. «Δύναται αὕτη νὰ συγκατατεθῆ, ὅπως μὴ ἀπαιτῆ παρά τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἵνα αὕτη δεχθῆ τὰ νέα δόγματα» τῆς πρώτης ἐν Βατικανῷ συνόδου. «Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἑαυτῆς θὰ ἔμενεν αὕτη ὁποία εἶναι σήμερον, διατηροῦσα τὸ περιεχόμενον καὶ τὰς διδασκαλίας, τὰς ὁποίας κατέχει σήμερον (ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία). Βεβαίως διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο χρειάζεται προσπάθειά τις τῆς Ἀγάπης, μίᾳ μεγάλῃ θυσίᾳ, εἰδὸς τι αὐταπαρνήσεως (!). Ἐγκλείειν τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ πάπα ἐντὸς τῶν ὁρίων μόνως τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἦτο τοῦτο διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης τὸ ἀποτέλεσμα μεγάλου τινὸς ἐνθουσιασμοῦ πρὸς θυσίαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς διὰ τῆς ἀγάπης ἐγκαρδίου ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν πρόκειται διόλου ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία νὰ ὑποχρεωθῆ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν διδα-

σκαλίαν τῆς περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ πάπα ὡς «θεολογούμενον». Τὸ δόγμα θὰ ἔμενε δόγμα. Ἀλλὰ δόγμα μὴ ἀναγνωριζόμενον ἀπὸ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας» (αὐτόθι) κ.λ.π.

Ὅτι βεβαίως αἱ θεωρίαι αὗται ἀντιτίθενται πρὸς τὴν μακροαίωνα πρᾶξιν καὶ παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς τε Ὀρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς, καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον ὑπεμφαίνεται καὶ ἐκ τῆς προσπάθειας τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου συγγραφέως νὰ πείσῃ τοὺς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἐκκλησίαις ταύταις, ὅπως υἰοθετήσουν καὶ αὐτοὶ τὴν κατ' αὐτὰς νέαν τακτικὴν τῆς ἀγάπης, δι' ἣν ὁμολογεῖ, ὅτι θὰ ἐχρειάζετο καὶ προσπάθεια, ἀλλὰ καὶ μεγάλη θυσία, καὶ εἰδὸς τι αὐταπαρνήσεως. Ἄλλως τε, θὰ ἐτολμῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου προτεινομένη αὕτη τακτικὴ ἀντιτίθεται καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν σημερινὴν θέσιν καὶ κατάστασιν αὐτοῦ. Διότι πῶς καὶ διατὶ οὗτος δίσταται πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀλέξιον καὶ προτιμᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξάρτησιν; Πῶς λησμονοῦνται ἐπ' αὐτοῦ αἱ περὶ ἀγάπης πρὸς ἕνωσιν ριζοσπαστικαὶ θεωρίαι του;

Προδήλως αἱ θεωρίαι αὗται ξένα ὅλως πρὸς τὴν πρᾶξιν καὶ παράδοσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπενθυμίζουσι τὴν περιεκτικότητα (comprehensiveness) τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁπαδοὶ τῆς Εὐρείας λεγομένης Ἐκκλησίας, ἀρνούμενοι καὶ αὐτὴν τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν Του, δύναται ἀδιαμαρτυρήτως νὰ γίνωνται δεκτοὶ ὡς συλλειτουργοὶ ὑπὸ ὁπαδῶν τῆς Ὑψηλῆς λεγομένης Ἐκκλησίας, οἵτινες ἐν τούτοις δὲν θὰ ἐδυσκολεύοντο καὶ αὐστηρῶς ὀρθόδοξον ὁμολογίαν νὰ υἰοθετήσωσιν. Ἐὰν δὲ αὗται ἐπεκράτουσιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ζήτημα σήμερον, ἐὰν θὰ περισσώζετο ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων διακρηρυχθεὶς καὶ παραδοθεὶς τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐὰν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν θὰ ἀπέβαινε κέντρον τι συγκρητισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον πρωτίστως μὲν ἡ Ἰουδαϊκὴ ζύμη, εἶτα δὲ καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἐθνισμοῦ διὰ τοῦ Γνωστικισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης κενῆς ἀπάτης ποικίλα καὶ παντοειδῆ στοιχεῖα θὰ συναμιγνύντο νοθεύοντα τὸν θησαυρὸν τῆς θείας ἀποκαλύψεως.

Ὅχι· αἰδεσιμολογιώτατε. Ὁ κηρύξας τὴν καινὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης Κύριος δὲν ἐξεδέχθη ταύτην, ὅπως θέλετε νὰ ἐφαρμόσητε ὑμεῖς αὐτήν. Τὴν Ἐκκλησίαν του τὴν ἠθέλησε θεμελιωμένην ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας τοῦ Πέτρου, ἀπρόσβλητον ἀπὸ οἰανδήποτε πλάνην, βεβαίωςας, ὅτι «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς». Αὐτὸς δέ, ὅστις ἠξίωσεν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του νὰ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, ὅταν ἐσκανδαλίσθησαν πολλοὶ καὶ ἐγκατέλιπον αὐτὸν ἐπὶ τῇ περὶ εὐχαριστίας διδασκαλίᾳ του,

Η ΜΙΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ *

«Ἴδε ὁ Ἀνθρώπος» (Ἰωάν. 19,5)

Ἡ ἐφετεινὴ Ἑβδομάς Προσευχῆς καὶ Φιλίας ἔχει σκοπὸν νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς πίστεώς μας ὡς ἄνθρωπον μεταξὺ μας, ὡς πρότυπον πρὸς μίμησιν, ὡς μέτοχον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην περιπέτειαν «πεπειρασμένον(δὲ) κατὰ πάντα καθ' ὁμοίτητα χωρὶς ἁμαρτίας» (Ἑβρ. 4,15), ὡς «ὁμοιωθέντα», «κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς... ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι» (Ἑβρ. 2, 17-18). Εἶναι ἀδύνατον νὰ αἰσθανθοῦν σήμερον οἱ ἄνθρωποι τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν Σωτῆρα, ἂν δὲν Τὸν ζήσουν ἀπ' αὐτὴν τὴν σκοπιὰ τοῦ καθοδηγητοῦ, τοῦ διαφωτιστοῦ, τοῦ νικητοῦ τῶν φθοροποιῶν δυνάμεων τῆς ζωῆς. Εἰς τὴν κοσμογονικὴν καὶ ἐσχατολογικὴν ἐποχὴν μας ὁ ἄνθρωπος τᾶχει χαμένα κι' ἀναζητεῖ μίαν ὀρθὴν τοποθέτησιν ἐναντι τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου. Μὲ τὴν διάβρωσιν ποῦ ἔχει γίνῃ εἰς τὰς παλαιὰς καθιερωμένας κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἀξίας χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν βρίσκεται εἰς τὰ σταυροδρόμια ποῦ δημιουργοῦν αἱ σύγχρονοι συγκρούσεις, κάποιον ὁδηγόν. Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον τῆς μιμήσεως τοῦ Ἰησοῦ δι' ἡμᾶς σήμερον. Διερωτᾶται ὅμως κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς (α) πόσον νόμιμος καὶ κανονικὴ ἐντὸς τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς μας παραδόσεως εἶναι ἡ μίμησις τοῦ Χριστοῦ, καὶ (β) ὑπὸ ποίαν

συγκεκριμένην ἔννοιαν ἢ μελέτη τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ ἡμπορεῖ νὰ ὁδηγήσῃ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον εἰς τὴν μίμησιν Του. Εἰς αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα θὰ προσπαθῆσῃ νὰ ἀπαντήσῃ ὁ ἀποψινὸς λόγος.

Ἡ Μίμησις τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν Κ. Διαθήκην

Ἦδη εἰς τὰ πρῶτα χριστιανικὰ κείμενα, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου, συναντῶμεν ὄχι, φυσικὰ, κάποιαν θεωρίαν περὶ τῆς μιμήσεως τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ μέρους τῶν πιστῶν, ἀλλὰ τὰ βασικὰ στοιχεῖα ἐνὸς χριστοκεντρικοῦ μυστικισμοῦ, ποῦ ἔχει ὡς θεμέλιόν του τὴν ζωὴν τοῦ ἱστορικοῦ Ἰησοῦ (1). Ἡ πρώτη Ἐκκλησία δὲν εἶχε ἐνδιαφέροντα ἱστορικὰ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὴν σύγχρονον ἔννοιαν τοῦ ἱστορικῶς σκέπτεσθαι, ἂν καὶ ἡ θεολογία τοῦ Λουκᾶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τὰς Πράξεις δημιουργῆ τὰς προϋποθέσεις δι' ἓνα τέτοιο ἐνδιαφέρον (2). Διὰ τοὺς πρῶτους ἐκείνους χρόνους ἰσχύει γενικῶς αὐτὸ ποῦ γράφει ὁ Παῦλος: «Ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα

(*) Ὁ λόγος ἐξεφωνήθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Χ.Α.Ν. Θεσσαλονίκης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ἑβδομάδος Προσευχῆς καὶ Φιλίας (Νοέμβριος 1963).

1) Adolf Deissmann, Paul, Harper Torchbook ed., 1957, σελ. 143.

2) H. Congelmann, The Theology of Luke engl. transl, London, 1960.

εἰς τὸν Πέτρον παραπονούμενον διὰ τὴν ἀραΐωσιν ταύτην τῶν ὀπαδῶν καὶ ἀκολούθων, τί εἶπε; «Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν»;

Φέρετε εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῶν περὶ ἀγάπης ὡς κυρίου παράγοντος τῆς ἐπανενώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν θεωριῶν σας τοὺς περὶ ταύτης λόγους τοῦ Παύλου. Ἄλλ' ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος θέλει τὴν Ἐκκλησίαν «στύλον καὶ ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας». Δὲν διστάζει δὲ νὰ διακηρύξῃ, «ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει» (Γαλ. ε', 2). «Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. Ἡμεῖς γὰρ ἐσμεν ἡ περιτομή» (Φιλιπ. γ', 2).

Δὲν πιστεύω δὲ νὰ κατενοήσαμεν ἡμεῖς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς ἀπορροεύσας ὑποχρεώσεις, ὅσον κατενόησε ταῦτα ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης καὶ ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης. Ποίαν, παρακαλῶ, γλώσσαν χρησιμοποιοῖ ἡ εὐαίσθητος αὐτῆ καρδιά διὰ τοὺς συγχρόνους του αἰρετικούς; «Καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν». «Ἐξ ἡμῶν ἐξήλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν» (Α' Ἰωάν. β' 18,19). Καὶ ἵνα μνημονεύσωμεν καὶ ἐπεισοδίου τινὸς ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Εἰρηναίου, ὅταν ἐν Ἐφέσῳ ἐπορευθῆ ποτὲ «λούσασθαι ἰδῶν

ἔσω Κήρινθον ἐξήλατο τοῦ βαλανείου μὴ λουσάμενος, ἀλλ' ἐπειπῶν· Φύγωμεν μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμπέση ἐνδον ὄντος Κηρίνου, τοῦ τῆς ἀληθείας ἔχθρου» (Παρ' Εὐσεβίῳ Ἐκκλ. Ἱστορ. Δ, 14, 6).

Πῶς δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἐκτραφεῖσα γενεὰ ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτῶν καὶ παρέλαβε νὰ διάκειται πρὸς τοὺς τῆς ἀληθείας διαστροφεῖς, φαίνεται καὶ ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Πολυκάρπου μαθητοῦ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου πρὸς ἄλλον αἰρετικόν. Ὅταν δηλαδὴ ὁ Πολύκαρπος συνήντησέ ποτε τὸν Μαρκίωνα «φήσαντι αὐτῷ ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς; ἀπεκρίθη Ἐπιγινώσκω τὸν πρωτότοκον τοῦ Σατανᾶ». Καὶ ἐπάγει ὁ Εἰρηναῖος: «Τοσαύτην οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν ἔσχον εὐλάβειαν, πρὸς τὸ μηδὲ μέχρι λόγου κοινωνεῖν τινι τῶν παραχαρασσόντων τὴν ἀλήθειαν, ὡς καὶ Παῦλος ἔφησεν· Αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ» (Παρ' Εὐσεβίῳ, ἐνθ' ἄνωτ.).

Ἄλλ' ὁ αἰδεσιμολογιώτατος καθηγητὴς πρὶν ἢ καταλήξῃ εἰς τὰ ὡς ἄνω κατὰ πιστὴν μετάφρασιν παρατεθέντα συμπεράσματά του, ἀνέπτυξεν ὠρισμένην ἐπιχειρηματολογία. Ποία εἶναι αὕτη θὰ ἴδωμεν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς.

(Συνεχίζεται)

Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκωμεν» (Β' Κορ. 5,16). Ἡ φράσις αὐτὴ δὲν σημαίνει ἀγνοίαν ἢ περιφρόνησιν τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἢ τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ. Ὅπως γράφει χαρακτηριστικῶς ὁ M.S. Enslin: «τὸ πραγματικὸν πρόβλημα μετὰ τὸν Παῦλον δὲν ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι σπανίως ἀναφέρεται εἰς λόγους τοῦ Ἰησοῦ ἢ εἰς γεγονότα τῆς ἐπιγείου ζωῆς Του, ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι τόσον συχνὰ παρουσιάζεται σύμφωνος πρὸς αὐτὰ ἀνευ οὐδεμιᾶς φιλολογικῆς ἐξαρτήσεως» (3). Βέβαια, εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἰησοῦ ὁ ἀρχικὸς χριστιανισμὸς δὲν εἶδε τόσον τοὺς «τύπους» μιᾶς νέας ἠθικῆς ζωῆς ὅσον «τὰ σημεῖα» τοῦ νέου ἀποφασιστικοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Καθὼς δὲ οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐξοῦσαν βαθεῖα τὴν ἀντίθεσιν τοῦ παλαιοῦ πρὸς τὸ νέον, τοῦ παρόντος πρὸς τὸ μέλλον, ἦτο φυσικὸν νὰ μεταφράσουν τὸ βίωμά τους αὐτὸ μετὰ τὴν ἐννοίαν ὅτι ἐξοῦσαν «ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις», τὸ δὲ βλέμμα τους, μετὰ ἀφετηρίαν τὸ δογματικὸν περιεχόμενον τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ, νὰ στρέφεται συνεχῶς πρὸς τὸ μέλλον, πρὸς τὸν ἐρχόμενον ἐν δόξῃ Κύριον. Παρὰ ταῦτα, ἡ ἔξαρσις αὐτὴ τῆς δογματικῆς καὶ ἐσχατολογικῆς σημασίας τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἐμείωσε καθόλου τὴν σημασίαν τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸ σύνολόν της διὰ τὴν ζωὴν τῶν πιστῶν.

Τὸ ἀρχικὸν τῆς Ἐκκλησίας «κήρυγμα», δηλ. ἡ διακήρυξις τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ πρὸς τοὺς ἑκτός τῆς Ἐκκλησίας, εἶχεν ὡς κέντρον τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν προφητειῶν τῆς Π. Διαθήκης εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, τὴν αἰτιολογίαν τοῦ ἀδίκου θανάτου Του καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀναστάσεώς Του. Παρὰ τὴν ἔξαρσιν τοῦ δογματικοῦ στοιχείου εἰς τὸ «κήρυγμα», δὲν παρελείπετο ὁ λόγος καὶ διὰ τὸ εἶδος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ (π.χ. «ἡμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε» Πράξ. 3,14· «ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὡς διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας» 10,38). Ἐξ ἄλλου ὅμως, ἡ «διδασχία», δηλ. ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ μέλη της, ποὺ ἐγένετο βάσει τῶν «λογίων» τοῦ Ἰησοῦ περὶ τοῦ νέου χαρακτήρος τῆς μαθητείας ἐντὸς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, δὲν ἦτο μιὰ ἀπλὴ χρηστομάθεια, ἀλλὰ προϋπέθετε καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τὸ εἶδος τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ (4). Αἱ πληροφορίες ποὺ μᾶς δίνουν τὰ Τέσσερα Εὐαγγέλια περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ συγκέντρωσις ἱστορικοῦ καὶ διδακτικοῦ ὕλικου ποὺ ἐγένετο διὰ διαφόρους λόγους καὶ ποὺ δὲν ἐξυπηρετεῖ ἓνα μόνον σκοπὸν. Ἡ ἄμυνα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν πολεμικὴν ἀπὸ μέρους τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς ἐπεκτεινομένης ἱεραποστολῆς ἔδωκαν τὰς ἀφορ-

μὰς τῆς καταγραφῆς καὶ συγκεντρώσεως παραδόσεων ἀναφερομένων εἰς διάφορα περιστατικὰ τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἰς διαφόρους διδασκαλίας Του, ποὺ ἐσχετίζοντο μετὰ τὰ θέματα αὐτὰ. Εἶναι ἐπίσης βέβαιον ὅτι ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν κί' ἡ ἀντιμετώπισις τῶν Γνωστικῶν τάσεων τῆς ἐποχῆς ὑπεχρέωσε ἐνωρὶς τὴν Ἐκκλησίαν ν' ἀναμνησθῆ (βλ. Ἰω. 2,20·12,16·14,26) ἄλλων παραδόσεων ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὰς ὁποίας ἐτονίζοντο τὰ ἀνθρώπινα χαρακτηριστικὰ τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ πλατωνίζοντος γνωστικισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ χριστολογία ἦτο ἀναφανδὸν ἢ συγκεκαλυμμένως δοκητικὴ. Ἄς τονισθῆ δὲ ἅπαξ ἔτι καὶ τοῦτο, ὅτι ὀπισθεν ὄλων αὐτῶν τῶν παραδόσεων ἡ διήκουσα ἐννοία εἶναι ὅτι «Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ» (Β' Κορ. 5,19), εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὸ ἔργον τῆς ἐσχατολογικῆς χάριτος καὶ ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, καὶ ὄχι ὀποιαδήποτε θεωρία περὶ τοῦ «τύπου» τῆς νέας ζωῆς, ποὺ καταξιώνει τὸν ἄνθρωπον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν καθιστᾷ, κατὰ κάποιον τρόπον, ἱκανὸν ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐσχατολογικὴν καταστροφὴν καὶ νὰ κερδήσῃ τὴν σωτηρίαν. Ἡ νέα ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος ἐγκείται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ὁ Θεὸς πράττει ἐν Χριστῷ χάριν τοῦ ἀνθρώπου κί' ὄχι τόσον εἰς τὸ τί ζητεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀπάντησιν εἰς τὴν ἰδικὴν Του δωρεάν. Παρ' ὅλας αὐτὰς τὰς διαπιστώσεις σχετικῶς πρὸς τὸ ὕλικόν τῶν Εὐαγγελίων καὶ πρὸς τὸ διήκον διὰ τοῦ ὅλου θεολογικὸν κίνητρον, παραμένει ἐξ' ἴσου ἀναμφισβήτητον ὅτι τὰ Εὐαγγέλια ζωγραφίζουν τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τὰς δώδωσον ἓνα πρότυπον διὰ τὴν ζωὴν τῶν πιστῶν. Μόνον ποὺ τὸ στοιχεῖον αὐτὸ δὲν προέχει, ἀλλὰ συνοδεύει τὸ βασικὸν θεολογικο-δογματικὸν στοιχεῖον.

Εἶναι γνωστὸν πόσον κεντρικὴν θέσιν κατέχει ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν σκέψιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Τὸ δόγμα τῆς λυτρώσεως ποὺ συνδέεται μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἡ ἐρμηνεία τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἐννοίαν τῆς μόνης πύλης ποὺ βγάζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς φθορᾶς, τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀγνοίας, εἶναι κάτι ἀκατανόητον χωρὶς ἀναφορὰν εἰς τὴν ἱστορικὴν καὶ ἀνθρωπίνην ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ, κατὰ τὴν θεολογίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἔργον τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας· εἶναι ὅμως συγχρόνως ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ καὶ μιὰ φυσικὴ συνέπεια τῆς ζωῆς τοῦ ἱστορικοῦ Ἰησοῦ, μιᾶς ζωῆς ἀπολύτου ὑπακοῆς εἰς τὸν Θεὸν καὶ γεμάτης αὐτοθυσίας διὰ τὸν συν-ἄνθρωπον. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ, κατὰ τὴν θεολογίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργον

3) The Ethics of Paul, Abington Press, N. York—Nashville, 1957, σελ. 116.

4) Διὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ «κηρύγματος» καὶ τῆς «διδασχίας» βλ. C.H. Dodd, The Apostolic Preaching and its Development, London, 1944.

τοῦ Ζωοδότου Θεοῦ, ποῦ σώζει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς περιοχῆς ὅπου βασιλεύει ὁ θάνατος καὶ ὁ Διάβολος καὶ τὸν μεταφέρει εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς· εἶναι ὁμοῦς συγχρόνως ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ ἀποτέλεσμα τοῦ τύπου καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τὴν ἔννοιαν ὅτι εἶναι θεολογικῶς καὶ ἠθικῶς ἡ φυσικὴ κατάληξις εἰς τὰς σχέσεις τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἁγίου Θεοῦ τῆς Π. Διαθήκης πρὸς τοὺς «δικαίους» ἐντὸς τοῦ λαοῦ Του. «Ὁ Θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς ὡδίνους τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ» (Πράξ. 2, 24).

Εἶναι, πράγματι, τόσον ἐσωτερικὴ καὶ ὀργανικὴ ἡ σχέση τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸ δόγμα, πρὸς τὴν θεολογικὴν ἑρμηνείαν τῆς ζωῆς αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε οἱ ἀρνηταὶ τῆς ἱστορικῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὸν περασμένον αἰῶνα, καὶ οἱ σύγχρονοί μας σκεπτικισταί, αὐτοὶ ποῦ ἀμφιβάλλουν ἂν ἤμποροῦμε νὰ γνωρίσωμε κάτι ἀπὸ τὸ ἔργον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἱστορικοῦ Ἰησοῦ, θεωροῦν τὰ ἱστορικὰ δεδομένα περὶ τοῦ ἔργου καὶ τῆς διδασκαλίας Του, ποῦ ἔχομεν εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, ὡς πλάσμα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ποῦ ἐβγήκε μέσα ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἄνθρωπον, μέσα ἀπὸ τὰς δογματικὰς τῆς προκαταλήψεις. Εἶναι ἀφαντάστως ἀντιἱστορικὴ ἡ μέθοδος αὐτῆ ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰησοῦ, δείχνει ὁμοῦς πολὺ καθαρὰ τὸν ὀργανικὸν δεσμὸν ποῦ ὑπάρχει μεταξὺ ἱστορίας καὶ δόγματος εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν σκέψιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Ὅσον καὶ ἂν ἡ σύγχρονος θεολογία ἀπαιτῆ νὰ διαβάζωμε τὰ Εὐαγγέλια ὡσὰν κείμενα θρησκευτικοῦ, δηλ. δογματικοῦ καὶ ἠθικοῦ περιεχομένου, κ' ὄχι ὡσὰν βιογραφίας τοῦ Ἰησοῦ· ὅσον κ' ἂν ἐπιμένῃ εἰς τὸ ὅτι αἱ πληροφορίαι τῶν Εὐαγγελίων ἀποβλέπουν νὰ μᾶς κάνουν νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ κ' ὄχι νὰ μᾶς ὠθήσουν νὰ Τὸν μιμηθῶμεν, εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ Εὐαγγέλια καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τῆς καὶ εἰς τὸ σύνολόν τῆς, ἀπέβλεπε συνάμα καὶ εἰς τὸ νὰ δώσῃ ἕνα πρότυπον εἰς τὴν ζωὴν τῶν πιστῶν. Αὐτὸ δὲν φαίνεται μόνον ἐκ τῶν χωρίων ἐκείνων, εἰς τὰ ὁποῖα σαφῶς ὁ Ἰησοῦς καλεῖ τοὺς ὁπαδοὺς του νὰ Τὸν μιμηθῶν («Δεῦτε ὀπίσω μου» «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν...» κ.λ.π.). Ὑπὸ τῶν περισσοτέρων ἐξηγητῶν τῶν Εὐαγγελίων θεωρεῖται σήμερον ὁ τρόπος ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ ὡς ἱεραποστόλου, ἡ τακτικὴ Του, ἡ τοποθέτησις Του ἐναντι τῶν οἰκείων Του, ὁ τρόπος μετὰ τὸν ὁποῖον ἀνέκρουε τοὺς πολεμίους Του, ὡς κάτι τὸ «τυπικόν» διὰ τοὺς ἱεραποστόλους καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Πολλοὶ δέχονται σήμερον ὅτι ὁ ἠρωϊκὸς χαρακτήρ τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πάθους, συμφώνως πρὸς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον, ἔχει σκοπὸν νὰ δώσῃ τὸν «τύπον» τοῦ χριστιανοῦ ἥρωος εἰς τοὺς μάρτυρας τοῦ πρώτου κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμοῦ

ἐν Ρώμῃ. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς: «Καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου» (Α' Θεσσ. 1,6) καὶ ἐπεξηγεί ἐν συνεχείᾳ: «Ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτείναντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφῆτας καὶ ὑμᾶς ἐκδιωξάντων...» (2, 14 ἐξ.). Καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ καλεῖ χριστιανούς τελοῦντας ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν σκληροῦ διωγμοῦ νὰ μιμηθῶν τὸ ἠρωϊκὸν παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ: «Ἐχόντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ... προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας... (10, 19 ἐξ.)... δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν... Ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομενεῖν ὅκατα ὑπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν εἰς ἑαυτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι» (12,1 ἐξ.). Καὶ ἡ Α' ἐπιστολὴ Πέτρου ἀπευθύνει παραμοίαν ἔκκλησιν πρὸς χριστιανούς διωκόμενους: «Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκί καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλίσασθε...» (4,1) «...Ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιούντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο γὰρ χάρις παρὰ Θεῶ. Εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησε οὐδὲ εὗρεθῆ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπέλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως...» (2, 20 ἐξ.). Εἶναι πολὺ φυσικόν, ἀφοῦ τὰ κείμενα τῆς Κ. Διαθήκης ἐγράφησαν εἰς περίοδον διωγμῶν, νὰ προβάλλουν εἰς τοὺς πιστοὺς τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ ὡς ὑπόδειγμα διὰ τοὺς μάρτυρας. Ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιστάσεις προβάλλεται πρὸς μίμησιν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ ρῆμα «περιπατεῖν» μετὰ τὴν δεοντολογικὴν ἔννοιαν συναντᾶται ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ συνήθως μετὰ τὴν σημασίαν τῆς μιμήσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ π.χ. προβάλλεται ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ πρὸς μίμησιν: «Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτόν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας» (5,1-2). Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν προβάλλεται ἐν συνεχείᾳ ὡς τύπος τῆς ἀγάπης τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύζυγον (5, 25 ἐξ.). Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὴν ἱεραποστολικὴν του τακτικὴν νὰ γίνεται ἐξ ἀγάπης τοῖς πᾶσι τὰ πάντα διὰ νὰ κερδήσῃ ὅλους εἰς τὸ Εὐαγγέλιον προβάλλει εἰς τοὺς Κορινθίους πρὸς μίμησιν μετὰ τὴν ἔκκλησιν: «μιμηταὶ μου γίνεσθε καθὼς καγῶ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 11,1), ἐννοῶν προφανῶς

τὴν ἄνεσιν μὲ τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰησοῦς συναναστρέφετο ὅλας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ κι' ἐμιλοῦσε πρὸς κάθε μίαν τὴν γλώσσαν πού ἤμποροῦσε νὰ καταλάβῃ.

Θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ παραθέσῃ καὶ ἄλλα χωρία ἐκ τῆς Κ. Διαθήκης διὰ νὰ δείξῃ ποῖαν σημασίαν εἶχε διὰ τοὺς πρώτους χριστιανούς ἢ ἐπίγειος ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν ἰδικὴν τους καθημερινὴν ζωὴν (5). Αὐτὸ ὅμως θὰ μᾶς ἐπαιρνε μακριὰ ἀπὸ τὸν κύριον σκοπὸν μας εἰς τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν. Καὶ ὅσα ὅμως παρεθέσαμεν προηγουμένως εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι, ἐκτὸς τῆς θεολογικῆς σημασίας πού εἶχε τὸ ἔργον καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ διὰ τοὺς πρώτους χριστιανούς, ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ μέρους καὶ εἰς τὸ σύνολόν της ἀπετέλεσεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς πρότυπον διὰ τὴν ζωὴν των πιστῶν. Θὰ ἔπρεπε μάλιστα νὰ λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν του ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ εἶναι τέτοια, πού κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὴν μιμηθῇ, χωρὶς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς δογματικῆς θεμελιώσεώς της. Θὰ ἦτο ματαιοπνία, ἕνας κούφιος ἠθικισμὸς καὶ συναισθηματισμὸς, νὰ ζητήσῃ κανεὶς νὰ μιμηθῇ τὸν Ἰησοῦν, νὰ ὑπάγῃ ὀπίσω Αὐτοῦ, χωρὶς κατανοήσιν τῆς θεολογίας τοῦ Σταυροῦ. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὅρους ὁμιλία τοῦ Ἰησοῦ π.χ. πού εἶναι τὸ καλύτερον ὑπόμνημα εἰς τὴν ζωὴν Του, ἡ ὁμιλία αὐτὴ εἶναι ἀκατανόητος χωρὶς τὴν θεολογίαν τοῦ Σταυροῦ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος δὲ τὸν ὁποῖον, ὅπως εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, ἔτσι καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ τονίζεται μὲ τόσην ἔμφασιν ἢ σημασίαν τοῦ δογματικοῦ παράγοντος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ὑπὸ τῆς Πατερικῆς θεολογίας καὶ τῶν Συναξαρίων, καὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰκονογραφίας τονίζεται τὸ δογματικὸν στοιχεῖον καὶ ὄχι τὸ ἀνθρώπινον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ μίμησις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀδύνατος, ἂν δὲν πιστεῦῃ κανεὶς εἰς ὅ,τι ἐπίστευεν ὁ Ἰησοῦς.

Ἡ Μίμησις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν Χριστιανισμὸν.

Ὅχι σπάνια ἀκούει κανεὶς νὰ κατηγορῆται εἰς τὴν Δύσιν ὁ Ἀνατολικὸς Χριστιανισμὸς ὅτι ἔχασε τὴν αἴσθησιν τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι παρὰ τὸ δόγμα περὶ δύο φύσεων ἐν Χριστῷ, τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ἡ Ὀρθοδοξία ἔχει περιπέσει εἰς ἕνα εἶδος προσωπικοῦ μονοφυσιτισμοῦ. Ἡ κατηγορία ὅμως εἶναι ἐσφαλμένη. Ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ προβάλλεται ἐντὸς τῶν ἰδίων δογματικῶν πλαισίων πού περιβάλλεται καὶ ἐν τῇ εὐαγγελικῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ γενικώτερον. Τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρω-

πότητος τοῦ Ἰησοῦ δὲν εἰσήγαγεν εἰς τὴν χριστιανικὴν εὐσέβειαν διὰ πρώτην φοράν ὁ μεσαιωνικὸς δυτικὸς χριστιανισμὸς τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου τοῦ ἐν Clairvaux, τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου τῆς Ἀσσίζης, τοῦ Thomas à Kempis κ.ἄ. Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ ἅγιοι αὐτοὶ ἄνδρες παρουσίασαν ἐντὸς τῶν ἰδιωτύπων συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς των καὶ συμφώνως πρὸς τὸ αἰσθητήριον τοῦ ἀνθρώπου τῶν χρόνων των ὑπὸ μίαν νέαν μορφήν τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν εὐσέβειαν τῶν συγχρόνων των. Ἦσθάνθησαν τὸν Ἰησοῦν ὄχι μόνον ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν των νὰ τοὺς ἔλκῃ πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πλευρόν των νὰ τοὺς καθοδηγῇ εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ζωῆς. Τὸ αὐτὸ ὅμως εἶναι ἀληθές ὑπὸ μίαν ἄλλην μορφήν καὶ διὰ τοὺς Ἀνατολικούς Πατέρας καὶ Ἁγίους. Ὁ Μ. Βασίλειος ἐτόνιζε πολὺ τὴν μίμησιν τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ὄχι μόνον μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποκτήσεως τοῦ αὐτοῦ ὡς ὁ Ἰησοῦς φρονήματος (Φιλιππ. 2,5·20· Α' Κορ. 4,16· 11, 1), ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς βιώσεως ἀπὸ μέρους μας τῶν πράξεων καὶ λόγων τοῦ Σωτῆρος. Γράφει ὅτι κάθε πρᾶξις καὶ κάθε λόγος τοῦ Κυρίου εἶναι ἕνας κανὼν. «Πᾶσα πρᾶξις καὶ πᾶς λόγος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κανὼν ἐστὶν εὐσεβείας τε καὶ ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐνηθρώπησεν, ὡς ἐν εἰκόνι διαγράφων ἡμῖν εὐσεβείαν τε καὶ ἀρετὴν, ἵνα κατὰ δύναμιν ἕκαστος καὶ ἕκαστη ὀρώντες ζηλώσωμεν τὸ ἀρχέτυπον. Διὰ γὰρ τοῦτο φέρει τὸ ἡμέτερον σῶμα, ἵνα καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ τὴν πολιτείαν, ὡς οἶόν τε, μιμησώμεθα» (6). Καὶ κατὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν πρέπει νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν σημασίαν πού ἔχει δι' ἡμᾶς κάθε κίνησις τοῦ Ἰησοῦ. Τὰ ἐπεισόδια π. χ. τῆς προσκυνήσεως τῶν Μάγων, τῶν πωλούντων εἰς τὸ Ἱερόν, τῆς Χαναταίας, τοῦ Λαζάρου, πρέπει νὰ γίνουσι ἐπεισόδια τῆς ἰδικῆς μας ζωῆς. Ὁ Ἰησοῦς ἐκοιμήθη διὰ νὰ εὐλογῆσῃ τὸν ὕπνον μας, ἐκοπίασε διὰ νὰ εὐλογῆσῃ τοὺς μόχθους μας, ἐκλαυσε διὰ νὰ εὐλογῆσῃ τὰ δάκρυά μας (?). Εἰς τὰ ἐξηγητικὰ ἰδία ἔργα τῶν Πατέρων τῆς Ἀνατολῆς εὐρίσκωμεν συνεχεῖς προτροπὰς διὰ τὴν μίμησιν τῶν ἔργων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ζωῆς του. Παρομοίας σκέψεις διετύπωσαν καὶ νεώτεροι ὀρθόδοξοι, «Ἕλληνες καὶ Ρῶσσοι, θεολόγοι συγγραφεῖς. Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ παραβλέψῃ κανεὶς τὴν μίμησιν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ζωῇ τῶν Ἁγίων τῆς Ἀνατολῆς. Εἰς τοὺς βίους τῶν ἁγίων καὶ εἰδικῶς τῶν ἀσκητῶν βλέπει κανεὶς ὄχι μόνον τὴν ἀγάπην διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀπερριμμένους καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Ἰησοῦ (τῶν Εὐαγγελίων) ἐντὸς νέων τύπων, ἀλλὰ εἰς μεγάλην ἀφθονίαν τὴν νίκην ἐπὶ τῶν κακῶν πνευμάτων, τοὺς ἐξορκισμούς, τοὺς ὀραματισμούς, τὴν προφητείαν. Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐντὸς τῶν πλαισίων μιᾶς συνειδητῆς σχέσεως πρὸς τὸ ἀρχικὸν Εὐαγγέλιον. Καὶ οἱ Ναοὶ τῆς Ἀνατολῆς εἶναι διακοσμημένοι διὰ παραστά-

5) J. Lebreton & J. Zeiller, The Church in the N. Testament, Collier Booke ed., 1962, σελ. 171. Βλ. τὸ ἔργον τοῦ Karl Adam, Christus unser Bruder, Regensburg, 1930.

6) Ἀσκητικαὶ Διατάξεις, Migne P. G. 51, 1325.

7) Βλ. Lev. Gillet, Orthodox Spirituality, London, 1957, σελ. 56.

σεων ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ εἴτε εἰς εἰκονογραφίας εἴτε εἰς φορητὰς εἰκόνας. Πάντως, ἡ εἰκὼν γενικῶς συνδέεται ἐν τῇ Ἀνατολῇ πρὸς τὴν λατρείαν καὶ δι' αὐτὸ ἔχει κατ' ἔξοχὴν δογματικὸν χαρακτήρα. Δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῇ Δύσει, ὅπου ἡ εἰκὼν διεγείρει τὴν σκέψιν καὶ τὸ συναίσθημα. Δὲν ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως εἰς τὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς σημασίας τῆς διὰ τὴν εὐσέβειαν. Μόνον ὅτι εἰς τὴν Δύσιν ἐπεκράτησαν κοσμικώτερα κριτήρια καὶ ἐτονίσθη περισσότερο τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Ἰησοῦ, ἐνῶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν κατὰ τὴν παμπάλαιαν συνεχῆ παράδοσιν ἡ ἔμφασις εὐρίσκειται εἰς τὸ θεολογικὸν ὑπόβαθρον τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου, μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι πρέπει νὰ πιστεῦσθαι κανεῖς εἰς τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν Κύριον διὰ τὸ ἐλκύσθαι ὁ βίος του πρὸς μίμησιν, ἐνῶ εἰς τὴν Δύσιν φαίνεται ὅτι εὐρίσκει ἀπήχησιν ἡ συναισθηματικὴ ἀποψις, καθ' ἣν ἡ ἐκτίμησις τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ὠραιότητος τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ πρέπει καὶ ἡμπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἀνθρώπον νὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς Αὐτὸν τὸν Κύριον.

Τυπικὸν παράδειγμα περὶ τοῦ πῶς ἀντιλαμβάνεται ἡ Ἀνατολὴ τὴν μίμησιν τοῦ Χριστοῦ εὐρίσκει κανεῖς εἰς τὸ ἔργον τοῦ Νικολάου Καβάσιλα «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωή». Ἐν τῷ συνόλω τῆς ἡ ὑπέροχης αὐτῆς πνευματικῆς μελέτης τοῦ Καβάσιλα ἀφορᾷ εἰς τὴν πνευματικὴν ἔνωσιν μας μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἐχει ὁμως ἐν σχέσει μὲ τὸ ὅλον θέμα καὶ ἕνα κεφάλαιον «Περὶ μιμήσεως τοῦ προτύπου». Ἴδου δὲ μερικὰ ἀποσπάσματα: «Ὅταν ἀγαπῶμεν τὸν Χριστὸν καὶ σκεπτόμεθα καὶ μελετῶμεν τὴν ζωὴν του, θὰ εἴμεθα πάντοτε μετριοφρονες, θὰ συναισθανώμεθα τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν μας, θὰ δοκιμάζωμεν λύπην καὶ συντριβὴν διὰ τὰς ἀμαρτίας μας, θὰ εἴμεθα πρᾶοι, δίκαιοι, φιλόανθρωποι, εἰρηνικοί, ἐργάται τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ὑπάρχουν ὅλα αὐτὰ καὶ ἐπὶ πλεόν ἢ χαρὰ καὶ ἡ βαθεῖα ψυχικὴ ἱκανοποίησις, ἔστω καὶ ἂν χάριν τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Χριστὸν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ περνῶμεν τὴν ζωὴν μας ὑβρίζομενοι καὶ διωκόμενοι... Ἐχομεν νοῦν καὶ λογικόν, τὰ φυσικὰ αὐτὰ χαρίσματα, ποὺ ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν. Νὰ χρησιμοποιῶμεν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸ λογικόν διὰ νὰ μελετῶμεν τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ. Τὸ αἰώνιον πρότυπον, εἰς τὸ ὅποιον πάντοτε πρέπει νὰ προσβλέπουν οἱ ἄνθρωποι, εἶναι ὁ Κύριος. Τί θὰ κάμνωμεν ἡμεῖς, τί θὰ ὑποδεικνύωμεν εἰς τοὺς ἄλλους, μόνον ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν θὰ τὸ διδασκῶμεν, ὁ ὅποιος πρῶτος καὶ μέσος καὶ τελευταῖος ὑπέδειξε τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν καὶ τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ πρότυπον καὶ ὁ ἐμπνευστής... Τὴν ζωὴν τοῦ Κυρίου νὰ μελετῶμεν ἀκριβῶς καὶ νὰ κατανοῶμεν ὅσον εἶναι δυνατόν, διὰ νὰ γνωρίζωμεν πῶς θὰ ἀγωνιζώμεθα... Ἐχομεν τὴν δυνατότητα νὰ γίνωμεν καινοὶ κατὰ Χριστὸν ἀνθρώποι. Ἐλάβομεν τὸν

νοῦν διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸν Χριστὸν· τὴν ἐπιθυμίαν διὰ νὰ προσκολλᾶται ἡ καρδιά μας εἰς Ἐκεῖνον· ἔχομεν τὴν μνήμην διὰ νὰ σκεπτόμεθα τὸν Χριστὸν, διότι Ἐκεῖνος εἶναι δι' ἡμᾶς τὸ πρότυπον καὶ τὸ ἀρχέτυπον. Δὲν εἶναι ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν ὁ παλαιὸς Ἀδάμ, ἀλλ' ὁ νέος Ἀδάμ, ὁ Χριστός... Καὶ διὰ νὰ συνοψίσω ὅλα εἰς μίαν φράσιν, ὁ ἀληθινὸς ἀνθρώπος καὶ τέλειος καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα πρῶτος καὶ μόνος εἶναι ὁ θεὸς Λυτρωτὴς, ὁ Χριστός» (8). Γενικῶς, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἡ μίμησις τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπροχώρησε πέραν ἀπὸ τὰ ὅρια αὐτὰ εἰς τὸν συναισθηματισμὸν καὶ τὸν πραγματικὸν ἔνεκα τοῦ φόβου ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἦτο δυνατόν νὰ ἀποκλίνῃ ἐκ τοῦ δογματικοῦ βάθρου τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ ἀντίληψις μερικῶν ἀπλοϊκῶν χριστιανῶν, καθ' ἣν ὁ τουρισμὸς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ θέτει ἐν κινδύνῳ τὴν ἔνωσιν μας μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ, κατεδικάσθη καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ ἐν τῇ πράξει, ἀφοῦ ἡ ἔνωσις μας μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ δὲν συντελεῖται εἰς κάποια σύγχυσις τῶν δύο φύσεων ἀλλὰ ἐν τῷ θεανδρικῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (9). Ποία ἦτο ἡ ἔννοια τῆς μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ διὰ τὸν ὀρθόδοξον χωρικὸν ἢ ψαρρᾶ, μέχρι τῆς κατακλυσμικῆς ἀλλαγῆς τῶν πάντων εἰς τὴν ἐποχὴν μας, βλέπει κανεῖς ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Τολστόη καὶ τοῦ Παπαδιαμάντη. Καὶ οἱ δύο, τελείως ἀνεξάρτητα, παρουσιάζουν εἰς τοὺς ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους τοῦ κάμπου καὶ τῶν νησιῶν βαθεῖαν τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς ταπεινώσεως Του καὶ τῆς ἀγάπης Του. Ἀνατολὴ καὶ Δύσις λέγουν οὐσιαστικῶς τὸ ἴδιο πράγμα, ὅταν ἀπευθύνονται πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν καλοῦν νὰ μιμηθῇ τὸν Ἰησοῦν.

(Συνεχίζεται)

ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

8) Ἐκδόσις Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ζωή», Ἀθήναι, 1954, σελ. 77—79.

9) Lev. Gillet, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 59.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀνακοίνωσις

Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ ἐπιφορτισμένη μὲ τὸ ἔργον τῆς ἐξουρέσεως Θεολόγων, ἐπιθυμοῦντων ὅπως μεταβῶσιν εἰς Γερμανίαν καὶ ὑπὸ τὴν κανονικὴν ἐξάρτησιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γερμανίας διακονήσωσιν ὡς ἐφημέριοι, ἐξυπηρετοῦντες τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων Ὀρθόδοξων Χριστιανῶν, καλεῖ πάντα κληρικὸν ἢ λαϊκόν, ἔχοντα τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα πρὸς χειροτονίαν προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντα φιλοτιμῶς νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὴν ἀνωτέρω ἱερωτάτην διακονίαν, ἵνα ὑποβάλλῃ αὐτῇ σχετικὴν αἴτησιν.

Ἐκ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς

ΤΟ ΠΡΩΤΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΩΜΗΣ

5. Αἱ διατάξεις τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου.

Ἡ γνησιότης τῶν κανόνων 3—5 τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ἠμφισβητήθη διὰ σοβαρῶν καὶ δυσκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων, ἰδίως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ I. Friedrich, ἀποδείξαντος ὅτι τὸ πρῶτον παρουσιάσθησαν οἱ κανόνες οὗτοι τῷ 417¹⁰. Ἀλλὰ καὶ γνήσιοι εἶναι οἱ κανόνες οὗτοι, δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς περὶ δικιχητικοῦ πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἀξιώσεις. Τὸ δικάζειν καὶ λύειν τὰ σπουδαῖα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα δὲν παραχωροῦσιν οἱ συντάκται τῶν κανόνων εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης μονοπροσώπως ἀλλ' εἰς τοὺς γειτνιάζοντας Ἐπισκόπους. Εἰς τὸν Ρώμης ἀνατίθεται ἡ ἐπιστοπία πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τούτων καὶ διότι ὁ Ρώμης ἦτο ὁ πρωτόθρονος Ἐπίσκοπος καὶ διότι οἱ λοιποὶ Πατριαρχικοὶ θρόνοι κατεῖχοντο ὑπὸ Ἀρειανῶν. Ἄλλως τε ἂν οἱ ἐν Σαρδικῇ συνελθόντες εἶχον τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἐξέτασις τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἀθανασίου ἦτο προσωπικὸν δικαίωμα τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιληφθῶσιν αὐτῆς, δὲν θὰ ἔκρινον καὶ δὲν θ' ἀπεφαινότο ἐκ νέου περὶ τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ, ἀλλὰ θὰ περιορίζοντο ἀπλῶς ν' ἀποδεχθῶσι τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ. Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος, ὡς παρετήρησεν ἤδη καὶ ὁ λατίνος ἱστορικὸς Hefele¹¹, ἐνήργησεν ἀνεξαρτήτως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης Ἰουλίου καὶ ὅτι οἱ αὐτοκράτορες Κωνσταντῖνος καὶ Κωνσταντῖνος ἐφήρμοσαν ἀποφάσεις τῆς Συνόδου περὶ τοῦ Ἀθανασίου.

10. Die Unechtheit der Canones von Sardica. Sitzungsberichte der Kgl. Bayer. Akademie der Wissenschaften Heft. III, S. 382—426 καὶ ἐν Revue internationale de Théologie 1902, No 37, σ. 158—161. 1903, No 43, σ. 427—454. Πρβλ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν), Ἱστορικαὶ μελέται, ἐν Ἱεροσολύμοις 1906, σ. 122 ἐξ. Τὴν γνησιότητα πάντων τῶν κανόνων τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ὑπεστήριξαν ἐκτὸς ἄλλων ὁ C. H. Turner, The genuineness of the sardican Canons, ἐν Journal of theological Studies, III, 1902, σ. 396 ἐξ. ὁ L. Duchesne, Les canons de Sardique, ἐν «Bessarione», 1902, σ. 137 ἐξ. ὁ Ἀρχιμ. Βασίλειος Στεφανίδης, Ἡ γνησιότης τριῶν κανόνων τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ἐν τῷ τόμῳ «Ἐνασίμα» ἐπὶ τῇ τριακοστῇ πέμπτῃ ἐπετηρίδι τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Μακαριωτάτου Χρυσόστομου Παπαδοπούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις 1931, σ. 389 ἐξ. Πρβλ. P. Batiffol, ἐν ἄν. σ. 440 ἐξ.

11. Conciliengeschichte I, 551 ἐξ.

Ὡς δὲ καταφαίνεται ἐκ τῶν γεγονότων τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀρειανισμοῦ, οἱ Ἐπίσκοποι Ρώμης καὶ ἐν γένει οἱ δυτικοὶ Ἐπίσκοποι, μένοντες πιστοὶ εἰς τὰ ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Νικαίας δεδομένα, χωρὶς ν' ἀναμειγνύωνται ἐνεργῶς εἰς τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ζῶηροτάτας συζητήσεις καὶ χωρὶς πολλακίς νὰ ἐννοῶσιν αὐτάς, οὐδὲ νὰ ἐμμένωσι σταθερῶς εἰς αὐτάς, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης Λιβέριος ὑπέγραψεν ἡμιαρειανικὸν σύμβουλον, ἀπέκτησαν φήμην ὀρθοδόξων, ἔθεωρεῖτο δὲ σπουδαῖον τὸ νὰ ἐπικοινωνῇ τις μετ' αὐτῶν. Ἐν Ρώμῃ ἐδέχοντο ὡς ὀρθοδόξους πάντας τοὺς ὑπογράφοντας ἀπλῶς τὸ Σύμβουλον τῆς Νικαίας καὶ πολλακίς συνετέλουν μᾶλλον εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἀνωμαλιῶν, ὡς ἀπέδειξαν τὰ ἐπὶ Μελετίου Ἀντιοχείας γεγονότα, δι' ἃ ζῶηραν ἐξέφρασε δυσφορίαν ὁ Μ. Βασίλειος ἐναντίον τῶν Δυτικῶν.

Δὲν εἶναι δὲ ἀληθὴς ὁ ἰσχυρισμὸς καθ' ὃν ὁ ὑπὸ τεσσάρων Συνόδων τῆς Ἀνατολῆς καταδικασθεὶς Εὐστάθιος Σεβαστείας ἀποκατεστάθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του δι' ἐπιστολῆς τοῦ Ρώμης Λιβερίου. Ὁ Μ. Βασίλειος ἐν τῇ 263ῃ ἐπιστολῇ του παρέχει πληροφορίας περὶ τοῦ ζητήματος τούτου σαφεστέρας τῶν ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν Σωκράτους καὶ Σαζομένου παρεχομένων. Ὁ Εὐστάθιος ἀπεστάλη πρὸς τὸν Λιβέριον ὑπὸ τῶν Μακεδονιανῶν μετ' ἄλλων Ἐπισκόπων, ἐπέδωκε δὲ πρὸς αὐτὸν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν καὶ ἐγένετο δεκτός, ὁ δὲ Λιβέριος ἐξ ὀνόματος ἑαυτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Εὐστάθιον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐπιστολὴν πρὸς πάντας τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς¹². Ὁ Εὐστάθιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λιβερίου καὶ τῶν ἄλλων δυτικῶν Ἐπισκόπων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξ αὐτῶν ἔλειπεν ἡ γνώμη τῶν Σικελῶν Ἐπισκόπων, μετέβησαν εἰς Σικελίαν, συνεκάλεσαν Σύνοδον τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς, εἰς ἣν δόντες αὐθις ὀρθόδοξον ὁμολογίαν, ἔλαβον καὶ παρ' αὐτῆς ἐπιστολὴν, ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ Ρώμης Λιβερίου, οὕτω δ' ἐπανήλθον οἴκαδε. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἀνεγνώσθησαν ἐν τῇ ἐν Τυάνοις ἐργαζομένῃ Συνόδῳ, ἥτις καὶ ἐπεδοκίμασε καὶ συνέστησεν αὐτάς πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους, οὕτω δὲ ἀποκατεστάθησαν οἱ περὶ τὸν

12. Σωκράτους, Ἐκκλ. Ἱστορία 4,12.

Εὐστάθιον¹³. Οὐδὲν λοιπὸν ἔχνος πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐμφανίζεται καὶ ἐν τῷ γεγονότι τούτῳ.

Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ Β' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τὸ Ἀντιοχειανὸν ζήτημα, μετὰ τὸν ἐπελθόντα θάνατον τοῦ προεδρεύσαντος αὐτῆς ἀγίου Μελετίου, ἐλύθη ἀντιθέτως πρὸς τὰς γνώμας τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, διότι ἐξελέγη διάδοχος τοῦ Μελετίου οὐχὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ρώμης ὑποστηριζόμενος Παυλῖνος ἀλλ' ὁ Φλαβιανός. Ὡσαύτως ὁ ὑπὸ τῆς Ρώμης ὑποστηριζόμενος Μάξιμος ὁ Κυνικός, ζητήσας νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον Κ/πόλεως ἀντὶ τοῦ ἀγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἶχεν ἀποκρουσθῆ ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐκείνης, ἥτις διὰ τοῦ 3ου κανόνος αὐτῆς ἀπέδωκεν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Κ/πόλεως τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ρώμης Ἐπίσκοπον διὰ τὸ εἶναι τὴν Κ/πολιν νέαν Ρώμην. Τὸν κανόνα τοῦτον ἐπανέλαβον οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοὶ Σωκράτης (5,8) καὶ Σωζόμενος (7,9), ὑπάρχει δὲ ὁ κανὼν ἐν πάσαις ταῖς συλλογαῖς καὶ ἐν ταῖς λατινικαῖς μεταφράσεσι τῶν κανόνων. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς παλαιᾶς Ρώμης εἶχε ἀπρεσβεῖα τιμῆς, διότι ἦτο Ἐπίσκοπος τῆς Πρωτευούσης τοῦ Κράτους, διὰ τοῦ ἀνωτέρω δὲ κανόνος ἔρχεται πρῶτος μετ' αὐτὸν ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ὁ τῆς νέας Ρώμης Ἐπίσκοπος. Ἴδου λοιπὸν τὸ πρωτεῖον τιμῆς ὅπερ εἶχεν ὁ Ρώμης, οὐτινος ἡ διοικητικὴ ἐξουσία ἐξετείνεται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων τῆς μέσης καὶ κάτω Ἰταλίας καὶ τῶν πέριξ νήσων. Τῷ 379 ὁ αὐτοκράτωρ Γρατιανὸς ὑποστηρίζων τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης Δάμασον ἐναντίον τοῦ ἀντιποιομένου τοῦ Ἐπισκοπικοῦ θρόνου Ρώμης Οὐρσίνου, ἐξέδωκε διάταξιν, δι' ἧς ὠρίζεν ἵνα ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης ἐξετάζῃ καὶ δικάζῃ πάσας τὰς ὑποθέσεις τῆς θρησκείας μετὰ τῶν συλλειτουργῶν αὐτοῦ (cum consortibus) πρὸς κατάπαυσιν τῶν σχισμάτων. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης καταφαίνεται ὅτι μέχρι τοῦ 379 δὲν εἶχε εἰσέτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων. Τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῆς μετὰ ἐν ἔτος συγκροτηθείσης ἐν Ρώμῃ Συνόδου ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἰταλίας πρὸς καταστολὴν τῶν ταραχῶν¹⁴. Ἡ δὲ Β' Οἰκουμ. Σύνοδος τοῦ ἐπομένου ἔτους (381) ὥρισε διὰ τοῦ 2ου κανόνος «τοὺς ὑπὲρ διοικήσιν Ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορῖαις Ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι μηδὲ συγγέειν τὰς Ἐκκλησίας». Κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ κανόνος τούτου καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος διὰ διατά-

ξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Πάπαν Ἀλεξανδρείας Τιμόθεον παρέσχεν ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ, τῇ διοικήσει Αἰγύπτου, τὰ αὐτὰ οἶα καὶ ὁ Γρατιανὸς τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἰταλίας, δικαιώματα. Ταῦτα ἄλλως τε εἶχε καθορίσει καὶ ὁ βος κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, μὴ ποιούμενος ἀπολύτως οὐδεμίαν διάκρισιν μεταξύ τῶν Ἐπισκόπων Ρώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας. Ἡ διάταξις τοῦ Γρατιανοῦ ἐγένετο ἐν Ρώμῃ μετ' εὐγνωμοσύνης ἀποδεκτῆ. Ἡ ἐν αὐτῇ συνελθοῦσα Σύνοδος τοῦ 380 παρεκάλεσε τὸν αὐτοκράτορα πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως νὰ ὀρίσῃ ὅπως ἐὰν ὁ Δάμασος ἢ ἡ ἐν Ρώμῃ Σύνοδος προσκαλέσωσιν εἰς δίκαν Ἐπίσκοπόν τινα ἢ καθαιρέσωσιν αὐτόν, μὴ θελήσῃ δὲ οὗτος νὰ ὑποταχθῇ, αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐκβιάζωσιν αὐτὸν πρὸς τοῦτο. Ἐὰν συμβῇ ὁ ὑπόδικος Ἐπίσκοπος νὰ ὑπόκηται ὑπὸ ἀπομεμακρυσμένην Μητρόπολιν, δύναται νὰ δικάζηται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ἐὰν ὅμως αὐτὸς ὁ Μητροπολίτης συμβῇ νὰ εἶναι ὁ κατηγορούμενος, δέον τότε ἐκβιάζόμενος νὰ ἐμφανίζηται εἰς Ρώμην, ἐνώπιον δικαστηρίου Ἐπισκόπων, ὡς μέλλει νὰ ὀρίξῃ ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης. Ἐκαστος δὲ Ἐπίσκοπος δικαιούται νὰ ποιῆται ἔφεισιν πρὸς τὸν Ρώμης ἢ πρὸς 15 γείτονας Ἐπισκόπους. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ Ἐπισκόπου Δαμάσου ἡ Σύνοδος παρεκάλεε τὸν αὐτοκράτορα ὅπως καὶ αὐτὸς, ὡς ἴσος μὲν πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους ἀλλ' ὑπερέχων μόνον κατὰ τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου, μὴ στερηθῇ τοῦ προνομίου τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων, τοῦ νὰ μὴ ὑπάγῃται εἰς τὰ κοσμικὰ δικαστήρια. Ἄλλ' ἐὰν ὁ Δάμασος δὲν θελήσῃ νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ὑπόθεσίν του εἰς Ἐπισκοπικὸν δικαστήριον, νὰ ἐξετάζηται apud consilium imperiale, παρὰ τῷ αὐτοκρατορικῷ Συμβουλίῳ. Ἀπαντῶν ὁ Γρατιανὸς εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην τῆς Συνόδου, ἐξέδωκε διαταγὴν ἐπ' ὀνόματι Ἀκηλίνου, Βικαρίου (Vicarius Praefecti praetorios ἢ Vicarius Urbis) Ρώμης, ὀρίσας ὅπως τὸ δικαστήριον ὅπερ ἐμελλε νὰ δικάζῃ τοὺς Ἐπισκόπους ἀπαρτίζηται οὐχὶ ὑπὸ ἐνὸς μόνου Ἐπισκόπου, ἔστω καὶ τοῦ Ρώμης, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐτέρων πέντε ἢ ἑπτὰ Ἐπισκόπων¹⁵. Ἡ διάταξις δὲ αὕτη ἢ καὶ μόνη πραγματικὴ καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν τότε δικαστικὴν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας ἀντίκειται εἰς τοὺς λεγομένους κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, τοὺς ὅλους ἀσυμβίβαστους πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Α' καὶ τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

13. Σωζόμενος, Ἐκκλ. Ἱστορία 6,12.

14. Mansi, Sacrorum Conciliorum nova et amplissima Collectio, III, 625 ἐξ.

15. Mansi, III, 628, P. Batiffol, Le siège apostolique (359—451)³, Paris 1924, σ. 39 ἐξ.

Ἀκριβῶς δὲ ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσόστομου παρεῖχε μοναδικήν εὐκαιρίαν ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ἂν τότε ὑπῆρχον. Ὡς γνωστὸν ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος Θεόφιλος κατώρθωσε νὰ καταδικασθῇ ἀδίκως ὁ ἁγ. Ἰωάννης Χρυσόστομος Ἐπίσκοπος Κ/πόλεως ὑπὸ τῆς παρὰ τὴν Δρῦν συνελευθούσης Συνόδου. Ὁ Ἰωάννης καταγγέλλων τὴν παρανομίαν ταύτην ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπέμβασις τῶν Ἐπισκόπων. Ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἰννοκέντιον α' Ἐπίσκοπον Ρώμης γράφων ἔλεγεν «ὕπερ τῆς οἰκουμένης σχεδὸν ἀπάσης ὁ παρὼν ἁγὼν πρόκειται, ὑπὲρ Ἐκκλησιῶν εἰς γόνυ κατενεχθειῶν, ὑπὲρ λαῶν διασπαρέντων, ὑπὲρ κλήρων πολεμουμένων, ὑπὲρ Ἐπισκόπων φυγαδευθέντων, ὑπὲρ δεσμῶν τῶν πατέρων παραβιασθέντων»¹⁶. Ὅτι διὰ τῶν φράσεων τούτων δὲν ἀνεγνώριζεν ὁ ἁγ. Ἰωάννης Χρυσόστομος πρωτεῖόν τι ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ καταφαίνεται ἐξ ἄλλων ἐπιστολῶν αὐτοῦ. Πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Βρίξης Γαυδέντιον γράφων ἔλεγεν «οἶδας ὑπὲρ ὅσων Ἐκκλησιῶν ὑμῖν ὁ ἁγὼν πρόκειται νῦν καὶ ἡλίκοι ἐσται τοῦ κατορθώματος τὸ μέγεθος»¹⁷. Πρὸς Ἰωάννην Ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων «τοῦτο ἀσφάλεια τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦτο ὑμέτερος στέφανος καὶ βραβεῖον. Ταῦτα οὖν εἰδώς, Δέσποτά μου τιμιώτατε καὶ εὐλαβέστατε, τὰς Ἐκκλησίας ἀσφαλίζου»¹⁸. Ταῦτα ἔγραψε καὶ πρὸς πλείστους ἄλλους Ἐπισκόπους, ἡ δὲ πρώτη πρὸς Ἰννοκέντιον ἐπιστολὴ ἐστάλη ἀπαράλλακτος καὶ πρὸς δύο ἄλλους δυτικούς Ἐπισκόπους, πρὸς τὸν Βενέριον Μεδιολάνων καὶ πρὸς τὸν Χρωμάτιον Ἀκηλυτίας. Ἐζήτει δὲ τὴν συγκρότησιν Συνόδου καὶ οὐχὶ ἀπλῶς τὴν ἐπέμβασις τούτων ἢ ἐκείνου τοῦ Ἐπισκόπου. Ὁ Ἰννοκέντιος Ρώμης ὑπεστήριξε θερμῶς τὴν ἀνάγκη τῆς συγκροτήσεως τοιαύτης Συνόδου, ἐπικαλούμενος τοὺς κανόνας τῆς Α' Οἰκουμ. Συνόδου, ἐπομένως δὲν ἀνεγνώριζεν εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τούτου. Ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι ὁ Ἰννοκέντιος οὐδ' ἀπλούστατον ὑπαιγιμὸν ποιεῖται περὶ τῶν κανόνων τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Χρυσόστομου.

Τὸ πρῶτον ὁ Ἰννοκέντιος ἐποίησατο μνείαν τῶν κανόνων τούτων ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ ἔτους 417 ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ Σύνοδον ἐπὶ καταδίκη τοῦ Πελαγיאτισμοῦ συγκροτηθεῖσαν¹⁹. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ ἔλεγεν ὅτι διατάξεις τῶν Πατέρων

(*instituta patrum*) καθώρισαν τὸ δικαίωμα τοῦ διαδόχου τοῦ Ἀπ. Πέτρου ὅπως ὀριστικῶς λύη μόνον ἐν Ρώμῃ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν. Ὅταν δὲ μετὰ ἐν ἔτος ὁ Ἀφρικανὸς Πρεσβύτερος Ἀπιάριος καθαιρεθεῖς ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ Οὐρβανοῦ ἐποιήσατο ἔκκλησιν πρὸς τὸν διάδοχον τοῦ Ἰννοκέντιου, Ἐπίσκοπον Ρώμης Ζώσιμον, οὗτος ἐπενέβη καὶ ἐκάλεσεν εἰς Ρώμην τὸν Οὐρβανόν, ἐξηγέρθησαν πάντες οἱ Ἀφρικανοὶ Ἐπίσκοποι κατὰ τῆς πρωτακούστου ἐκείνης ἐπεμβάσεως, Σύνοδον δὲ συγκροτήσαντες τῇ 1 Μαΐου 418 ἐξέδωκαν κανόνα δι' οὗ ἀπεκόπτετο τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωρίας πᾶς Ἀφρικανὸς κληρικὸς ποιούμενος ἔκκλησιν εἰς δικαστήριον πέραν τῆς θαλάσσης, δηλαδὴ εἰς Ρώμην. Ὁ Ζώσιμος ὅμως θέλων νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἀξιώσεις του ἐπεμψεν εἰς Ἀφρικὴν λεγάτους μετ' ἐγγράφου ὀδηγίας (*commonitorium*) ἵνα καταδείξῃ τὰ δικαιώματά του στηριζόμενος ἐπὶ τῶν κανόνων δῆθεν τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμ. Συνόδου, οὓς καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς Ἀφρικὴν. Οἱ ἐκεῖ Ἐπίσκοποι ἔμειναν ἐκπληκτοὶ ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ ἐν ταῖς ὀδηγίαις τοῦ Ζωσίμου ἀναφερόμενοι κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, δὲν ὑπῆρχον ἐν τοῖς σωζομένοις παρ' αὐτοῖς ἀντιγράφοις τῶν γνησίων κανόνων τῆς Συνόδου ἐκείνης. Τῇ 25 Μαΐου 419 παρόντων καὶ τῶν ἐκ Ρώμης ἀντιπροσώπων ἀπεδείχθη δι' ἀντιβολῆς καὶ ἐπιστοποιήθη ὅτι οἱ κανόνες, ὡς ὁ Ζώσιμος ὠνόμαζε κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου δὲν ὑπῆρχον μεταξύ τῶν γνησίων κανόνων αὐτῆς καὶ ὅτι ἐπομένως οἱ ἐκ Ρώμης σταλέντες κανόνες δὲν ἦσαν γνήσιοι. Πρὸς ἀναμείριστον δὲ τῆς ὑποψίας ταύτης πιστοποίησιν ἀπεφασίσθη ἔν' ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀντιπρόσωποι καὶ κομίσωσι γνήσια ἀντίγραφα τῶν κανόνων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου. Ὅντως δὲ τοιαῦτα ἀντίγραφα ἀπεστάλησαν εἰς Ἀφρικὴν παρὰ τοῦ Κ/πόλεως Ἀττικοῦ καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου. Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις δὲν εὐρέθησαν οἱ ὑπὸ τοῦ Ρώμης Ζωσίμου παρασταθέντες ὡς κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου²⁰. Οἱ ἐν Ρώμῃ ὅμως δὲν ἐξηφάνισον τοὺς οὕτως ἐκπομπευθέντας κανόνας, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξηκολούθουν νὰ ὀνομάζωσιν αὐτοὺς κανόνας τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου μὴ ὑπάρχοντας παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀλλὰ παρὰ τοῖς λατίνοις (*quae non apud Graecos sed apud Latinos inveniuntur*), ὕστερον δὲ ὠνόμασαν αὐτοὺς κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου.

Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει οἱ κανόνες οὗτοι τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου καὶ ἰδίως ὁ 3, 4 καὶ 5 μόλις περὶ τὸ

16. Πατρ. Migne ἑλλ. 52, 535.

17. Αὐτόθι 52, 715.

18. Αὐτόθι 52, 654, 5.

19. Mansi, IV, σ. 515—516.

20. Ρ α λ λ η κ α ι Π ο τ λ η, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Γ, 608—621.

417 ἐνεφανίσθησαν, ἔθεν οὐδεμία μνεία ἢ χρῆσις αὐτῶν ἐγένετο ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἐν τῷ ζητήματι δὲ τούτῳ οὐδὲν διοικητικὸν πρωτεῖον ἐζήτησε ἢ ἀσκήση ὁ Ρώμης Ἰννοκέντιος.

6. Ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ τὸ Πρωτεῖον

Ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος παρίσταται συνήθως ὑπὸ τῶν λατίνων θεολόγων ὡς ἐπισημῶς διακηρύξασα τὸ πρωτεῖον ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ. Αἱ γινώμαι δὲ αὐτῶν εὖρον ἀπήχρησιν καὶ ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Πίου ΙΑ' ἐκδοθείσῃ ἐπὶ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ ἑκατονταετηρίδι τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (1931). Ἐν ἀπαντήσῃ ἡμῶν εἰς τὴν Ἐγκύκλιον ταύτην «Lux veritatis» ἀπεδείξαμεν ὅτι τοιαῦται γινώμαι δὲν ἔχουσι τινα βάσιν οὔτε ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν πρωτευόντων προσώπων τῆς Συνόδου οὔτε ἐν τοῖς ἀνταλλαγεῖσιν ἐγγράφοις οὔτε ἐν τοῖς Πρακτικοῖς²¹. Συνοψίζοντες τὰ ἐν τῇ ἀπαντήσῃ ἐκείνῃ διὰ μακρῶν εἰρημένα, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

Λέγεται ὅτι ὁ αἰρεσιάρχης Νεστόριος ἀνεγνώριζε τὸ ὑπέρτατον κύρος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀλλὰ τοῦτο συνάγουσιν οἱ λατῖνοι θεολόγοι ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Νεστόριος ἔγραψε πρὸς τὸν Ρώμης Ἐπίσκοπον περὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Ἐπίσης λέγεται ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας οὐ μόνον ἀνεγνώριζεν ἀλλ' ἦτο καὶ ἀκαταμάχητος πρόμαχος τοῦ πρωτείου. Ἄς ἴδωμεν δι' ὀλίγων κατὰ πόσον εἶναι τοῦτο ἀληθές.

Ὁ ἁγ. Κύριλλος ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔχει εἰδήσιν περὶ Πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον. Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸν Ἀπόστολον τοῦτον καλεῖ «καρυφαῖον» καὶ «πρόκριτον τῶν μαθητῶν»²², ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ πρωτείου ἐξουσίας τινός, διότι διδάσκει ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἴσοι πρὸς ἀλλήλους²³, εἰδικώτερον δὲ περὶ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου σημειοῖ «Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἄμφω μὲν ἦσθη ἀπόστολοί τε καὶ ἅγιοι καὶ ταῖς ἰσομέτροις τιμαῖς καὶ δυνάμεσι ταῖς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατηγιασμένοι παρὰ τοῦ πάντων Σωτῆρος Χριστοῦ... Ἄρα οὖν ἐξ ἰσομοιροῦσης ἀξίας ἦγον εὐθεντίας αὐτοῖς ὑπάρξαι φαμέν τὸ εἰς ἄνθρωπον ἓνα καταλογίζεσθαι τοὺς δύο»²⁴. Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνει ἐν τῇ γ' πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῇ γράφων «οὐ γὰρ ἐνοῖ τὰς φύσεις ἢ ἰσοτιμία

καὶ γοῦν Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἰσότητοι μὲν ἀλλήλοις καθὼ καὶ ἀπόστολοι καὶ ἅγιοι μαθηταί, πλην οὐχ εἰς οἱ δύο»²⁵. Πολλαχοῦ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἐξαίρει τὸν Ἀπ. Παῦλον²⁶ ὅτι δὲ δὲν ἐθεώρει τὸν Ἀπ. Πέτρον εἰδικὸν τι παρὰ τοῦ Κυρίου ἀξίωμα λαβόντα, πολλαχοῦ ὡσαύτως μαρτυρεῖ. Οὕτω δ' ἐρμηνεύων τὸ χωρίον «Σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν»²⁷, διδάσκει ὅτι διὰ τῶν λόγων τούτων ὁ Κύριος τὴν Ἐκκλησίαν «θεμελιοῦν ἐπαγγέλλεται, τὸ ἀκατάσειστον αὐτῇ προσνέμων, ὡς αὐτὸς ὑπάρχων τῶν δυνάμεων Κυρίου» καὶ ταύτῃ ποιμένα τὸν Πέτρον ἐφίστησιν»²⁸. Προστικτεῖς δὲ καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ «Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν» λέγει ὅτι Θεὸς ἦν ὁ τοῦτο δωρούμενος, «πλην ὁ τοῦ δώρου καιρὸς ἦν ἢ τῆς ἀναστάσεως ὥρα ὅτε εἶπε Ἀβέετε Πνεῦμα ἅγιον, ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατεῖτε κεκράτηνται»²⁹. «Ὡστε κατὰ τὸν ἁγ. Κύριλλον ἡ ἐπαγγελία περὶ τῶν κλειδῶν τῆς βασιλείας οὐδὲν ἕτερον ἦν ἢ ἐπαγγελία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἥτις οὐχὶ μόνῳ τῷ Πέτρῳ προσωπικῶς, ἀλλὰ πᾶσιν ἐδόθη τοῖς Ἀποστόλοις. Ἐτι σαφέστερον ὁ ἁγ. Κύριλλος διδάσκει ἐπὶ τοῦ χωρίου «Σὺ εἶ Πέτρος...» λέγων «πέτραν, οἶμαι, παρωνύμως ἕτερον οὐδὲν ἢ τὴν ἀκατάσειστον καὶ ἐδραιωτάτην τοῦ μαθητοῦ πίστιν ἀποκαλῶν ἐφ' ἣ καὶ ἀδιαπτῶτως ἐπήρειαται τε καὶ διαπέπηγεν ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ καὶ αὐταῖς ἀνάλωτος ταῖς ἄδου πύλαις ἐσαι διαμένουσα»³⁰, «πέτραν, οἶμαι, λέγειν τὸ ἀκράδαντον εἰς πίστιν τοῦ μαθητοῦ»³¹. Ταῦτα οὐδεμίαν καταλείπουσιν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ φρονήματος τοῦ ἁγ. Κυρίλλου ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἀποστ. Πέτρον. Ἐδίδασκε δὲ ὁ μέγας Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐστὶν οἰκοδομημένη ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ³² «τεθεμελίωκε τοῖνον τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὸς ἂν θεμέλιος»³³.

Ἐρμηνεύων τὸ χωρίον Λουκ. 22, 31. 32 «Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ συνιάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου», συνδέει τοῦτο πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις τῶν Ἀποστόλων παρὰ τοῦ Κυρίου ἐξ ἀφορμῆς τῆς φιλονεικίας αὐτῶν περὶ τοῦ τίς ἐστὶν ἐν αὐτοῖς μεῖζων (Λουκ. 22, 24). Μετὰ τὰς ἐπιτιμήσεις ὁ Κύριος λέγει πρὸς τὸν Πέτρον ὅτι ὁ Σατανᾶς πολλακίς ἠθέλησεν ἵνα

25) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 112.

26) Πρβλ. Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 1037. 76, 17.

27) Ματθ. 16, 16 ἑξ.

28) Πατρ. Migne ἑλλ. 72, 424. Ἐν τῇ Πατρ. Migne κεῖται «αὐτῆς» ἀντὶ τοῦ ἀκριβεστέρου «αὐτῆς», ὑποσημειοῦται δὲ ὁ ἐκδότης «animadvertē testimonium pro Petri primatu»!

29) Πατρ. Migne ἑλλ. 72, 424.

30) Πατρ. Migne ἑλλ. 75, 865.

31) Πατρ. Migne ἑλλ. 70, 344, 940.

32) Πατρ. Migne ἑλλ. 70, 729.

33) Αὐτόθι, 70, 968. Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ χωρίου Ἰωάν. 1, 42 λέγει ὁ ἁγ. Κύριλλος «φερονύμως δὲ ἀπὸ τῆς πέτρας μετωνόμαζε Πέτρον· ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἐμελλε τὴν αὐτοῦ θεμελιοῦν Ἐκκλησίαν» Πατρ. Migne ἑλλ. 73, 220, ἀλλὰ προφανῶς τὸ «ἐπ' αὐτῷ» δὲν ἔχει τὴν ἐννοίαν τοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἀλλὰ τῆς ὁμολογίας αὐτοῦ, ὡς ἀλλαχοῦ λέγει.

21) Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἡ τρίτη Οἰκουμ. Σύνοδος καὶ τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Ἀπάντησις εἰς τὴν Ἐγκύκλιον τοῦ Πίου ΙΑ' «Lux veritatis». Ἐν Ἀθήναις 1932. Ἀγγλικὴ μετάφρασις ὑπὸ Gerard Schelley, The third Oecumenical Council and the primacy of the Bishop of Rome. A reply to the Encyclical «Lux veritatis» of Pius XI, London 1933.

22) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 1025. 74, 661.

23) Αὐτόθι, 77, 305. 75, 703.

24) Πατρ. Migne ἑλλ. 76, 65.

δοκιμάση καὶ πειράση αὐτόν, ἀλλ' ὁ Κύριος ἐδεήθη ὑπὲρ αὐτοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις αὐτοῦ. Ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ τὴν ἄρνησιν αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς παιδίσκης. Ἐὰν ὁ Πέτρος παρεδίδοτο ἐντελῶς εἰς τὸν πειρασμὸν «ἀπιστος ἂν ἐγένετο παντελῶς». «Ἴνα μὴ δὲ ὁ Πέτρος περιέλθῃ εἰς ἀπόγνωσιν, ὡς ἀρνηθεὶς τὸν Κύριον, οὗτος λέγει εἰς αὐτόν «Καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου», «τοῦτέστι γενοῦ στήριγμα καὶ διδάσκαλος τῶν διὰ πίστεως προσιόντων μοι». Ὡστε ὁ Ἀπ. Πέτρος ἐξ ἀφάρτου φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἀποκατεστάθη καὶ πάλιν εἰς τ' ἀποστολικά ἀξιώματα· «οὕτω γέγονεν ἡ ἁμαρτία καὶ τὴν ἄφροσύνην ἐκομίσατο καὶ πάλιν αὐτὸν ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς κατέταξεν ἀξιώμασιν»³⁴. Περαιτέρω μνημονεύων τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου (Λουκ. 22, 57) καὶ τῆς μετανοίας αὐτοῦ λέγει ὁ ἅγ. Κύριλλος «Ἐπιστρέψας δὲ (ὁ Πέτρος) οὐ διήμαρτε τοῦ σκοποῦ· μεμέτηκε γὰρ ὅπως ἦν, γνήσιος μαθητῆς, πεπλουτηκὸς τῆς ἀφροσύνης τοῦ πλημμελήματος»³⁵. Ταῦτα ὡς ἄριστα μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ ἅγ. Κύριλλος οὐδαμῶς ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Ἀπ. Πέτρος ἔτυχε παρὰ τοῦ Κυρίου ἐξαιρετικῶν προνομίων καὶ δὴ τοῦ ἀλαθῆτος, ὡς οἱ παρερμηνευταὶ τῶν ἀνωτέρω χωρίων ἰσχυρίζονται, προσπεινοοῦντες ὅτι ταῦτα μετέδωκεν ὁ Ἀπ. Πέτρος τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης!

Ἀλλὰ καὶ ἕτερον χωρίον τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἐρμηνεύων, τὸ Ἰωάν. 21, 15—17 «Σίμων Ἰωάνᾶ ἀγαπᾷς με;...» ἐσημείωσεν ὁ ἅγ. Κύριλλος³⁶ ὅτι διὰ τῶν λόγων τούτων τοῦ Κυρίου δὲν λαμβάνει ὁ Πέτρος νέαν τινα ἐξουσίαν. Διὰ τῆς ἀρνήσεως ἀπολέσας ὅτι εἶχεν ὡς Ἀπόστολος, ἀπολαμβάνει νῦν αὐτό, ἀποκαθιστάμενος εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα. Κατὰ ταῦτα ὁ Ἀπόστολος Πέτρος οὐδὲν ἰδιαιτέρον εἶχεν ἀξίωμα ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους, κατὰ τὸν ἅγ. Κύριλλον, ἐπομένως καὶ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ μεταδώσῃ τοιοῦτο ἀξίωμα. Ὁ ἅγ. Κύριλλος περὶ τοῦ κληρικού τοῦ Ἀπ. Πέτρου καὶ Παύλου ἐν τῇ Δύσει ἐσημείωσεν «ὅτι δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Πέτρος καὶ αὐτὸς ὁ πάνσοφος Παῦλος τὰ τῆς ἐσπέρας καταλαβόντες μέρη, κατηγγέλασι τὸν Ἰησοῦν, ἐνδοιάσειεν ἂν οὐδεὶς»³⁷, ἀλλ' οὐδένα ἀπολύτως λόγον οὐδὲ κἂν ὑπαινιγμὸν ποιεῖται περὶ σχέσεως οἰασθήποτε τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης πρὸς τὸν Ἀπ. Πέτρον.

Εἶναι δὲ γνωστὴ ἡ πρώτη σχέσις τοῦ ἅγ. Κυρίλλου πρὸς τὴν Ρώμην, ὀφειλομένη εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Πελαγιανῶν. Ἐκ τῆς Δύσεως ἡ ἐξ αὐτῆς κίνησις εἶχε μεταδοθῆ εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπου καὶ προσωπικῶς μετέβη ὁ Πελάγιος. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμογνώμων αὐτοῦ ἦτο μᾶλλον ὁ διαπρεπὴς Ἀντιοχεὺς θεολόγος Θεόδωρος Μοψουεστίας, ὁ διδάσκαλος τοῦ Νεστορίου. Ὁ ἅγ. Κύριλλος εἶχεν ὅλας ἀντιθέτους ἰδέας ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς διετέθη συμπαθῶς πρὸς τὸν Πελάγιον ὄν καὶ ἐχειροτόνησεν εἰς Πρεσβύτερον. Ἀλλ' ὕστερον

διέκοψε τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν λαβὼν παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης Ζωσίμου τὴν ἀναγγελίαν τῆς ὑπὸ Συνόδου ἐν Ρώμῃ συνελεύσεως καταδικῆς τοῦ Πελαγίου ὡς αἰρετικοῦ. Κατὰ τὰ κρατοῦντα ἐκάστη Ἐκκλησία ἀνήγγελλεν εἰς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας τὰ ἐν αὐτῇ συμβαίνοντα, ἰδίως τὰ εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν διδασκαλίαν ἀναφερόμενα.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐπὶ διετίαν σχεδὸν κατὰ τὰ ἔτη 429 καὶ 430 διεξῆγε μόνος κατὰ τοῦ αἰρεσιάρχου Νεστορίου τὸν ἀγῶνα, ἀφ' οὗ χρόνου εἶχε γνωσθῆ ἡ κακοδοξία τούτου περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἄρνησις τοῦ θεολογικοῦ ὄρου «Θεοτόκος». Πρὸς τὸν Νεστόριον εἶχεν ἀπευθῆναι δύο ἐπιστολάς «Ἄνδρες Αἰδέσιμοι» καὶ «Καταφλυαροῦσι»³⁸, ἔλαβε δὲ ἀποτόμους παρὰ τοῦ Νεστορίου ἀπαντήσεις. Ἐθεώρησε τότε καλὸν νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Ἀκάκιον Βερροίας τῆς Συρίας καταστήσας αὐτὸν κοινῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἐκ τοῦ ζητήματος τοῦ Νεστορίου. Ἦγνοεῖτο καθ' ὅλον ἐκεῖνο τὸ διάστημα ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης οἷος ἦτο ὁ Κελεστίνος Α' (423—432), ὅστις καὶ οἴκοθεν εἰς οὐδὲν διάβημα εἶχε προβῆ καίτοι εἶχε τὰς πρώτας νύξεις, περὶ τῆς σοβαρότητος τοῦ προκληθέντος ὑπὸ τοῦ Νεστορίου ζητήματος. Ἐγραψε δὲ μόνον πρὸς τὸν Κύριλλον ζητῶν πληροφορίας μετὰ τὴν λήψιν ἐπιστολῶν καὶ ὁμιλιῶν τοῦ Νεστορίου. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ P. Batiffol³⁹, καθ' ἣν οἱ καταδικασθέντες ὑπὸ τοῦ Νεστορίου, ὡς ἀνθιστάμενοι πρὸς αὐτὸν κληρικοὶ ἐποίησαντο ἐκκλησίαν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης, εἶναι ὅλας ἀστήρικτος καὶ ἀβάσιμος, ὡς παρετήρησεν ἤδη ὁ F. Gaspar⁴⁰, ὅστις εἰκάζει⁴¹ ὅτι εἰς Ρώμην ἀνεκοίνωσε τὰ ἐν ΚΠόλει συμβαίνοντα ὁ τότε λαϊκὸς καὶ εἶτα Ἐπίσκοπος Δορυλαίου Εὐσέβιος, ἀποστείλας «χαρτίαν», ἥτοι τετραδία, περιέχοντα ὁμιλίαν τοῦ Νεστορίου, τοῦτο δὲ δὲν εἶναι ἀπίθανον, λαμβανομένου ὑπ' ὅψιν ὅτι ὁ Εὐσέβιος ζωηρότερον παντὸς ἄλλου ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ Νεστορίου. Ἀλλ' ἐξ Ἰσοῦ δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι τὰ ἐν ΚΠόλει διατρέχοντα μετέδωκεν εἰς Ρώμην ὁ ἀνεπίσημος, οὕτως εἰπεῖν, ἀποκρισιάρχος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης Marius Mercator. Ὁ Κελεστίνος, καίτοι τοιαύτας σοβαρὰς ἀνακοινώσεις εἶχεν ἐκ ΚΠόλεως περὶ κακοδοξιών τοῦ Νεστορίου, καίτοι καὶ παρὰ τοῦ ἰδίου Νεστορίου εἶχε λάβει δύο ἐπιστολάς καὶ ὁμιλίας, εἰς οὐδὲν προέβη μέτρον καὶ εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν πλὴν τῆς διὰ τοῦ διακόνου Λέοντος, τοῦ μετέπειτα Ἐπισκόπου Ρώμης, ἀναθέσεως τῷ Κασσιανῷ ἵνα γράψῃ περὶ τοῦ οὕτως ἐν ΚΠόλει κινήθεντος ζητήματος, ἀλλὰ περιορίσθη ἀπλῶς νὰ γράψῃ τῷ Ἀλεξανδρείας ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν «πάνυ ἐσκανδα-

34) Πατρ. Migne ἑλλ. 72, 916.

35) Πατρ. Migne ἑλλ. 72, 928.

36) Πατρ. Migne ἑλλ. 74, 748, 749, 751, 752.

37) Πατρ. Migne ἑλλ. 70, 336.

38) Ἡ σχετικὴ ἀλληλογραφία τοῦ Κυρίλλου ἐν Πατρ. Migne ἑλλ. τομ. 77 καὶ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Συνόδου Mansi t. IV καὶ V καὶ Ed. Schwartz, Acta Conciliorum Oecumenicorum. Concilium Universale Ephesinum, Berolini et Lipsiae 1929—1930.

39) P. Batiffol, Le siège apostolique σ. 352, σημ. 4.

40) F. Gaspar, Geschichte des Papstums I, Tübingen 1930, σ. 396, σημ. 4.

41) Ἐνθ. ἀν. σ. 390.

λίσθησαν» λαβόντες τὰ «χαρτία» ἐκεῖνα⁴²). Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 430, ἐν ἔτος μετὰ τὴν πρώτην ἔγραφον ὁ Κύριλλος τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν «Καταφυλαροῦσι» πρὸς τὸν Νεστόριον, διαμαρτυρόμενος καὶ ἐξορκίζων αὐτὸν ἵν' ἀποστῆ τῆς πλάνης, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγερώχου ἀπαντήσεως τοῦ αἰρεσιάρχου ἐπέστη ὅτι παρίστατο ἀνάγκη νὰ διακόψῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, ἐσκέφθη δὲ ὅτι πρὶν ἢ προβῆ εἰς τὴν διακοπὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας πρὸς τὸν πανίσχυρον Νεστόριον, ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συμφωνίαν τῶν λοιπῶν πρωτευόντων Ἱεραρχῶν καὶ δὴ τοῦ πρωτοθρόνου Ἐπισκόπου Ρώμης, πολλῶ μᾶλλον ὅτι ἐφοβεῖτο μὴ τοι οὗτος δὲν θελήσῃ νὰ τηρήσῃ στάσει ἀντίθετον πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Αὐλῆς ὑποστηριζόμενον αἰρεσιάρχον. Ταῦτοχρόνως δ' ἐσκέπτετο ὅτι ἠδύνατο νὰ χρησιμοποίησῃ τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς συμφωνίας καὶ τῶν λοιπῶν Ἱεραρχῶν, διότι ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ καταβάλλῃ τὸν Νεστόριον. Ἐπὶ πλέον εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι ὁ Νεστόριος ἔγραψε πρὸς τὸν Κελεστῖνον. Ἀπέστειλε λοιπὸν εἰς Ρώμην τὸν Διάκονον Ποσειδώνιον κομιστὴν ἐπιστολῆς καὶ ἄλλων κειμένων μετὰ τῆς ἐντολῆς νὰ ἐπιδώσῃ τῷ Κελεστίνῳ τὰ κομιζόμενα, μόνον ἐὰν ἐπληροφορεῖτο ὅτι πράγματι ὁ Νεστόριος ἀπέστειλε τὰ ἑαυτοῦ. Καὶ πληροφορηθεὶς τοῦτο ὁ Ποσειδώνιος, ἐπέδωκε τὰ τοῦ Κυρίλλου.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ μόνος, παρ' οὗ ἀπαραιτήτως ἐξητάτο ἡ λύσις τοῦ ἀναφυέντος δογματικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Πρὸ ἐνὸς περίπου ἔτους λαβὼν ὁ Κύριλλος παρὰ τοῦ Κελεστίνου ἐπιστολὴν, δὲν ἀπήντησε κἄν εἰς αὐτὸν καὶ δὲν ἐπληρόφησε περὶ τοῦ Νεστορίου, ἀλλ' ἐξηκολούθησε τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ, μὴ θεωρῶν προφανῶς εἰσέτι ἀπαραίτητον τὴν ἀνάμειξιν τοῦ Κελεστίνου. Γράφει εἰς αὐτὸν μετὰ ἐν ἔτος καὶ τότε ὅτε νομίζει ὅτι ἦτο σκόπιμον νὰ γράψῃ. Ὁ Κύριλλος προδήλως ἔλαβεν αὐτὸν ὑπ' ὄψιν, μόνον διότι ἤθελε νὰ προφυλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Νεστορίου καὶ μόνον διότι ἤθελε νὰ ἔχῃ αὐτὸν σύμφωνον ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου τῆς πρωτεύουσας, προστατευομένου ὑπὸ τῆς Αὐλῆς. Ἄλλως τε ὁ Ρώμης ἦτο πρωτόθρονος Ἐπίσκοπος καὶ ὡς τοιούτου ἡ σύμπραξις θὰ εἶχεν οὐ τὴν τυχοῦσαν βαρύτητα. Ὅθεν θὰ ἦτο μέγα κέρδος διὰ τὸν Κύριλλον ἐὰν κατάρθου νὰ ἔχῃ αὐτὸν σύμφωνον.

Ἐγραψε λοιπὸν ὁ Κύριλλος (τῷ ὀσιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ πατρὶ Κελεστίνῳ). Ἰπὸ τῶν λατίνων θεολόγων⁴³ καὶ ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ τοῦ Πίου ΙΑ' τονίζεται ὁ τίτλος «πατῆρ», ἐνῶ ὁ Κελεστῖνος ἀπαντήσας ὠνόμασεν ἀπλῶς τὸν Κύριλλον «ἀγαπητὸν ἀδελφόν». Ἀλλὰ καὶ τῷ Μαξιμιανῷ ΚΠόλεως οὗτος ἔγραψε «Τῷ ὀσιωτάτῳ καὶ ἀγιωτάτῳ δεσπότη ἐμῷ, ἀρχιεπισκόπῳ Πατρὶ Μαξιμιανῷ Κύριλλος ἐν Κυρίῳ χαίρειν»⁴⁴, ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ του «Τοῦ Σωτήρος»

καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς ΚΠόλεως καὶ ἀλλοχοῦ καλεῖ ὁ Κύριλλος τὸν Κελεστῖνον «ἀδελφόν καὶ συλλειτουργόν»⁴⁵. Ἐν τῇ Γ' Οἴκῳ. Συνόδῳ οἱ μὲν Αἰγύπτιοι Ἐπίσκοποι ἔλεγον συνήθως περὶ τοῦ Κυρίλλου «ὁ ἀγιώτατος πατὴρ ἡμῶν», «ὁ ἀγιώτατος πατὴρ ἡμῶν καὶ ἀρχιεπίσκοπος», ἀλλὰ καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι ἐτιτολοφῶρον αὐτὸν «πατέρα», οἷον ὁ Μέμων Ἐφέσου «τοῦ ἀγιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου πατρὸς Κυρίλλου», ὁ Θεόδοτος Ἀγκύρας «τοῦ ἀγιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἐπισκόπου Κυρίλλου», ὁ Ἰκόνιος Γορτύνης «τοῦ ἀγιωτάτου πατρὸς καὶ ἐπισκόπου Κυρίλλου», καὶ πλείστοι ἕτεροι. Ἡ Σύνοδος ἐν τῷ πρὸς Θεοδόσιον τὸν Βασιλέα γράμματι τὸν μὲν Κύριλλον καλεῖ «Ἀρχιεπίσκοπον», τὸν δὲ Κελεστῖνον «Ἐπίσκοπον». Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Ἀλεξανδρείας ἐτιτολοφεῖτο «Πάπας», ὅτι δὲ μόλις ἀπὸ τοῦ ἡ' αἰῶνος ἐκράτησε νὰ τιτολοφεῖται οὕτω καὶ ὁ Ρώμης. Ταῦτα παρεμβατικῶς εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὁ τιμητικὸς τίτλος τοῦ «πατρὸς» ὁ ἐπιγραφόμενος ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Κυρίλλου πρὸς Κελεστῖνον δὲν εἶχε τὴν ἔννοιαν πρωτείου⁴⁶. Εἶναι δὲ ἀληθῶς θαυμασμοῦ ἄξιον τὸ ὅτι οἱ λατῖνοι θεολόγοι, ὡς ὁ πολὺς L. Duchesne⁴⁷, λεπτολογοῦντες πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πρωτείου ἐν ταῖς φράσεσι τῆς ἐπιστολῆς, παρενόησαν αὐτάς. Τὴν φράσιν τοῦ Κυρίλλου «τὰ μακρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔθη πείθουσιν ἀνακοινοῦσθαι τῇ σῇ ἀγιότητι» ὁ Duchesne ἀπέδωκε διὰ τῆς φράσεως «Les graves causes doivent toujours être soumises au Saint Sièges»! Πρόκειται περὶ τελείας διαστροφῆς τῶν λεγομένων παρὰ τοῦ ἀγ. Κυρίλλου, ὅστις ἔχει ὑπ' ὄψιν τὸ παλαιὸν ἐκκλησιαστικὸν ἔθος τῆς μεταξὺ τῶν προέδρων τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἀνακοινώσεως τῶν σπουδαίων γεγονότων⁴⁸, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν. Βραδύτερον ὁ Κύριλλος γράφων πρὸς τὸν Ροῦφον Θεσσαλονίκης Ἐξαρχον ὄντα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἐπομένως προϊστάμενον Ἐκκλησίας ἰδίας, ἔλεγε «Ἀκόλουθον ἀπαντα τὰ ταῖς Ἐκκλησίαις χρήσιμα καὶ τ' ἀνακόπτοντα καθ' ἡμέραν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνακοινοῦσθαι τῇ σῇ οἰσιότητι»⁴⁹. Πολλῶ δὲ μᾶλλον τοιοῦτό τι ἠδύνατο νὰ γράψῃ ὁ Κύριλλος πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς «μεγάλης Ρώμης» Κελεστῖνον. Κυρίως δὲ εἰπεῖν ὁ Κύριλλος ἀποτείνεται πρὸς τὸν Κελεστῖνον ἐρωτηθεὶς μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ⁵⁰. Πρὸς τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας ἔγραψεν «Ἐπειδὴ δὲ ἀνάγκη γρα-

45) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 107, 108, 128.

46) Τινὲς τῶν λατίνων θεολόγων παρεξήγησαν καὶ τὸν τίτλον «Κύριος», ὃν ἐν ἄλλαις ἐπιστολαῖς ἀποδίδει τῷ Κελεστίνῳ ὁ Κύριλλος. Ἀλλὰ προῦκειτο περὶ συνηθεστάτης φιλοφρονήσεως. Ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχείας γράφων πρὸς τὸν Κύριλλον ἀποκαλεῖ αὐτὸν «δεσπότην» ἑαυτοῦ (Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 169) καὶ «κύριον» (Schwartz, I, I, 7, σ. 189. Πρβλ. Schwartz, I, I, 7, σ. 58), ὁ δὲ Κύριλλος ἀποκαλεῖ αὐτὸν «κύριον» (Αὐτόθι, σ. 173), ὡς καὶ τὸν Ἱεροσολύμων (Αὐτόθι, σ. 104), τὸν Δόμνον Ἀντιοχείας (Αὐτόθι σ. 360) καὶ ἄλλους.

47) Histoire ancienne d' l' Eglise, t. III, σ. 335.

48) Gaspar, ἐνθ. ἀν. σ. 394 σημ.

49) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 221.

50) Hefele—Leclercq, Histoire des Conciles, II, σ. 256.

42) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 41.

43) L. Duchesne, Histoire ancienne de l' Eglise, Paris 1908, t. III, σ. 335.

44) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 253.

ψάσης τῆς αὐτοῦ εὐλαβείας (= τοῦ Κελεστίνου) ἐκείσε, ταῦτα τὰ γεγονότα εἰπεῖν ἅπαντα, πέμψαι δὲ κτλ»⁵¹. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Κελεστίνον ἐπιστολῇ ἀφηγεῖται τὰ κατὰ τὸν Νεστόριον καὶ λέγει ὅτι ἠβουλήθη μὲν διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως νὰ διακόψῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, ἀλλ' ἔγραψεν ἅπαξ καὶ δὶς, ζητήσας ἵνα σώσῃ αὐτόν. Ἐκεῖνος δὲ ἀπήντησεν ἀγερώχως, ἐπιτρέψας καὶ εἰς τὸν Δωρόθεον Μαρκιανουπόλεως δημοσίᾳ νὰ ἐκδηλοῖ βλασφημίας, καὶ ἐνῶ πανταχόθεν καὶ ἐκ τῆς «Ἀνατολῆς» καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας ἀκούονται διαμαρτυρίαι καὶ μεγάλη ἐκδηλοῦται θλιψίς, ὁ Νεστόριος ὡς Ἐπίσκοπος τοῦ θρόνου τῆς βασιλευσούσης πόλεως «ὀφρῦεται καὶ οἶεται τῇ δυναστείᾳ τοῦ θρόνου πᾶσιν ἐπιβουλεύων» ἵνα ἐπιβάλῃ τὸ ἑαυτοῦ φρόνημα. Τί οὖν ποιητέον; ἠρώτα ὁ ἁγ. Κύριλλος «εἰ γὰρ δυσφημεῖται Χριστός, πῶς ἡμεῖς σιωπήσωμεν»; Ἐσκέφθη καὶ πάλιν νὰ διακόψῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ προσέθετεν «οὐ πρότερον τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας ἐκβάλλομεν ἑαυτοὺς μετὰ παρρησίας πρὶν ἂν ταῦτα τῇ σῇ θεοσεβείᾳ ἀνακοινωσώμεθα» διὸ δὴ χρῆ καταξίωσον τυπῶσαι τὸ δοκοῦν καὶ πρότερον ποτε χρῆ κοινωνεῖν αὐτῷ ἢ λοιπὸν ἀπαιτεῖν μετὰ παρρησίας, ὅτι τοιαῦτα φρονοῦντι καὶ διδάσκοντι οὐδεὶς κοινωνεῖ;» Προέτρεπε δὲ ἐν τέλει τὸν Κελεστίνον ὅπως γράψῃ τοῖς κορυφαίοις τῶν Ἐπισκόπων τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς «Ἀνατολῆς», ἦτοι τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως⁵².

Κατὰ ταῦτα ὁ Κύριλλος εἶχε σκεφθῆ ἵνα διακόψῃ τὴν πρὸς Νεστόριον ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν διὰ Συνοδικῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν ἀνεκόπη, ἀποστείλας αὐτῷ τὰς δύο ἐπιστολάς, ἅρα εἶχε δικαίωμα πρὸς τοῦτο καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ρώμης, νῦν δὲ αὐθις ὀριστικῶς σκεπτόμενος νὰ διακόψῃ τὴν κοινωνίαν, σκόπιμον ἔκριεν ἵνα προκαλέσῃ καὶ τὴν τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης συναίνεσιν. Ζητεῖ λοιπὸν παρὰ τούτου «τυπῶσαι τὸ δοκοῦν» ἐπὶ τῶν δύο τούτων: α) «Χρῆ κοινωνεῖν αὐτῷ»; β) «ἢ λοιπὸν ἀπειπεῖν μετὰ παρρησίας ὅτι τοιαῦτα φρονοῦντι καὶ διδάσκοντι οὐδεὶς κοινωνεῖ»; Ζητεῖ δ' ἐπὶ πλέον ὁ Κύριλλος ὅπως ὁ Κελεστίνος ἀνακοινώσῃ «τὸν σκοπὸν» καὶ τοῖς λοιποῖς κορυφαίοις Ἐπισκόποις. Οὐχὶ ὀρθῶς χαρακτηρίζεται ὑπὸ τινος⁵³ ὡς δέλεαρ ἢ μνεῖα τῆς Μακεδονίας, ἥτις πνευματικῶς ὑπήγετο ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, καὶ ὡς «ἐκκλησις» ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κυρίλλου. Τ' ἀνωτέρω εἰρημένα οὐδεμίαν καταλείπουν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τὸν Ρώμης. Ἀπετάθη πρὸς αὐτὴν ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ἦτο ἀνάγκη νὰ προεξασφαλίσῃ τὴν συμφωνίαν αὐτοῦ κατὰ τὸ αἰρεσιάρχου. Ἡδύνατο ὁ Κύριλλος καὶ μόνος νὰ καταδικάσῃ τοῦτον, ἀλλὰ τοιαύτη μονομερῆς ἐνέργεια δὲν θὰ εἶχε τὸ ἀποτελεσμα, ὅπερ ἔσχεν ἡ κοινὴ ἐνέργεια τῶν κορυφαίων Ἐπισκόπων, ἡγουμένου τοῦ πρωτοθρόνου Ρώμης.

51) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 96.

52) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 80, 85. Mansi IV, 1012. Schwartz, I, I, 5, σ. 10.

53) Gaspar σ. 394.

Ὁ Κελεστίνος ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον οὐδὲν ἐνήργησε κατὰ τοῦ Νεστορίου, μόλις δὲ νῦν προκαλοῦμενος ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου κινεῖται κατ' αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἀπαντητικῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν Κύριλλον, ἥτις συνετάχθη μετὰ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν τῆς συνελθούσης ἐκεῖ Συνόδου, τῇ 11 Αὐγούστου 430, ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης ἐξέφρασε τὴν μεγάλην ἀνακούφισιν ἣν ἠσθάνθη ἐκ τῶν παρασχεθεισῶν αὐτῷ πληροφοριῶν κατὰ τοῦ Κυρίλλου, ὃν μεγάλως ἐπήνεσε διὰ τὸν κατὰ τοῦ Νεστορίου ἀγῶνα, συνεμορφώθη δὲ ἀποφανθεὶς ὅτι ἐὰν ἐπιμείνῃ ὁ Νεστόριος εἰς τὴν πλάνην αὐτοῦ, θὰ διεκόπτετο ἡ πρὸς αὐτόν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία καὶ μὴ ἀναλαβῶν ὁ ἴδιος τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἀνέθηκεν αὐτὴν εἰς τὸν Κύριλλον. Δύναται δὲ ἕκαστος νὰ φαντασθῇ τί ἐσήμαινε τὸ νὰ ρίψῃ τις κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἐπισκόπου τῆς πρωτευούσης πόλεως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἔδρᾳ αὐτοῦ τὴν ποιήν τῆς ἀκοινωνησίας. Ἀλλ' ὁ Κύριλλος ἔμελλε νὰ προβῇ εἰς τοῦτο, ἀφοῦ ἤδη ἐξεσφάλιζε τὴν συμφωνίαν οὐ μόνον τοῦ πρωτοθρόνου Ἐπισκόπου Ρώμης, ἀλλὰ καὶ τῶν κορυφαίων Ἐπισκόπων τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, πρὸς οὓς ἔγραψεν ὁ Κελεστίνος, ἀποστείλας καὶ ταύτας τὰς ἐπιστολάς οὐχὶ ἀπ' εὐθείας ἀλλὰ διὰ τοῦ Κυρίλλου.

Ἐν τῇ πρὸς τὸν Νεστόριον ἐπιστολῇ ὁ Κελεστίνος ἔλεγε ὅτι ἐβράδυνε ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ, διότι παρίστατο ἀνάγκη νὰ μεταφρασθῶσιν αὐταὶ εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, διὰ τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἐπληροφορήθη τὴν πλάνην, εἰς ἣν περιέπεσον ὁ Νεστόριος. Ἐκφράζει ὁ Κελεστίνος τὴν λύπην αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπὶ τῷ ὅτι ὁ Νεστόριος δὲν ἀπέδωκε τὴν προσήκουσαν προσοχὴν εἰς τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν δι' ἐπιστολῶν ἐπιτίμησιν τοῦ Ἀλεξανδρείας. Τρίτην ἐπιτίμησιν ἀπευθύνει αὐτῷ ὁ Κελεστίνος, τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, μεθ' ἣν θ' ἀποκοπῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐὰν μὴ εὐθὺς διορθώσῃ τὰ κακῶς εἰρημένα. Μετὰ πολλὰς δὲ προτροπὰς ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν ἐξαγγέλλει ὁ Κελεστίνος πρὸς τὸν Νεστόριον τὴν περὶ ἐκβολῆς αὐτοῦ ἀπὸ πάσης κοινωνίας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπόφασιν, ἐὰν ἐντός δέκα διὰ ἡμερῶν φανερᾶς καὶ ἐγγράφου ὁμολογίας μὴ καταδικάσῃ τὴν πλάνην αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἔμελλε νὰ ἐκτελέσῃ ὁ Ἀλεξανδρείας⁵⁴. Ταῦτα ἀνεκοίνου ὁ Κελεστίνος καὶ πρὸς τὸν λαὸν καὶ τὸν Κλήρον τῆς ΚΠόλεως⁵⁵. Ἀξιοσημεῖωτον δὲ ὅτι ὁ Κελεστίνος τὴν ἀνωτέρω ἐνέργειαν αὐτοῦ θεωρεῖ ὡς συνέχειαν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Κυρίλλου. Τὴν ἐπιτίμησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Νεστόριον θεωρεῖ τρίτην μετὰ τὰς δύο τοῦ ἁγ. Κυρίλλου.

Τοῦτον ὁ Κελεστίνος ἐν τῇ τελευταίᾳ τῶν ἀνωτέρω ἐπιστολῶν ἐπανελημμένως καλεῖ «ἅγιον» καὶ «συνεπίσκοπον» («τοῦ ἁγίου καὶ θεῶ ἑρασμίου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου μου Κυρίλλου», «τῷ ἁγίῳ ἀδελφῷ μου Κυρίλλῳ»). Ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως λέγει ὅτι «τοῦτον ἀπὸ τοῦ θρόνου, ἐν ᾧ μιαιρῶς ἐκαθέζετο, καθήρηνεν ἐνωθεῖσα τῶν καθο-

54) Mansi IV, 1025. Schwartz, I, I, 1, σ. 77 ἐξ.

55) Mansi IV, 1036. Schwartz, I, I, 1, σ. 83.

λικῶν (= ὀρθοδόξων) ἱερέων (= ἐπισκόπων) ἀπόφασις». Λέγει περὶ τοῦ Μ. Ἀθανασίου ὅτι καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν εὗρε «κοινωνίας ἀνάπαυσιν» ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ θρόνῳ Ρώμης, «ἀφ' οὗ ἄει τοῖς καθολικοῖς γεννᾶται βοήθεια» καὶ ὅτι δυνάμει τῆς «αὐθεντίας» τοῦ θρόνου ἐκείνου ὠρίσθη ὅπως οἱ κληρικοί, περὶ ὧν ἔγραψεν ὁ ἅγ. Κύριλλος, ὅτι ὑπὸ τοῦ Νεστορίου ὑπεβλήθησαν ὑπὸ ἀκοινωνησίαν, θεωρῶνται ὡς διατελοῦντες ἐν ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ. Ὁ Κελεστίνος ἔχει τὴν συναίσθησιν ὅτι εἶναι πρωτόθρονος καὶ ὡς τοιοῦτος ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Νεστορίου, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑποδειχθέντων αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου. Δὲν θεωρεῖ ὅμως ἑαυτὸν μόνον θεματοφύλακα τῆς πίστεως καὶ διὰ τοῦτο ἐν τε τῇ πρὸς Νεστόριον καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν ΚΠόλεως ἐπιστολῇ ὡς ἐξῆς διατυποῖ τὴν περὶ Νεστορίου ἀπόφασιν «Φανερώς τοίνυν ἴσθι, ταύτην ἡμῶν εἶναι τὴν ἀπόφασιν ὡς ἐάν μὴ περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ταῦτα κηρύξῃς, ἅπερ καὶ ἡ Ρωμαίων καὶ ἡ Ἀλεξανδρέων καὶ πᾶσα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία κατέχει, ὡς καὶ ἡ ἁγία ἡ κατὰ τὴν μεγάλην ΚΠολιν Ἐκκλησία ἕως σοῦ ἀλλοῖστα κατέσχε καὶ ταύτην τὴν ἀπιστον κοινότητα, ἣτις ἐπιχειρεῖ χωρίζει ἅπερ συνάπτει ἡ ἁγία Γραφή, ἐντὸς δεκάτης ἡμέρας, ἀριθομένης ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης τῆς ὑπομνήσεως, φανερᾶ καὶ ἐγγράφῳ ὁμολογία ἀθετήσης, ἀπὸ πάσης κοινωνίας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐκβέβλησαι»⁵⁶.

Ὁ Κύριλλος εἶχεν ὅτι ἐζήτησε, μόλις δὲ λαβὼν διὰ τοῦ Ποσειδωνίου τ' ἀπὸ Ρώμης γράμματα ἔστειλε ν' ἀποστείλῃ πρὸς τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας, τὸν Ἰουβενάλιον Ἱεροσολύμων, τὸν Ροῦφον Θεσσαλονίκης καὶ τὸν Φλαβιανὸν Φιλίππων, συνοδούσας αὐτὰ καὶ δι' ἰδίων γραμμῶν. Κατορθώσας νὰ προκαλέσῃ τὴν ἦν προὔκάλεσε ἀπόφασιν κατὰ τοῦ αἰρεσιάρχου Νεστορίου περὶ διακοπῆς πάσης μετ' αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καθίστα δυσχερῆ τὴν θέσιν παντὸς ὅστις δὲν θὰ συμφῶναι πρὸς τοιαύτην ἀπόφασιν, διότι ὁ μὴ συμφωνῶν κατ' ἀνάγκην θὰ διέκοπτε τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους οὐ μόνον τῆς Δύσεως ἀλλὰ καὶ τῆς Μακεδονίας, διότι οὗτοι διατελοῦντες ὑπὸ τὴν πνευματικὴν τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐποπτεῖαν ἦσαν συνήθως σύμφωνοι μετ' οὗτοῦ. Οὕτω δὲ ὁ Κύριλλος ἔθετε πρὸ σοβαροῦ διλήμματος, ἰδίως τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας. Εἶναι ἀνάγκη, ἔγραφε πρὸς αὐτόν, νὰ συμφωνήσωσι πάντες οἱ ἀντεχόμενοι «τῆς πρὸς ἅπασαν τὴν Δύσιν κοινωνίας». Ἡμεῖς, προσέθετε, θ' ἀκολουθήσωμεν τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν φοβούμενοι μήπως ἀπολισθῶμεν τῆς πρὸς αὐτοὺς τοσοῦτος ὄντας (ἐννοεῖται: πολυπληθεῖς) κοινωνίας οὐχὶ δι' ἄλλα τινὰ ἀγανακτήσαντας πράγματα οὐδὲ ἐπὶ μικροῖς πεποιημένους «τῆν κρίσιν καὶ κίνησιν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πίστεως καὶ τῶν πανταχοῦ κεινημένων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν λαῶν»⁵⁷. Ὁρθῶς ὑπελόγησεν ὁ ἅγ. Κύριλλος ὅτι οὐδεὶς θὰ ἐπεθύ-

μει νὰ διακόψῃ τὴν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Δύσεως καὶ Μακεδονίας κοινωνίαν, ἐφ' ὅσον ἡ κατὰ τοῦ Νεστορίου ἀπόφασιν ἐγένετο πρὸς προάσπισιν τῆς πίστεως, τῆς εἰρηνεύσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς ἐποικοδομῆς τῶν λαῶν. Σημειούσθω δὲ ὅτι ὁ ἅγ. Κύριλλος δηλοῖ ὅτι ἐμελλε ν' ἀκολουθήσῃ τῇ ἀπόφασιν τῆς Ρωμαϊκῆς Συνόδου οὐχὶ διὰ τὸ κύρος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος τῶν Ἐκκλησιῶν, ἃς ἀντεπροσώπευον ὁ Κελεστίνος καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Ρώμης, τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως, καίτοι οὐδαμῶς συμπεριελαμβάνοντο ἐν αὐταῖς οὔτε ἡ Ἐκκλησία Καρχηδόνας, ἣς ὁ Ἐπίσκοπος Καπρέολος ἀπέστειλεν εἰς τὴν μετὰ μικρὸν συγκληθεῖσαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἴδιον ἀντιπρόσωπον. Οὕτω δὲ ὁ προνοητικώτατος καὶ διορατικώτατος Πάπας Ἀλεξανδρείας ἐμελλε νὰ ἐμφανίσῃ σύμφωνα ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τοῦ Νεστορίου.

Δὲν διεβίβασε δὲ πρὸς τὸν Νεστόριον ἀπλῶς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κελεστίνου, ἣς μεγάλη ἔλλειψις ἦτο ὅτι δὲν περιεῖχεν ἐκθεσιν τῆς διδασκαλίας, τῆς διαστρεφόμενης ὑπὸ τοῦ Νεστορίου,⁵⁸ ἀλλὰ Σύνοδον συγκροτήσας, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 430, ἐξέδωκεν ἐξ ὀνόματος ἑαυτοῦ καὶ τῆς Συνόδου τὴν περιελάουσιν τρίτην πρὸς Νεστόριον ἐπιστολὴν, τὴν ἀρχομένην διὰ τῶν λέξεων «Τοῦ Σωτήρος», δι' ἣς συνώδευσε τὴν τοῦ Κελεστίνου πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπιστολὴν. Ἡ ἐπιστολὴ «Τοῦ Σωτήρος» ἀποτελεῖ λεπτομερῆ ἐκθεσιν τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας, ἀπολήγει δὲ εἰς «ιβ' κεφάλαια» περιέχοντα συντόμους δογματικὰς προτάσεις μετ' ἀναθεματισμῶν. Ταῦτα ἔδει ν' ἀποδεχθῇ ὁ Νεστόριος «καὶ ἐγγράφως καὶ ἐνωμότως». Εἶναι προφανές ὅτι ὁ ἅγ. Κύριλλος, ἔχων τὴν πρωτοβουλίαν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ καὶ μὴ ἐνεργῶν ὡς ἀπλοῦς ἐντολοδόχος τοῦ Κελεστίνου, δὲν ἠρέσθη εἰς τὰς ἀορίστους ἐκφράσεις τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κελεστίνου, οὐδ' εἰς τὴν ἀπλῆν ἐγγράφον ὁμολογίαν, ἀλλ' ἀξιοῖ ἐγγράφον καὶ ἐνορκιον ὁμολογίαν, τὴν παραδοχὴν ὠρισμένης διδασκαλίας καὶ τὴν καταδίκην ὠρισμένων πλανῶν. Ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν λατίνων θεολόγων, καθ' ὃν ὁ Κελεστίνος ἀνέθετο τῷ Κυρίλλῳ τὴν γραπτὴν διατύπωσιν τῆς δηλώσεως, ἦν ἐμελλε νὰ ὑποβάλῃ ὁ Νεστόριος, βεβαίως δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῶν κειμένων⁵⁹. Ὁ Κύριλλος διετύπωσε ἰδίας ἀξιώσεις, ὁ δὲ Νεστόριος ὤφειλε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀξιώσεις ταύτας «δίχα δόλου παντός». Ὁ Κύριλλος δὲν λέγει πρὸς τὸν Νεστόριον ὅτι διαβιβάζει πρὸς αὐτὸν ἀπόφασιν τοῦ ἀνώτατου ἔχοντος κύρος ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ καὶ μόνου δυναμένου νὰ λύῃ τοιαῦτα ζητήματα, ἀλλὰ τὴν διαβίβασιν ταύτην θεωρεῖ συνέχειαν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἐνισχυομένην ἀπὸ Ρώμης. Οὐδὲ κἀν διαβιβάζει ἀπόφασιν μονοπροσώπως, παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου Κελεστίνου ληφθεῖσαν, ἀλλὰ γράφει ἐξ ὀνόματος τῆς ἑαυτοῦ Συνόδου μετ' ἀξιοθαυμάστου παρρησίας πρὸς τὸν Νεστόριον: «Ἴδου τοίνυν ἅμα τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ, τῇ κατὰ τὴν μεγάλην Ρώμην συνειλεγμένην, προσδρευόντος τοῦ ὁσώ-

56) Mansi IV, 1036. 1048. Schwartz, I, I, 1, σ. 83, 89, 90. Μικρὰς τινὰς διαφορὰς ἔχει ἡ διατύπωσις τῆς ἀποφάσεως ἐν τῇ πρὸς τὸν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν ἐπιστολῇ.

57) Πατρ. Migne ἔλλ. 77, 96. Mansi IV, 1051. Schwartz, I, I, 1, σ. 92.

58) Πρβλ. Duchesne, ἐνθ' ἄν. III, 336. Batiffol, ἐνθ' ἄν. σ. 354.

59) A. d' Alès, Le dogme d' Ephèse, σ. 120.

τάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Κελεστίνου τοῦ ἐπισκόπου καὶ τρίτῳ σοι τούτῳ διαμαρτυρόμεθα γράμματι, συμβουλευόντες ἀποσχέσθαι μὲν τῶν οὕτω σκαίων καὶ διεστραμμένων δογματῶν, ἀ καὶ φρονεῖς καὶ διδάσκεις, ἀνθελέσθαι δὲ τὴν ὀρθὴν πίστιν... Καὶ εἰ μὴ τοῦτο δράσειεν ἢ σὴ εὐλάβεια, κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσίαν ἐν τοῖς γράμμασι τοῦ μνημονευθέντος ὁσιωτάτου καὶ θεοσεβάστου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν τοῦ τῆς Ρωμαίων ἐπισκόπου Κελεστίνου, γίνωσκε σαυτὸν οὐδένα κληρὸν ἔχοντα μεθ' ἡμῶν, οὐδὲ τόπον ἢ λόγον ἐν τοῖς ἱερῶσι τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπισκόποις». Εἰπὼν δὲ περαιτέρω, ἐκτὸς ἄλλων, ὅτι ἔδει ἐγγράφως καὶ ἐνωμότως ὁ Νεστόριος νὰ ὁμολογήσῃ μὲν τὴν ὀρθὴν πίστιν, ν' ἀναθεματίσῃ δὲ τὰ «μιαρὰ καὶ βέβηλα» δόγματα αὐτοῦ, προσέθηκεν «Συνέθεντο δὲ καὶ ἡ κατὰ τὴν Ρώμην ἁγία Σύνοδος καὶ ἡμεῖς ἅπαντες, ὡς ὀρθῶς ἐχούσαις καὶ ἀνεπιλήπτως ταῖς γραφείαις ἐπιστολαῖς πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν παρὰ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας. Ὑπετάξαμεν δὲ τούτοις ἡμῶν τοῖς γράμμασι ἀ τε δεῖ φρονεῖν καὶ διδάσκειν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι προσήκει. Αὕτη γὰρ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἡ πίστις, ἣ συναυνοῦσιν ἅπαντες, οἱ τε κατὰ τὴν Ἑσπέραν καὶ τὴν Ἐσῶν ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι». Ἀλλὰς λέξεσιν ὁ ἅγ. Κύριλλος, αὐτοτελῶς ἐνεργῶν, δηλοῖ ὅτι αἱ δύο προηγηθεῖσαι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς Νεστόριον «Ἄνδρες αἰδέσιμοι» καὶ «Καταφλυαροῦσι» ἐγένοντο δεκταὶ ὑπὸ τῶν Συνόδων Ρώμης καὶ Ἀλεξανδρείας, ἀλλ' ἐν τῇ τρίτῃ ταύτῃ τῇ καὶ Συνοδικῇ ἐπιστολῇ «Τοῦ Σωτήρος» προσέθηκε λεπτομερέστερον τί ἔδει ὁ Νεστόριος ἵνα φρονῇ καὶ διδάσκῃ καὶ τί ν' ἀποφεύγῃ.

Εἶναι λοιπὸν προφανέστατον ὅτι ὁ ἅγ. Κύριλλος δὲν ἦτο ἀπλῶς ἐντολοδόχος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ἀλλ' ὁ ἴδιος διετύπωσε τὴν διδασκαλίαν, ἣν καὶ ἡ Σύνοδος Ρώμης εἶχε παραδεχθῆ. Ἐὰν δέ, ὡς ἰσχυρίζονται οἱ λατῖνοι θεολόγοι, ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης κατεῖχε τότε τὸ ἀνώτατον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κῦρος ὁ Κύριλλος εἶχε σπουδαιότητα ἀφορμὰς ἵνα δηλώσῃ αὐτό. Ἀποδίδει ὅμως τὸ αὐτὸ κῦρος εἰς τὰς Συνόδους τῆς Ρώμης καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τινίζει ὅτι πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἦσαν σύμφωνοι πρὸς τὴν διατυπωθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἅγ. Κυρίλλου διδασκαλίαν. Καὶ πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς ΚΠόλεως γράφων ὁ ἅγ. Κύριλλος ἔλεγε ὅτι ἐπειδὴ ὁ Νεστόριος ἐπέμεινε εἰς τὰς πλάνας αὐτοῦ ζητεῖ ἵνα φέρῃ αὐτὸν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς πλάνης αὐτοῦ «τρίτῳ γράμματι, τούτῳ δὲ, τῷ πεμφθέντι παρὰ τε ἡμῶν καὶ τοῦ ὁσιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Κελεστίνου τοῦ τῆς μεγάλης Ρώμης ἐπισκόπου». Συνεχίζει λοιπὸν τὴν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῆς Νεστοριανικῆς πλάνης ἐνεργεῖαν αὐτοῦ, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι τὸ τρίτον ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Νεστόριον οὐχὶ μόνον ἐξ ὀνόματος ἑαυτοῦ καὶ τῆς Συνόδου Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς Συνόδου Ρώμης καὶ τοῦ προεδρευόντος αὐτῆς ἐπισκόπου Κελεστίνου, προβάλλει δὲ διδασκαλίαν, πρὸς ἣν ἦσαν σύμφωνοι πάντες οἱ ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς. Τὸν Κελεστίνον ἐμφανίζει ὡς Ἐπίσκοπον «τῆς μεγάλης Ρώμης»,

χωρὶς νὰ διακρίνῃ αὐτὸν τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων καὶ χωρὶς νὰ δηλοῖ ὅτι μόνος αὐτὸς αὐθεντικῶς καὶ ἀλυστάτως ἐδικαιοῦτο νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ ζητήματος.

Τῇ 30 Νοεμβρίου 430 ἀφίκετο εἰς ΚΠολιν ἡ ἐπίσημος ἀποστολὴ τοῦ ἅγ. Κυρίλλου, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Ἐπισκόπων Θεοπέμπτου, Δανιήλ, Κομαρίου (Μακαρίου) καὶ Ποτάμονος, ἥτις μεταβάσα εἰς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἐνθα εὐρίσκειτο ὁ Νεστόριος, ἐπέδωκεν αὐτῷ τὰ παρὰ τοῦ Κυρίλλου γράμματα, ὧν τὸ περιεχόμενον ἠδύνατο νὰ εἰκάσῃ, διότι ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ καὶ ἀλλάχθηεν καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας ἔμαθε τὰς ἐνεργείας τοῦ «Αἰγυπτίου», ὡς ἀπεκάλεσε τὸν Κύριλλον, καὶ τὴν ληφθεῖσαν καθ' ἑαυτοῦ ἀπόφασιν.

Ταύτην περιεφρόνησεν ὁ Νεστόριος, φροντίσας ὅμως ἀμέσως ν' ἀποστείλῃ ἀντίγραφον τῶν «ιβ' κεφαλαίων» τοῦ Κυρίλλου εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ὀρθῶς ὑπολογίσας τὴν ἐξ αὐτῶν δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ἐνεκα τῆς ξενιζούσης δογματικῆς φρασσεολογίας. Ὄντως δὲ οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Διοικήσεως Ἐπίσκοποι, ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην, διετέθησαν δυσμενῶς κατὰ τῶν «ιβ' κεφαλαίων», τὴν δυσμένειαν δὲ ταύτην ὠφελήθη ὁ Νεστόριος ὑπὲρ ἑαυτοῦ, διότι καὶ πρὸ τῆς εἰς ΚΠολιν ἀφίξεως τῆς ἐκ τεσσάρων Ἐπισκόπων ἀποστολῆς τοῦ Κυρίλλου, ἥς τὸν σκοπὸν πάντως ἐγίνωσκεν, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως ἐν Ρώμῃ εἶχον παρέλθει τρεῖς καὶ πλέον μῆνες, ἐπέσπευσε τὴν καὶ παρ' ἄλλων ζητουμένην σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Βεβαίως, ἂν ἐπιστεῦετο ὅτι ὁ Ρώμης μόνος ἔδει νὰ κρίνῃ τὸ ζήτημα καὶ ν' ἀποφανθῆ ἀκτανθάσως, θὰ ἦτο ἀνεξήγητος ἡ καταφρόνησις τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνευ προηγουμένης συγκαταθέσεως αὐτοῦ σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς ἐξέτασιν τοῦ αὐτοῦ ζητήματος.

Καὶ δὴ ἐν τῷ ἀπὸ 19 Νοεμβρίου 430 ἐκδοθέντι Διατάγματι τῶν Βασιλέων, δι' οὗ συνεκαλεῖτο ἐν Ἐφέσῳ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος⁶⁰, διὰ τὴν 7ην Ἰουνίου τοῦ 431, οὐδεμία ἀπολύτως ἐγένετο ἐξαιρετικὴ μεία τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Ἐκαλεῖτο καὶ οὗτος εἰς τὴν Σύνοδον, ὡς ἐκαλοῦντο οἱ λοιποὶ Ἐπίσκοποι, εἰς ὧν τὴν κρίσιν ἀνέθετον τὸ προκληθὲν ζήτημα οἱ Βασιλεῖς, ὡς ἔγραφον ἰδιαίτερος πρὸς τὸν Κύριλλον «ἡμεῖς μέντοι γε... οὐκ ἀνεξόμμεθα ἀνεξετάστους εἶναι τοὺς λόγους, ὧν κριτὰς προκαθίσθαι δεῖ τοὺς τῆς ἀπανταχοῦ προεστῶτας ἱερωσύνης»⁶¹. Τῇ 15 Μαΐου 431 ἀπαντήσας εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Βασιλέως ὁ Κελεστίνος παρεσιώπα ἐντελῶς τὴν προηγηθεῖσαν κατὰ Νεστορίου ἀπόφασιν, ἔλεγε δὲ ὅτι μὴ δυνάμενος νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Σύνοδον ὤρισεν ἀντιπροσώπους καὶ παρεκάλεσε νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἢ περὶσδυσιν νεωτερισμοῦ τινος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλη-

60) Joseph Langen, Geschichte der römischen Kirche bis zum Pontificate Leos I. Quellenmässig dargestellt, Bonn 1881, σ. 824. Ὄρθως παρατηρεῖ ὁ Langen ὅτι οἱ Βασιλεῖς συνεκάλεσαν τὴν Σύνοδον χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει τὴν κατὰ Νεστορίου ἀπόφασιν τοῦ Κελεστίνου καὶ ἀνευ τῆς συμμετοχῆς τούτου. Πρβλ. Caspar ἐνθ' ἄνω. σ. 407, 408.

61) Mansi IV, 1112.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Εὐρεΐαι προοπτικάι.

Ἡ εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιευομένη ἀπόφασίς τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρθοκρυμάτων περὶ τοῦ νέου Ὁργανισμοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἶναι ἀξία, πιστεύομεν, ἰδιαίτερας μνείας καὶ ἐξάρσεως.

Ἐν πρώτοις δεόν νὰ ἐξαρθῇ ἡ εἰσαγωγή τῶν μεταπτυχιακῶν σπουδῶν εἰς τοὺς εἰδικούς κλάδους εἰδικεύσεως, γεγονός τὸ ὁποῖον θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παρ' ἡμῶν ὀρθοδόξων θεολογικῶν σπουδῶν.

Πρέπει ἐν συνεχείᾳ ἰδιαίτερος νὰ τονισθῇ, ὅτι αἱ προπτυχιακαὶ σπουδαί, τετραετοῦς φοιτήσεως, θὰ διεξάγονται εἰς τρία τμήματα, ἧτοι 1) θεολογίας, 2) ποιμαντικῆς καὶ 3) ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς διακονίας. Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τμημάτων τούτων θὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νὰ ἐκπαιδεύῃ καταλλήλως τοὺς θεολόγους καθηγητὰς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως. Τὸ δευτέρον τμήμα θὰ ἐκπαιδεύῃ εἰδικῶς τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ τὸ τρίτον θὰ παρέχῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ Πολιτείαν στελεχῆ τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου καὶ κοινωνικοῦς λειτουργοὺς ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐμπεφορημένους ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου θεολογικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ ἀριστον θεμέλιον τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας.

σίας καὶ ἡ διαταραχὴ ταύτης. Οὐδὲν ἀπολύτως λέγει περὶ εἰλημμένης κατὰ τοῦ Νεστορίου καταδικαστικῆς ἀποφάσεως. Ὅτι ἡμέρας πρότερον ἀπαντήσας καὶ εἰς ἐπιστολὴν τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἧτις δυστυχῶς δὲν σώζεται, ἀλλ' ἦς τὸ περιεχόμενον καθίσταται γνωστὸν ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κελεστίνου, οὗτος ἐφάνη μᾶλλον ἡπιώτερος πρὸς τὸν Νεστόριον καὶ συνίστα εἰς τὸν Κύριλλον ὅπως μετὰ τῆς Συνόδου πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἡδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅπως κερδίσῃ μᾶλλον τὸν Νεστόριον. Ἐάν οὗτος δὲν ὑπακούσῃ, θὰ συγκομίσῃ ὅ,τι ἔσπειρε τῇ βοήθειᾳ τοῦ δαίμονος. Ἄλλαις λέξεσιν ὁ Κελεστίνος δὲν ἐθεώρει λελυμένον τὸ ζήτημα τοῦ Νεστορίου, ἀλλ' ἀνέμενε τὴν λύσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Συνόδου, ἐπομένως δὲν ἐπίστευεν ὁ ἴδιος εἰς ἀπόλυτόν τι κῦρος ἑαυτοῦ ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ. Εἰς τοὺς ὀρισθέντας ὑπ' αὐτοῦ ἀντιπροσώπους, τοὺς Ἐπισκόπους Ἀρχάδιον καὶ Προτέκτον, ὀρισθέντας κυρίως ὅπως ἀντιπροσωπεύσωσι τὴν Σύνοδον τῆς Ρώμης, καὶ πρὸς τὸν κυρίως ἀντιπρόσωπον ἑαυτοῦ Πρεσβύτερον Φίλιππον ἔδωκεν ἐντολὴν ν' ἀποφύγῃ μὲν τὰς συζητήσεις, νὰ τηρήσωσι δὲ τὸ κῦρος τῆς ἀποστολικῆς ἑδρας καὶ ν' ἀκολουθῶσιν ἐν παντὶ τὸν Κύριλλον Ἀλεξανδρείας⁶².

(Συνεχίζεται) ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (†)

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

62) Mansi IV, 556.

Ἡ «Ἐκκλησία», ἐκφράζουσα τὴν χαρὰν αὐτῆς διὰ τὰς εὐρεΐαις προοπτικαῖς τῆς ἐργασίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Συμπρωτεύουσης, εὐχεται ὅπως αὐταὶ τάχιστα ἀξιοποιηθῶν καὶ ἀποδώσῃ τοὺς προσδοκωμένους καρποὺς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Αἱ παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου.

Ὁρθῶς ἡ «Μακεδονία» ἐξαιρεῖ ἀρθρον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κισσάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναίου, ὅστις μεταξὺ ἄλλων γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἀπὸ μιᾶς στατιστικῆς ἔρευνα τοῦ γραφείου μου οἱ ἑκατὸ γάμοι ἀπὸ τοὺς τετρακοσίους, ποὺ ἦταν νὰ γίνοντο τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὰς δύο ἐπαρχίας Κισσάμου καὶ Σελίνου, ἔφθγαν ἀπὸ τὰ χωριά τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν καὶ ἔγιναν εἰς τὴν πόλιν τῶν Χανίων. Ἐτέρος ἀνάλογος ἀριθμὸς τούτων ἐτελέσθη ἐπίσης εἰς Ἀθήνας. Κάτι ἀνάλογον συμβαίνει καὶ μὲ τὶς βαπτίσεις. Δηλαδή σιγὰ σιγὰ γάμοι καὶ βαπτίσεις, τὰ μεγάλα αὐτὰ περιστατικά, ποὺ ἔδιναν χαρὰ, πολιτισμὸ καὶ κοινωνικότητα στὴν ὑπαίθρο, χάνονται κ' αὐτὰ καὶ στὸ «πάλαι ποτὲ» πολυῦμνητο χωριὸ θὰ μέινουν μόνον οἱ κηδεῖες καὶ οἱ δίκες τῶν ἀγρονομείων. Οἱ γάμοι καὶ αἱ βαπτίσεις, ποὺ φεύγαν ἀπὸ τὸ χωριὸ ἐπικαλοῦνται συνήθως λόγους οικονομικοῦς... Ἀλλὰ δὲν κοστίζουν οἱ κοῦρσες καὶ τὰ λεωφορεῖα, ποὺ ἐπιστρατεύονται, γιὰ νὰ μεταφέρουν στὴν πόλιν τοὺς νεονόμους καὶ τοὺς συμπεθέρους; Δὲν κοστίζουν τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ ταξὶ κ' οἱ ἄλλες μάταιες φινιούρες, ποὺ ἀραδιάζει σὲ τέτοιες στιγμῆς ἡ ξενομανία καὶ ὁ φεντοπολιτισμὸς τῶν χωρικῶν μας;»

Καὶ συνεχίζει ὀρθότατα ὁ ἐκλεκτὸς ἱερόρχης: «Μιὰ φορὰ στὸν τόπον αὐτὸν ὑπῆρχε πραγματικὴ ἀρχοντιά. Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἤθελε νὰ παντρευτῇ ἔσφαζε ἕνα πρόβατο ἢ ἕνα βόδι ποὺ ἀνάθρεψε γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, καλοῦσε τοὺς φίλους καὶ χωριανούς του κ' ἔκανε πραγματικὰ ἕνα γάμο ἀρχοντικό. Καὶ στὸν γάμο αὐτὸ μαζενοῦταν ὅλο τὸ χωριὸ, εὐχότανε, γιόρταζε, χόρευε, μιλοῦσε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο καὶ γνώτανε ἀληθινὰ ἕνα μεγάλο γεγονός στὸν τόπον αὐτὸν καὶ στὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων του. Σήμερα, ὅμως, ἡ δημορφὴ αὐτὴ συνήθεια χάνεται ἀπὸ τὸ χωριό... Ὁ γάμος κ' ἡ βάπτισίς μας, ὡστόσο, εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο καὶ πιὸ ὑψηλὸ περιστατικὸ τῆς ζωῆς μας καὶ θάπρεπε νὰ τὰ σεβαστοῦμε. Φτωχὴ καὶ κακοροζικὴ ἐπαρχία! Δὲν φτάνει ποὺ σὲ γκρεμίζουν καὶ σὲ νεκρώνουν οἱ ἄλλοι, σκάβεις καὶ σὲ τὸ λάκκο σου μὲ τὰ ἴδια σου τὰ χέρια. Ἐμεῖς ὑψώνομε καὶ ἐδῶ φωνὴ διαμαρτυρίας καὶ ἀντιδράσεως στὸ κακὸ καὶ παρακαλοῦμε τοὺς ἱερεῖς, διδασκάλους καὶ κοινοτάρχους νὰ διαφωτίξουν καταλλήλως τὸ χωριὸ των νὰ μὴν ἀπογυμνώνται ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀρχοντιά καὶ τὴ χάρι του. Καὶ σκέπτομαι σοβαρά, μήπως ὡς Ἐκκλησία θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν εὐλογία καὶ τὴν ἄδεια γά-

μου σὲ κείνους, πὸν ἀδικαιολογήτως περιφρονοῦν τὰ σπίτια καὶ τὸν τόπον των σὸ πῶς μεγάλο καὶ ἱερὸ πρᾶγμα τῆς ζωῆς των».

Αἱ ὄρθαι παρατηρήσεις τοῦ Σεβασμιωτάτου πρέπει νὰ κινητοποιήσουν πάντας τοὺς πνευματικούς παράγοντας τοῦ τόπου μας πρὸς περιφρούρησιν ἢ ἐπιναφορὰν τῶν ὡραίων παραδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου, πὸν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ ἀπολεσθῶν.

«Οἱ φίλοι τῆς Οὐγκάντα».

Ὁφείλονται ἀληθῶς συγχαρητήρια καὶ ἐπαινοὶ εἰς τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ιδρύσεως τοῦ σωματείου «Οἱ φίλοι τῆς Οὐγκάντα», τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ ὕλική συμπαράστασις πρὸς τὴν ἐν Οὐγκάντα, Κένυα καὶ Ταγκανίκα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, παρὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἐιρηνοπόλεως, Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἱεραποστολήν.

Μέσα εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Σωματείου εἶναι α) ἡ ὕλική ἐνίσχυσις διὰ τῆς συλλογῆς χρημάτων, προερχομένων ἐξ εἰσφορῶν, ἐράνων ἢ δωρεῶν καὶ ἡ ἀποστολὴ τούτων εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἱεραποστολήν· β) ἡ ἠθικὴ ἐνίσχυσις διὰ τῆς διαφωτίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ ἐπὶ τῆς σπονδαιότητος τοῦ συντελουμένου ἐν τῇ Ἀφρικῇ Ὁρθόδοξου ἱεραποστολικοῦ ἔργου· γ) ἡ ἀποστολὴ ἱεραποστόλων· δ) ἡ ἀποστολὴ ἐντύπων, βιβλίων, ἱερατικῶν σκευῶν καὶ εἰκόνων κ.λ.π. ε) οἰοσδήποτε ἄλλος τρόπος συντελεστικὸς εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Σωματείου.

Ἐκ τούτων γίνεται φανερὰ ἡ σημασία τοῦ σωματείου «Οἱ φίλοι τῆς Οὐγκάντα». Ὅθεν οἱ πάντες δεόν νὰ ἐνισχύσων κατὰ δύναμιν τὸ θεάρεστον ἔργον του. Ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐτονίσθη ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης, ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἱεραποστολῆς δὲν σημαίνει μόνον ἀκτινοβολίαν τῆς Ὁρθόδοξου παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ προβολὴν τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Σοβαρὰ ἀντίδρασις.

Ἡ πλέον σοβαρὰ ἀντίδρασις ἐναντίον τοῦ πανσεξουαλισμοῦ τοῦ κινηματογράφου παρατηρεῖται τὸν τελευταῖον καιρὸν εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν. Ἡ ἀντίδρασις αὕτη παρετηρήθη ἰδιαίτερος εἰς ἓν μέγα συνέδριον τῶν κινηματογραφιστῶν καὶ τῶν θεατρικῶν παραγόντων, κατόπιν σχετικῆς ὑποδείξεως τῆς σοβιετικῆς κυβερνήσεως, ἡ ὁποία θέλει νὰ καταπολεμήσῃ τὴν διάδοσιν τῆς σεξομανίας. Καὶ τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα τῆς Ρωσίας ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ προσέξῃ πολὺ εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν ξένων ταινιών, πὸν θὰ προβάλλωνται εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἰδιαίτερος θὰ ἀποκλείωνται αἱ σεξουαλικῶς περιεχομένου ταινίαι.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ κομμουνιστικὴ Ρωσία λαμβάνῃ τὸσον δραστικὰ μέτρα ἐναντίον τοῦ ἀνηθικοῦ κινηματογράφου, τί πρέπει νὰ γίνεταί εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἐὰν τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα, πὸν στηρίζεται ἐπὶ τῆς βιοθεωρίας τοῦ διαλεκτικοῦ ὕλισμοῦ, ἐξοστρακίζῃ τὰ σεξουαλικά φίλμς, τί πρέπει νὰ πράττῃ ἡ Ἑλληνικὴ

Κυβέρνησις, πὸν στηρίζεται εἰς πνευματικὰς ἀρχὰς καὶ εἰς τὴν Ἑλληνορθόδοξον παράδοσιν; Πιστεύομεν ὅτι ὁ Ἡρωθυπουργὸς κ. Γεώργιος Παπανδρέου συντόμως θὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὸ ζήτημα τοῦ κινηματογράφου συμφώνως πρὸς τὴν δοθείσαν ὑπ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν.

«Ἀντίφασις» καὶ «ἰλιγγιώδης ἀντινομία».

Ὁ παγκόσμιος τύπος ἐξακολοθεῖ νὰ ἀσχολῆται μὲ τὴν μεγάλην «ἀντίφασιν», πὸν ἀποτελεῖ σήμερον τὸ σίγμα τοῦ πλανήτου μας. Οὕτως αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν ἐπισιτιστικὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος στατιστικαὶ τοῦ Ο.Η.Ε. ἀναφέρουν, ὅτι ἐπὶ τριῶν ἀτόμων τὰ δύο ὑποσιτίζονται, διὰ τὴν ἀκριβείαν κοιμῶνται νηστικοί. Ἡ πείνα αὕτη σημαίνει ἀναριθμήτους θανάτους, ἀσυλλήπτους ἀσθενείας καὶ ἀπερίγραπτα μαρτύρια δι' ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων λιμοκτονούντων ἀνθρώπων.

Τὸ ἄλλο γεγονός εἶναι, ὅτι αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι καὶ πολλαὶ ἄλλαι χώραι τῆς Δύσεως δὲν δύνανται νὰ ἐξαγάγουν τὰ γεωργικὰ των προϊόντα. Τοιούτοτρόπως τὸ «νὰ ὑπάρχουν ἐν δισεκατομμύριον πειρασμένα στόματα εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ ὑπάρχῃ κρίσις ἐξαγωγῶν τροφίμων, δηλαδὴ ἀδιάθετα ἀποθέματα τροφίμων, εἶναι μίᾳ ἰλιγγιώδης ἀντινομία, πὸν ἐκφράζει τὴν ἀνυπαρξίαν ἐνότητος εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον».

Ἀλλὰ πῶς θὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐνότης αὕτη, ἐφ' ὅσον οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν ἀναζητοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ταύτην μακρὰν τῆς ἀληθοῦς πηγῆς τῆς;

Ἀληθὲς μαστίγωμα.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ μνημονεύσωμεν ἰδιαίτερος τὴν δήλωσιν τοῦ Ἰνδοῦ καθηγητοῦ Δρος Χαμπὶλ Χιμπᾶ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀληθὲς μαστίγωμα τοῦ Δυτικοῦ κόσμου διὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀνωτέρω ἀντίφασιν καὶ ἀντινομίαν: «Μόνον εἰς τὰς Ἰνδίας, — λέγει —, τριακόσια ἑκατομμύρια ἀτόμων δὲν ἔχουν ἐξησφαλισμένα οὔτε κἂν πενήτηντο δράμια ἄρτου τὴν ἡμέραν καὶ κοιμῶνται νηστικεῖς. Τὸ ἴδιον γίνεταί εἰς ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν λατινικὴν Ἀμερικὴν, ὅταν τὰ 4/5 τῶν πληθυσμῶν εἴτε πεινοῦν, εἴτε ὑποσιτίζονται. Θὰ ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ τρόπος, ὥστε νὰ ὁργανωθῇ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. μίᾳ Τράπεζα τροφίμων τὴν ὁποίαν ἐγὼ θὰ ἀπεκάλουν τράπεζαν αἵματος, καὶ ἡ ὁποία θὰ συνεκέντρωνε ὅλα τὰ πλεονάσματα τροφίμων, διὰ νὰ τὰ διανέμῃ ἐν συνεχείᾳ εἰς τοὺς πεινῶντας λαούς. Φυσικὰ μίᾳ τοιαύτῃ Τράπεζᾳ θὰ ἔπρεπε νὰ διαθέτῃ τεράστια ποσά. Καὶ ποῖος θὰ τὴν ἐχορηματοδοτοῖ; Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲν θὰ ἦτο ἀκατόρθωτον. Ἄν αἱ μεγάλαι δυνάμεις ἔπανον τοὺς πυρηνικούς καὶ ἄλλους ἐξοπλισμούς καὶ διέκοπτον τοὺς ἀλογίστους δαπανηροὺς δονκιχωτισμούς εἰς τὸ διάστημα, θὰ ἦτο δυνατὴ ἐξασφάλισις τῶν πόρων διὰ τὴν χρηματοδότησιν μιᾶς διεθνοῦς τραπέζης τροφίμων. Ποῖος ὅμως νὰ ἀναλάβῃ μίαν τοιαύτην πρωτοβουλίαν;».

Καὶ συνεχίζει χαρακτηριστικῶς ὁ ἰνδὸς καθηγητής: «Ποτὲ ἴσως εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου δὲν ἦτο τόσοσ ὀδυνηρῶς αἰσθητὴ ἢ τρομακτικὴ αὐτὴ ἀδικία. Πάντοτε ὑπῆρχον πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀλλ' οὐδέποτε ἢ πτωχεῖα καὶ ἢ πείνα ἦτο τόσοσ ὀδυνηρά. Τὴν καθιστᾷ ὀδυνηρὰν, σθεδὸν ἀνυπόφορον ἢ θέα αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι χορταίνουσι καὶ οἱ ὁποῖοι διαπληκτίζονται, διότι δὲν γνωρίζουσι ποῦ νὰ πωλήσουσι τὰ ἀποθέματά των ἐμπρὸς εἰς τὸν ὄκεανόν τῆς διεθνοῦς πείνης».

Νομίζομεν, ὅτι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν πεινώσαν ἀνθρωπότητα, ἐὰν ἀνελάμβανε συστηματικὴν σταυροφορίαν πρὸς κινητοποίησιν τῶν ἀμερικανικῶν καὶ εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἰνδοῦ καθηγητοῦ προτεινομένης «Τραπεζῆς τροφίμων».

«Σχολαὶ φονέων».

Μὲ φρίκην ἢ ἀνθρωπότης ἐνεθυμήθη καὶ πάλιν τὰς ναζιστικὰς θηριωδίας, ἐξ ἀφορμῆς τῆς προσφάτου ἀποκαλύψεως περὶ τῆς κατὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον λειτουργίας τεσσάρων ναζιστικῶν «σχολῶν φονέων». Εἰδικοὶ «καθηγηταὶ» ἐξεπαίδευσαν τοὺς μαθητὰς νὰ φονεύουσι τοὺς πολιτικοὺς ἀντιπάλους συμπατριώτας των — αὐστριακοὺς καὶ γερμανοὺς — καὶ νὰ ἐξοντώνουσι τοὺς Ἑβραίους κατὰ ἑκατομμύρια. Αἱ αἰσθήσεις τῶν μαθητῶν τούτων ἐκρατοῦντο εἰς ὑπερδιέγερσιν μὲ οἰνοπνευματώδη ποτὰ καὶ μὲ ὀργιώδη σεξουαλικὴν ζωὴν. Πολιτικοὶ αἰχμάλωτοι, αὐστριακοὶ καὶ γερμανοὶ οἱ περισσότεροι, ἐξελέγοντο ὡς πειραματόζωα διὰ τὰς διδασκαλίας φόνον τῶν σχολῶν καὶ διὰ τὴν πρακτικὴν ἐξάσκησιν τῶν μαθητῶν.

Αἱ θηριωδίαὶ αὗται δὲν πρέπει νὰ λησμονηθοῦν. Πρέπει διαρκῶς νὰ ὑπομνησκονται. Ἀφ' ἐνὸς διὰ νὰ ἐξῆ πάντοτε ταπεινόφρονα στάσιν ὁ γερμανικὸς λαός, ὁ ὁποῖος ἡμάρτησε πολὺ ἀνεχθεὶς τοιαῦτα ἐγκλήματα, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ διδάσκονται αἱ μέλλουσαι γενεαὶ πόσον ἀπάνθρωπα καὶ σατανικὰ γίνονται τὰ ἀντίχριστα δολοκληρωτικὰ καθεστῶτα.

Ἔργον εἰρήνης.

Ἐκπρόσωποι τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Τέξας, εἰς τὴν πόλιν Ντάλας, ὅπου ἐδολοφονήθη ὁ πρόεδρος Κένεντυ, ἀπηθήνουν πρὸ τινος ἀπὸ κοινῆς ἐκκλησίαν πρὸς τὰ μέλη ὅλων τῶν ἐνοριῶν τῆς πολιτείας, καλοῦντες τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἐκδιώξουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς των τὰ αἰσθητάματα μίσους καὶ πικρίας, τὰ ὁποῖα, τρεφόμενα ἐκ πολιτικῶν λόγων, ὀδηγοῦν εἰς ἐγκλήματα. Κατὰ τὴν ἐκκλησίαν αὐτήν, ἢ διαφορὰ πολιτικῶν ἀντιλήψεων δὲν πρέπει νὰ γίνεταὶ αἰτία δημιουργίας ψυχικῶν καταστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἀνοησίαν τῆς πρώτης καὶ κορυφαίας ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐντολῆς τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. «Ὁ χριστιανισμὸς — τονίζεται — ἂν δὲν εἶναι νεκρὸν γράμμα, ἀλλὰ παρουσία ζωῆς, ἔχει ὡς ἔργον νὰ κατενάρξῃ τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ νὰ εἰρηνοποιῇ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, δίδου

εἰς τοὺς πολιτικοὺς ἀνταγωνισμοὺς ὅλα τὰ ἐχέγγυα διὰ νὰ μὴ ἐκτρέπωνται εἰς τὴν ἀδικίαν, τὴν βίαν καὶ τὸ ἐγκλημα». Ἄν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός, ὅτι ἢ πολιτικὴ νοοτροπία εἰς τὸ Τέξας παρουσιάζει μίαν χρονίαν ἐκτράχυνσιν εἰς μέγα μέρος τοῦ ἐκεῖ πληθυσμοῦ, ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς ὑπομνήσεως, ἢ ὁποῖα ἄλλωστε ἰσχύει διὰ πάσαν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν. Πράγματι, τὸ πνεῦμα τοῦ Ἐδαγγελίου εἶναι ἢ μόνη ἐγγύησις διὰ τὴν ἡμερότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν πολιτικῶν ἡθῶν καὶ τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ἢ μόνη πηγὴ ἀληθειῶν, τῶν ὁποῶν ἔχει ἀνάγκην ἢ ἀνθρωπίνη κοινωνία διὰ νὰ δίδῃ, ἀκολουθοῦσα αὐτάς, πραγματικὸν νόημα εἰς τὴν δημοκρατίαν.

Τὰ θύματα τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς.

Τὸν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Παπανδρέου ἐπεσκέφη πρὸ ἡμερῶν ἐπιτροπὴ τῆς Ἡανελληνίου Ἐνώσεως Θυμάτων Γερμανικῆς Κατοχῆς καὶ τοῦ ὑπέβαλε ὀπόμνημα πρὸς ἐπίλυσιν διαφόρων θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκκρεμοῦν ἀπὸ ἐτῶν. Εἶναι κοινὸν τὸ αἰσθημα, ὅτι πολλὰ τῶν θεμάτων τούτων, μὲ ὀλίγη καλὴν θέλησιν, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶχον εὖρει ἰκανοποιητικὴν λύσιν ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας. Ἡ Ἐκκλησία, ἢ ὁποῖα κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην περίοδον ἐδειξεν ὅλην τὴν ἐμπρακτον στοργὴν Ἀδῆς διὰ τὰ θύματα τῶν κατακτητῶν, πάντοτε εὐρέθη εἰς τὸ πλευρὸν αὐτῶν καὶ τῶν συγγενῶν τῶν ἐκ τούτων μὴ ζώντων πλέον, ὑπογραμμίζουσα τὸ χρέος τῆς Πολιτείας ἐναντι αὐτῶν. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ σήμερον, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἢ σημερινὴ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἀφήσῃ τὰς ἐκ τοῦ παρελθόντος ἐκκρεμότητας, ἀλλὰ θὰ προβῇ εἰς ἐνεργείας ἀνταποκρινομένας εἰς τὰ δίκαια αἰτήματα, τὰ ὁποῖα ὑποβάλλονται ἐνώπιον αὐτῆς.

«Πόλις τῶν διαζυγίων».

Ἡ σχετικὴ ἔρευνα ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, στηριζομένη εἰς ἐπισήμους στατιστικὰς, ὠδήγησεν εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ἐξῆς θλιβεροῦ συμπεράσματος: «Ἡ Ἀθήνα ἦταν γνωστὴ ὡς κοιτὴς τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς ἢ πόλις τοῦ φωτός... τελευταίως ὅμως ἢ ἀρχαιοτέρα τῶν πόλεων ἀπέκτησεν ἕνα ἄλλον «ἐπίζηλον» τίτλον. Ἔργινεν ἢ πόλις τῶν διαζυγίων. Οἱ στατιστικῆς ἐπιβεβαιώνουν, ὅτι τὰ τελευταῖα χρόνια παρατηρεῖται μιὰ ἀνησυχητικὴ ἀξίσις τῶν διαζυγίων, ποῦ τείνει νὰ ἐξελιχθῇ σὲ κοινωνικὴ πληγὴ». Ἀληθῶς ἢ ἐλληρικὴ πρωτεύουσα κατέστη «πόλις τῶν διαζυγίων».

Τὸ γεγονός αὐτὸ πρέπει νὰ καλέσῃ εἰς αὐστηρὰν αὐτοκριτικὴν ὅλους ἐκείνους ποῦ ἐπηρεάζουσιν τὴν κοινὴν γνώμην. Χρέος των εἶναι νὰ κατευθύνουσιν τὸν λαόν καὶ τὴν νεολαίαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ καταστῇ κοινὴ συνείδησις, ὅτι μόνον ἐν Χριστῷ καὶ ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δυνατόν νὰ θεμελιωθῇ ἢ ἀληθῆς οἰκογενειακὴ εὐτυχία. Οἱ μακρὰν τῆς εὐλογίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας συναπτόμενοι «μοντέρνοι» γάμοι εἶναι καταδικασμένοι εἰς ἀποτυχίαν.

Ο ΝΕΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Εἰς τὸ δεύτερον τεύχος τοῦ ὑπ' ἀρ. 595/31.12.1963 φύλλου τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη ὑπουργικὴ ἀπόφασις περὶ τοῦ νέου Ὄργανισμοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἔχουσα ὡς ἐξῆς:

Ἀριθ. Πρωτ. 118737

Περὶ κύκλων σπουδῶν, διδασκομένων μαθημάτων, ἐξετάσεων πτυχίων κλπ. τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῆς παρ. 5 τῆς ὑπ' ἀριθ. 107/62 πράξεως τοῦ Ἰπουργικοῦ Συμβουλίου κυρωθείσης διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4263/1962 Ν. Δ/τος, καὶ τὰς προτάσεις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Συγκλήτου αὐτοῦ διατυπωθείσας κατὰ τὰς Συνεδρίας αὐτῶν, ἀντιστοίχως, τῆς 14.6.1963 καὶ 9.10.1963.

Ἀποφασίζομεν

Ἄρθρον 1ον.

Αἱ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης σπουδαὶ διαχωρίζονται εἰς προπτυχιακὰς καὶ μεταπτυχιακὰς.

Ἄρθρον 2ον.

Οἱ ὑπὸ τῆς Σχολῆς χορηγούμενοι τίτλοι σπουδῶν εἶναι τὸ πτυχίον, τὸ δίπλωμα εἰδικεύσεως καὶ τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα.

Ἄρθρον 3ον.

1. Τὰ ἐν τῇ Σχολῇ διδασκόμενα μαθήματα διακρίνονται εἰς ἐπιμορφωτικὰ καὶ εἰς θεολογικά. Τὰ ἐπιμορφωτικὰ μαθήματα, διδασκόμενα ὑπὸ μελῶν αὐτῆς ἢ καὶ ἄλλων Σχολῶν, ἀποσκοποῦν εἰς τὴν σύνδεσιν τῆς Θεολογίας μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. Τὰ Θεολογικὰ μαθήματα διακρίνονται εἰς γενικά καὶ εἰδικά. Καὶ τὰ μὲν γενικά, ἀποτελούμενα ἀπὸ παραδόσεις ἐχούσας καθωρισμένον περιγραμμά ὕλης, ἀποσκοποῦν εἰς τὴν παροχὴν γενικῆς εἰκόνης τοῦ οἰκείου κλάδου. Τινὰ τῶν γενικῶν μαθημάτων συμπληροῦνται διὰ πρακτικῶν ἀσκήσεων. Τὰ δὲ εἰδικά, ἀποτελούμενα ἀπὸ παραδόσεις ἢ φροντιστήρια ἐπὶ ἐναλλασσόμενων κατ' ἔτος θεμάτων, ἐπιδιώκουν τὴν καθοδήγησιν τῶν φοιτητῶν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν. Τὰ εἰδικὰ μαθήματα ἐπιλέγονται ὑπὸ τῶν φοιτητῶν.

2. Ἐκαστος τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς διδάσκει κατ' ἔτος ἐν τοῦλάχιστον γενικὸν μάθημα, ὑποχρεωτικῆς διὰ τοὺς φοιτητὰς παρακολούθησεως κατὰ τὸ οἰκεῖον πρόγραμμα, καὶ ἐν εἰδικῶν μάθημα. Ἐκαστος τῶν ὑφηγητῶν διδάσκει κατ' ἔτος ἐν εἰδικῶν μάθημα.

Ἄρθρον 4ον.

1. Αἱ προπτυχιακαὶ σπουδαί, τετραετοῦς φοιτήσεως, διεξάγονται εἰς τὰ τμήματα τῆς Σχολῆς, τὰ ὅποια εἶναι τρία, ἦτοι 1) θεολογίας, 2) ποιμαντικῆς καὶ 3) ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς διακονίας.

2. Αἱ πτυχιακαὶ σπουδαὶ περατοῦνται διὰ τῆς κτήσεως ἐνὸς τῶν πτυχίων τῆς Σχολῆς, τὰ ὅποια ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰ τρία ὡς ἄνω προπτυχιακὰ τμήματα.

Ἄρθρον 5ον.

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ τμήματος θεολογίας ὀφείλουν νὰ διακόσουν τὰ κάτωθι μαθήματα.

Ἔτος Α'.

Γενικά μαθήματα:	ὥρας	2	καθ' ἑβδομ.
1. Ἀρχαία Ἑλληνικὴ φιλολογία	»	2	»
2. Ἱστορία κλασσικοῦ πολιτισμοῦ	»	2	»
3. Φιλοσοφία	»	3	»
4. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Θεολογίαν	»	1	»
5. Ὄρησκαιολογία	»	3	»
6. Ἑβραϊκὴ γλῶσσα	»	2	»
7. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Π. Διαθήκην	»	2	»
8. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Κ. Διαθήκην	»	2	»
9. Ἱστορία ἐποχῆς Κ. Διαθήκης	»	2	»
10. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	3	»
11. Ἑνὴν γλῶσσα	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν	»	24	»

Ἔτος Β'.

Γενικά μαθήματα:	»	2	»	»
1. Ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλολογία	»	2	»	»
2. Ἑρμηνεία Π. Διαθήκης	»	2	»	»
3. Ἑρμηνεία Κ. Διαθήκης	»	2	»	»
4. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	3	»	»
5. Ἐκκλησιαστικὴ γραμματολογία	»	3	»	»
6. Χριστιανικὴ ἀρχαιολογία	»	3	»	»
7. Λειτουργικὴ	»	3	»	»
8. Παιδαγωγικά	»	2	»	»
9. Ἑνὴν γλῶσσα	»	2	»	»
Εἰδικῶν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»	»
Σύνολον ὥρῶν	»	24	»	»

Ἔτος Γ'.

Γενικά μαθήματα:	»	2	»	»
1. Ἑρμηνεία Π. Διαθήκης	»	2	»	»
2. Ἑρμηνεία Κ. Διαθήκης	»	2	»	»
3. Ἐκκλησιαστικὴ γραμματολογία	»	2	»	»
4. Ἱστορία δογμάτων καὶ οἰκουμενικῆς κινήσεως	»	3	»	»
5. Κατηχητικὴ	»	3	»	»
6. Ὀμιλητικὴ	»	2	»	»
Εἰδικὰ μαθήματα:				
1. Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»	»
2. Ἐτερον μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»	»
Σύνολον ὥρῶν	»	18	»	»

Ἔτος Δ'.

Γενικά μαθήματα:	»	4	»	»
1. Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ	»	4	»	»
2. Ἠθικὴ καὶ Κοινωνιολογία	»	3	»	»
Εἰδικὰ μαθήματα:				
1. Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»	»
2. Ἐτερον μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»	»
3. » » » »	»	2	»	»
4. » » » »	»	2	»	»
Σύνολον ὥρῶν	»	15	»	»

Ἄρθρον 6ον.

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς ὀφείλουν νὰ διακόσουν τὰ κάτωθι μαθήματα.

Ἔτος Α'.

Γενικά μαθήματα:	»	3	»	»
1. Φιλοσοφία	»	3	»	»
2. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Θεολογίαν	»	1	»	»

3. Ὁρησκειολογία	ὥρας	3	καθ' ἑβδομ.
4. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Π. Διαθήκην	»	2	»
5. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Κ. Διαθήκην	»	2	»
6. Ἱστορία ἐποχῆς Κ. Διαθήκης	»	2	»
7. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	3	»
8. Ἱστορία Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν	»	3	»
9. Λειτουργικὴ	»	2	»
10. Κοινωνικὴ Ψυχολογία	»	3	»
11. Ξένη γλῶσσα	»	2	»
12. Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν		28	»

Ἔτος Β'.

Γενικά μαθήματα :

1. Ἑρμηνεία Π. Διαθήκης	»	2	»
2. Ἑρμηνεία Κ. Διαθήκης	»	2	»
3. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	3	»
4. Ἐκκλησιαστικὴ γραμματολογία	»	3	»
5. Χριστιανικὴ ἀρχαιολογία	»	3	»
6. Κανονικὸν δίκαιον	»	3	»
7. Ποιμαντικὴ	»	2	»
8. Λειτουργικὴ	»	3	»
9. Ξένη γλῶσσα	»	2	»
10. Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ	»	2	»
Εἰδικὰ μαθήματα :			
Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν		27	»

Ἔτος Γ'.

Γενικά μαθήματα :

1. Ἑρμηνεία Π. Διαθήκης	»	2	»
2. Ἑρμηνεία Κ. Διαθήκης	»	2	»
3. Ἐκκλησιαστικὴ γραμματολογία	»	2	»
4. Ἱστορία δογμάτων καὶ οἰκουμενικῆς κινήσεως	»	3	»
5. Κατηχητικὴ	»	3	»
6. Ποιμαντικὴ	»	3	»
7. Ὀμιλητικὴ	»	2	»
Εἰδικὰ μαθήματα :			
1. Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
2. Ἐτερον μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν		21	»

Ἔτος Δ'.

Γενικά μαθήματα

1. Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ	»	4	»
2. Ἠθικὴ καὶ Κοινωνιολογία	»	3	»
3. Ἱεραποστολικὴ	»	3	»
4. Ἀσκήσεις εἰς τὸ κοινωνικὸν ἔργον	»	3	»
Εἰδικὰ μαθήματα :			
1. Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
2. Ἐτερον μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
3. Ἐτερον μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν		19	»

Ἄρθρον 7ον.

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ τμήματος Ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς διακονίας ὀφείλουσαν νὰ διακούσων τὰ κάτωθι μαθήματα.

Ἔτος Α'.

Γενικά μαθήματα :

1. Φιλοσοφία	»	3	»
2. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Θεολογίαν	»	1	»
3. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Π. Διαθήκην	»	2	»
4. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Κ. Διαθήκην	»	2	»
5. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	3	»
6. Κοινωνικὴ Ψυχολογία	»	3	»
7. Ἱστορία κοινωνικῆς προνοίας	»	2	»
8. Ξένη γλῶσσα	»	2	»
9. Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ	»	2	»
10. Ἀσκήσεις εἰς τὸ Κοινωνικὸν ἔργον	»	3	»
Σύνολον ὥρῶν		23	»

Ἔτος Β'.

Γενικά μαθήματα :

1. Ἑρμηνεία Παλαιᾶς Διαθήκης	ὥρας	2	καθ' ἑβδομ.
2. Ἑρμηνεία Καινῆς Διαθήκης	»	2	»
3. Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία	»	3	»
4. Λειτουργικὴ	»	2	»
5. Ἑγκληματολογία καὶ Σωφρονιστικὴ	»	2	»
6. Ξένη γλῶσσα	»	2	»
7. Ἀσκήσεις εἰς τὸ Κοινωνικὸν ἔργον	»	6	»
Εἰδικὰ μαθήματα :			
Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν		21	»

Ἔτος Γ'.

Γενικά μαθήματα :

1. Ἑρμηνεία Καινῆς Διαθήκης	»	2	»
2. Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία	»	1	»
3. Κατηχητικὴ	»	3	»
4. Ποιμαντικὴ	»	3	»
5. Ψυχοπαθολογία	»	2	»
6. Κοινωνικὸν ἔργον	»	3	»
7. Ἀσκήσεις εἰς τὸ Κοινωνικὸν ἔργον	»	6	»
Εἰδικὰ μαθήματα :			
Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν		22	»

Ἔτος Δ'.

Γενικά μαθήματα :

1. Ἱστορία οἰκουμενικῆς κινήσεως	»	1	»
2. Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ	»	4	»
3. Ἠθικὴ καὶ Κοινωνιολογία	»	3	»
4. Ἀσκήσεις εἰς τὸ Κοινωνικὸν ἔργον	»	6	»
Εἰδικὰ μαθήματα :			
1. Ἐν μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
2. Ἐτερον μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
3. Ἐτερον μάθημα κατ' ἐκλογὴν	»	2	»
Σύνολον ὥρῶν		20	»

Ἄρθρον 8ον.

1. Οἱ εἰσαγόμενοι ὀφείλουσαν ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου νὰ δηλώσων τὸ τμήμα εἰς τὸ ὁποῖον προτιμοῦσαν νὰ ἐγγραφοῦσαν.

2. Οἱ φοιτηταὶ παρακολουθοῦσαν τὰ ἐν τῷ προγράμματι ἀναγραφόμενα μαθήματα.

Οἱ παρακολουθοῦντες εἰδικὰ μαθήματα ὀφείλουσαν νὰ δηλώσων τούτου εἰς τὸν οἰκτεῖον καθηγητὴν ἐντὸς δεκαπενθημέρου ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας, διὰ νὰ τύχων τῆς περὶ τούτου μνείας ἐν τῷ βιβλιαρίῳ σπουδῶν.

Ἄρθρον 9.

Τὰ τῶν Τμηματικῶν καὶ πτυχιῶν ἐξετάσεων, τῶν κατ' αὐτὰς ἐξεταζομένων μαθημάτων, τὰ τῆς κατ' αὐτὰς διδομένης βαθμολογίας καὶ ἅπαντα ἐν γένει περὶ τῶν ἐξετάσεων τούτων, ζητήματα ρυθμίζονται ὑπὸ τῶν ἰσχυροῦσων ἤδη διατάξεων.

Ἄρθρον 10.

Κάτοχος τοῦ πτυχίου ἐνὸς τῶν τμημάτων τῆς Σχολῆς δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν κτήσιν πτυχίου ἄλλου τμήματος, ἀφοῦ παρακολουθῆσῃ ἐπὶ ἐν ἔτος τὰ ἐπὶ πλέον εἰς αὐτὸ διδασκόμενα μαθήματα καὶ ὑποστῇ τὰς ἐπὶ πλέον ἐτησίας καὶ ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις τοῦ τμήματος τούτου.

Ἄρθρον 11.

Αἱ μεταπτυχιακαὶ σπουδαί, διευθετοῦσες φοιτήσεως, διεξάγονται εἰς τοὺς εἰδικούς κλάδους τῆς Σχολῆς, ἦτοι: 1) Ἑρμηνευτικῆς θεολογίας, 2) Ἱστορικῆς θεολογίας, 3) Συστηματικῆς θεολογίας, 4) Πρακτικῆς θεολογίας.

2. Εἰς τοὺς κλάδους εἰδικεύσεως ἐγγράφονται πτυχιού-

χοι τῆς Σχολῆς ἢ ἄλλης ὁμοταγοῦς ὀρθοδόξου Σχολῆς, ὡς καὶ πτυχιῶχοι ὁμοταγῶν ἐτεροδόξων σχολῶν.

3. Ἡ ἐγγραφή ἐπιτρέπεται κατόπιν γραπτῆς συστάσεως τριῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, οἵτινες διὰ συζητήσεων μετὰ τῶν ὑποψηφίων διαπιστώνουν τὴν ἱκανότητα αὐτῶν πρὸς προαγωγήν τῆς ἐπιστήμης καὶ δι' ἐξετάσεων διακριβώνουν ἐπαρκῆ γνῶσιν μιᾶς τοῦλάχιστον ξένης γλώσσης.

4. Ἐκαστος φοιτητῆς κλάδου εἰδικεύσεως ἐργάζεται ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἐνὸς συμβούλου καθηγητοῦ, παρακολουθεῖ δὲ κατ' ἔτος 4 εἰδικὰ μαθήματα μελῶν τῆς Σχολῆς, εἰς ἐξαιρετικὰς δὲ περιπτώσεις καὶ μελῶν ἄλλων Σχολῶν, ἐξ' ὧν ἐν τοῦλάχιστον κατ' ἔτος τοῦ συμβούλου καθηγητοῦ. Τὰ μαθήματα ταῦτα δεόν νὰ ἀνήκουν εἰς τὸν κλάδον εἰδικεύσεως.

Ἄρθρον 12.

1. Ἀπὸ τοῦ Ἰουρίου τοῦ α'. ἔτους σπουδῶν, ἐφ' ὅσον οἱ καθηγηταί, ὧν μαθήματα παρακολουθεῖ ὁ φοιτητῆς κλάδου εἰδικεύσεως, κρίνουν εὐδόκιμον τὴν ἐπίδοσίν του, ἀνατίθεται εἰς αὐτὸν παρὰ τοῦ συμβούλου καθηγητοῦ ἢ σύνταξις διατριβῆς ἐκτάσεως τοῦλάχιστον δύο τυπογραφικῶν φύλλων.

2. Ἡ διατριβή, ἀφοῦ ἐγκριθῆ κατ' ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ συμβούλου καθηγητοῦ, ὑποβάλλεται κατὰ τὸ δεύτερον ἐξάμηνον τοῦ β'. ἔτους σπουδῶν εἰς τὴν Σχολὴν εἰς ἐξ δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα.

3. Ἡ Σχολὴ κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν αὐτῆς ὀρίζει ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ συμβούλου καθηγητοῦ καὶ τῶν καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὸν οἰκεῖον κλάδον, ἐν ἧ δὲ περιπτώσει οἱ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντες εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν τριῶν, συμπληροῦται αὕτη μέχρι τριῶν διὰ καθηγητῶν διδασκόντων τὰ συγγενέστερα πρὸς τὸν κλάδον μαθήματα. Ἡ ἐπιτροπὴ συνεργομένη ἐντὸς τοῦ δευτέρου δεκαημέρου ἀπὸ τῆς ἀναθέσεως τῆς κρίσεως, ἀπορρίπτει ἢ ἐγκρίνει τὴν διατριβὴν βαθμολογοῦσά αὐτὴν ἐν περιπτώσει ἐγκρίσεως διὰ τοῦ βαθμοῦ καλῶς ἢ λίαν καλῶς ἢ ἄριστα κατὰ πλειοψηφίαν. Ἡ ἐγκρίσις ἐπιкуроῦται ὑπὸ τῆς Σχολῆς, κατόπιν προφορικῆς δοκιμασίας τοῦ ὑποψηφίου ἐνώπιον αὐτῆς ἐπὶ γενικῶν θεμάτων τοῦ οἰκείου κλάδου.

4. Εἰς τοὺς οὕτω ἐγκρινόμενους ὑποψηφίους χορηγεῖται δίπλωμα εἰδικεύσεως ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸν οἰκεῖον κλάδον μετὰ μνείας τοῦ τομέως εἰδικεύσεως. Ὑποψήφιος, τοῦ ὅποιου ἢ διατριβὴ ἀπερρίφθη δύναται νὰ ὑποβάλλῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐτέραν διατριβὴν μετὰ παρέλευσιν ἔτους.

Ἄρθρον 13.

Ἡ Σχολὴ χορηγεῖ δίπλωμα διδάκτορος τῆς θεολογίας.

Ἄρθρον 14.

1. Διδακτορικὸν δίπλωμα δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ ὁ κεκτημένος πτυχίον τῆς Σχολῆς ἢ ἄλλης ὁμοταγοῦς ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς.

2. Ὁ βουλούμενος νὰ ἀποκτήσῃ διδακτορικὸν δίπλωμα ὀφείλει νὰ ἐγγραφή εἰς ἓνα τῶν κλάδων εἰδικεύσεως τῆς Σχολῆς καὶ νὰ παρακολουθήσῃ ἐπὶ διετίαν εἰδικὰ μαθήματα ὡς ὀρίζεται ἐν ἄρθρῳ 11.

3. Ὁ κάτοχος διπλώματος εἰδικεύσεως τῆς Σχολῆς ἀπαλλάσσεται πάσης παρακολούθησεως μαθημάτων. Οἱ ἔχοντες διετεῖς τοῦλάχιστον μεταπτυχιακᾶς σπουδᾶς ἐν ὁμοταγεῖ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Ἑλλάδος ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑποχρεοῦνται εἰς ἐνὸς μόνον ἔτους παρακολούθησιν.

4. Ἐὰν οἱ καθηγηταί ὧν τὰ μαθήματα παρακολουθεῖ ὁ ὑποψήφιος, κρίνουν τὴν ἐπίδοσίν του εὐδόκιμον, οὗτος ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ α'. ἔτους σπουδῶν, ἢ, ἐὰν συντρέχουν οἱ ἐν παραγράφ. 3 λόγοι, ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς του, λαμβάνει θέμα πρὸς ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ ἐπίπτου καθηγητοῦ.

Ἄρθρον 15.

1. Ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος διδακτορικῆ διατριβῆς ἐκτάσεως τοῦλάχιστον 3 τυπογραφικῶν φύλλων πρέπει νὰ προάγῃ τὴν ἐπιστήμην.

2. Οἱ ἄρθρον 15, ἐὰν θεωρηθῆ κατ' ἀρχὴν κατάλληλος ὑπὸ τοῦ συμβούλου καθηγητοῦ, ὑποβάλλεται εἰς τὴν Σχολὴν εἰς ἐξ δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα.

3. Ἡ Σχολὴ κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν αὐτῆς ὀρίζει πενταμελῆ ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ συμβούλου καθηγητοῦ καὶ ἐκ καθηγητῶν ἢ ὑφηγητῶν, ἀνηκόντων εἰς τὸν κλάδον εἰδικεύσεως τοῦ ὑποψηφίου ἢ διδασκόντων συγγενῆς πρὸς τὸν κλάδον μάθημα.

4. Ὁ σύμβουλος καθηγητῆς ὑποβάλλει ἐντὸς μηνὸς εἰς τὴν ἐπιτροπὴν εισηγητικὴν ἔκθεσιν περὶ τῆς διατριβῆς.

5. Ἡ ἐπιτροπὴ, συνεργομένη ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν καθηγητῶν ἐντὸς τοῦ δευτέρου δεκαημέρου ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἐκθέσεως, ἀποφασίζει κατὰ πλειοψηφίαν περὶ τῆς διατριβῆς εἴτε ἀπορρίπτουσα αὐτὴν εἴτε ἐγκρίνουσα αὐτὴν ὡς ἔχει ἢ μεθ' ὑποδείξεως διορθώσεων καὶ βελτιώσεων.

Ἄρθρον 16.

1. Ἐγκριθείσης τῆς διατριβῆς, ὁ ὑποψήφιος προβαίνει εἰς τὴν ἐκτύπωσιν αὐτῆς λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ἢ μὴ, ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην, τὰς ὑποδείξεις τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς. Οὗτος καταθέτει 100 ἀντίτυπα εἰς τὴν Σχολὴν.

2. Ἡ Σχολὴ ἐντὸς τοῦ δευτέρου δεκαημέρου ἀπὸ τῆς καταθέσεως τῶν ἀντιτύπων τῆς διατριβῆς συνέρχεται διὰ τὴν προφορικὴν δοκιμασίαν τοῦ ὑποψηφίου γινομένην δημοσίᾳ. Ὁ ὑποψήφιος καλεῖται ὑπὸ τοῦ κοσμητόρου νὰ ἀναπτύξῃ τὰ κατὰ τὴν διατριβὴν ἐντὸς ἡμισεαίας ὥρας, μεθ' ὃ τὰ μέλη αὐτῆς ἐπιφέρουν παρατηρήσεις καὶ προβαίνουν εἰς συζήτησιν μετὰ τοῦ ὑποψηφίου. Ἡ συνεδρία δύναται νὰ διαρκέσῃ συνολικῶς μέχρι δύο ὥρῶν.

3. Μετὰ τὸ πέρας τῆς δημοσίας δοκιμασίας ἡ Σχολὴ, συνεδριάζουσα κατ' ἰδίαν, ἀποφαίνεται κατὰ πλειοψηφίαν περὶ τοῦ ὑποψηφίου, ἀπορρίπτουσα μὲν τὴν ὑποψηφιότητα αὐτοῦ, ἐὰν κατέστη προφανές ὅτι οὗτος δὲν εἶναι κάτοχος τοῦ ἀναπτυχθέντος θέματος, ἄλλως δὲ ἐγκρίνουσα ταύτην καὶ ἀπονέμουσα τὸν βαθμὸν καλῶς ἢ λίαν καλῶς ἢ ἄριστα.

Ἄρθρον 17.

Ἡ ἀναγόρευσις διδάκτορος γίνεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 205 τοῦ Νόμου 5343/1932.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Δεκεμβρίου 1963

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς
ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων
καὶ Εἰδικῆ Ἐντολῇ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Ε. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μεγαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ δεύτερον δεκαπενθήμερον τοῦ Μαρτίου ἐ. ἐ. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ναοὺς, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμ. Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' Αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε συνεδριῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν καὶ Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν Εκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν, ἐδέχθη διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ προσωπικότητας κ.λ.π.

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 20ῃ Μαρτίου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν, τὴν τελεσεθεῖσαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ὁμονοίας.

— Τῆ 22ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσεθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆ 27ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἁγίου Νικολάου Καλλιθέας τελεσεθεῖσαν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν.

— Τῆ 29ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσεθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Προέστη: Τῆ 17ῃ Μαρτίου τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδείαν τοῦ Ἐμ. Καμινοπέτρου.

— Τῆ 22ῃ Μαρτίου τοῦ μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Σοφοκλέους Βενιζέλου.

— Τῆ 29ῃ Μαρτίου τοῦ μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν πεσόντων Κυπρίων ἀγωνιστῶν.

Ἐτέλεσε: Τῆ 25ῃ Μαρτίου, μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου, τὴν Δοξολογίαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Νάον Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἐορτῇ.

Ὁρκισε: Τῆ 19ῃ Μαρτίου τοὺς νέους βουλευτάς, ἀφοῦ προηγουμένως ἐτέλεσεν ἀγιασμὸν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς νέας Βουλῆς.

— Τῆ 23 Μαρτίου, ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ παρουσίᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Συνέδρων, τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον, ὅστις ἐπανέλαβε τὸν νεομισμένον ὄρκον, ὃν ἀνέγνωσεν ὁ Μεγαριώτατος.

Προέπεμψε: Τῆ 20ῃ Μαρτίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μ. Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν Μεγαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτον.

Παρέστη: Τῆ 21ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Α' Νεκροταφείῳ τελετὴν ἐπὶ τῇ «Ἡμέρᾳ τῶν νεκρῶν».

— Τῆ 22ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ ὀργανωθεῖσαν ἐορτὴν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Φίλων Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

— Τῆ 23ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ ὀργανωθεῖσαν ἐορτὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, καθ' ἣν ὠμίλησεν ἐπικαίρως ὁ Διευθυντὴς τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου πανοσιολ. ἀρχιμ. Χρυσόστομος Γιζλοῦρης.

— Τῆ 24ῃ Μαρτίου ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν εἰς τὴν πανηγυρικὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἐορτῇ τῆς 25 Μαρτίου.

— Τῆ 25ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἐορτῇ.

Ἐπεσκέφθη: Τῆ 18ῃ Μαρτίου τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σταύρον Κωστόπουλον.

— Τῆ 19ῃ καὶ 27ῃ Μαρτίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχαι-

λόγου κ. Λαζαρίδη, τὴν Ἱ. Μοῦνην Νταοῦ Πεντέλης, ἐνθα ἐπεθεώρησε τὰ ἐκτελούμενα ἔργα.

Ἐδέχθη: Τῆ 17ῃ Μαρτίου τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κύριλλον, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱ. Μοῦνης Πεντέλης πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Προκόπην, τοὺς ἰσοκλήρυκας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτας Δημόπουλον καὶ Παπουτσόπουλον, δημοσιογράφους καὶ ἱερεῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

— Τῆ 18ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνὸν καὶ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον καὶ τὸν πανοσιολ. ἀρχιμ. Ἡλῖαν Μετρογιαννόπουλον.

— Τῆ 19ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον καὶ Δράμας κ. Φίλιππον καὶ τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἱεράς Συνόδου κ. Παναγιωτάκων.

— Τῆ 20ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμ. Μητροπολίτας Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον καὶ Κυθῆρων κ. Μελέτιον, τὸν στρατηγὸν Γρίβαν, τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησίαν» κ. Θ. Σπεράντσαν, τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ ἰ. ναοῦ Ἁγίας Σοφίας Ψυχικοῦ καὶ ἐπιτροπὴν Φοιτητῶν Θεολογίας σχετικῶς μετὰ τὴν Ἡμέραν Προσευχῆς Ἑλλήνων Σπουδαστῶν.

— Τῆ 21ῃ Μαρτίου τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Νουβίας κ. Συνέσιον, τὸν Διευθυντὴν Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκων καὶ τὸν προσωπάρχην τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Κελεμένην.

— Τῆ 27ῃ Μαρτίου τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Κασσανδρείας κ. Συνέσιον, τὸν Καθηγητὴν Πανεπιστημίου κ.Π. Τρεμπέλαν, τὸν Διευθυντὴν τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Θ. Σπεράντσαν, τὸν λογοτέχνην καὶ ἀγιογράφον κ. Φ. Κόντογλου, τοὺς πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτας κ. Χριστοφ. Καλύβαν καὶ Χαρ. Βασιλόπουλον καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον ἰ. ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Π. Φαλήρου.

— Τῆ 28ῃ Μαρτίου τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Ρόδου κ. Σπυρίδωνα, τὸν Καθηγητὴν κ. Π. Μπρατσιώτην, τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἱεράς Συνόδου κ. Παναγιωτάκων, τὸν προσωπάρχην Ὑπουργείου Παιδείας κ. Κελεμένην καὶ τὸν συμπρόεδρον τοῦ Τμήματος Ἑθνικῆς Ὁργανώσεως Χριστιανῶν καὶ Ἑβραίων ἐν Μανγάζταν Ν. Ὑόρκης κ. Richard E. Zeisler.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Μάρτιον, ἐν Κυριακαῖς, ἐχοροστάτησε, ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς.

— Τὸ μεσονύκτιον τῆς 3ης πρὸς 4ην παρέστη εἰς τὴν ἐν τῇ νηοδόχῃ τῆς Σχολῆς Δοκίμων ἐν Πειραιεῖ γεινομένην παραλαβὴν τῆς ἱεράς καὶ θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς Τήνου, μετακομισθεῖσης ἐκ Τήνου διὰ τὸν βαρέως ἀσθενοῦντα Βασίλειον τὸν Ἑλλήνων Παῦλον.

— Τῆ 12ῃ ἔλαβεν μέρος εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ἀθηνῶν τελεσεθεῖσαν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐν συνεχεῖα λαβούσαν χώραν νεκρικὴν πομπὴν τῆς ἐκφοράς τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ.

— Τῆ 13ῃ παρέστη εἰς τὴν ἐν τῇ νηοδόχῃ τῆς Σχολῆς Δοκίμων ἐν Πειραιεῖ γεινομένην προπομπὴν τῆς ἱεράς καὶ θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς Τήνου, ἐπανακομιζομένης

εις Τήνον, παρισταμένης κατά τὴν προπομπὴν ταύτην καὶ τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διαδόχου Εἰρήνης.

— Τῆ 20ῃ ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν (Α' Στάσις) εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ τῆς ὁδοῦ Βουλιαγμένης.

— Τῆ 21ῃ, κωλυθέντος τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Προκοπίου, Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, παρακληθεὶς ἐτέλεσεν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἀναπαύσεως τοῦ Νεκροταφείου Πειραιῶς τὸ Μνημόσυνον ἐπὶ τῇ «Ἡμέρᾳ τῶν νεκρῶν», παρισταμένων τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως τοῦ Πειραιῶς.

— Τῆ 24ῃ ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς, ἐν τῷ Συλλόγῳ «Παρνασσός», καθ' ὃν ὠμίλησεν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Κ. Παπαπάνος μετὰ θέμα: «Τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ἀγῶνος».

— Τῆ 25ῃ ἐχοροστάτησε καὶ ἐλειτούργησεν εἰς τὸν πανηγυρίζοντα Μητροπολιτικὸν ἱερὸν ναὸν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐν συνεχείᾳ συμπιπρόσθη μετὰ Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου τελεσθεῖσαν ἐν αὐτῷ Δοξολογίαν ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ. — Ἐν συνεχείᾳ, κατόπιν κωλύματος τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Προκοπίου, ἐτέλεσεν εἰς τὸν ἐν Πειραιεὶ ἱερὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης τὴν Δοξολογίαν ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ, παρουσία τῶν τοπικῶν ἀρχῶν τοῦ Πειραιῶς.

— Τῆ 27ῃ ἐχοροστάτησε καὶ ὠμίλησε κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν (Β' Στάσις) εἰς Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἡλιοπόλεως.

— Τῆ 31ῃ ὠμίλησεν εἰς ἀντιπροσωπεῖας Φοιτητῶν καὶ Σπουδαστῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ, ἐπὶ τῇ «Ἡμέρᾳ Προσευχῆς Ἑλλήνων Σπουδαστῶν» (5.4.1964).

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κέρνιτσας κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Μάρτιον ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν κατὰ Κυριακὰς καὶ ἑορτάς.

Τῆ 2 Μαρτίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κέντρῳ Παραγωγικότητος ἐναρξάντων ἐργασιῶν τοῦ σεμιναρίου μετεκπαιδευσεως στελεχῶν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους.

Τῆ 3 Μαρτίου μετέσχε τῆς εἰς Πειραιᾶ ὑποδοχῆς τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς Τήνου, μεταφερθείσης ἐνταῦθα διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς υγείας τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου.

Τῆ 11 Μαρτίου ὑπεδέχθη μετὰ τῶν ἐτέρων Θεοφ. Βοηθῶν Ἐπισκόπων, κωλυθέντος τοῦ Μακαριωτάτου, εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. Μακρίριον καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Μητροπολίτας Ἐπιφανίεας κ. Ἰγνάτιον καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος κ. Παύλον.

Τῆ 12 Μαρτίου μετέσχε τῆς κηδείας τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου.

Τῆ 13 Μαρτίου μεταβᾶς εἰς Πειραιᾶ μετέσχε τῆς προπομπῆς εἰς Τήνον τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Παναγίας.

Τῆ 19 Μαρτίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῆς ἐταιρίας προστασίας ἀνηλίκων.

Τῆ 20 Μαρτίου ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Θεοτότου εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἀγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον.

Τῆ 21 Μαρτίου προέστη τοῦ ἐν τῷ Γ' Νεκροταφείῳ τελεσθέντος ὑπὸ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύ-

σεως τῶν ψυχῶν τῶν εἰς ἐν τῷ ὡς ἄνω Νεκροταφείῳ ἐνταφιασθέντων νεκρῶν καὶ ὠμίλησεν ἐπικαιρῶς.

Τῆ 23 Μαρτίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου εἰς τὴν ἐν τῇ Ἀνωτάτῃ Σχολῇ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν γενομένην ἑορτὴν ἐπὶ τῇ ἔθνικῇ Ἐπετείῳ τῆς 25 Μαρτίου.

Τῆ 25 Μαρτίου μετέσχε τῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ γενομένης Δοξολογίας ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ.

Τῆ 27 Μαρτίου ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἀγίας Γλυκερίας Γαλατσίου.

Τῆ 31 Μαρτίου μετέσχε τῆς συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀγαίας κ. Παντελεήμων κατὰ μῆνα Μάρτιον ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τῆ 1ῃ Μαρτίου κατ' ἐντολὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐχειροτόνησε ὡς Διάκονον εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Προφήτου Δανιὴλ τὸν Ἀντώνιον Παπαδάτον, πτυχιούχον τῆς Πατριάρχδος Ἱερατικῆς Σχολῆς.

Τῆ 2ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν διπλωμάτων εἰς τὰς ἀδελφὰς νοσοκόμους τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Τῆ 3ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς κατήλθε μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, τῶν Σεβ. Συνδικῶν καὶ τῶν Θεοφ. Βοηθῶν Ἐπισκόπων εἰς Πειραιᾶ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ἐνταῦθα κοιμισθείσης ἐκ τῆς νήσου Τήνου θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Θεομήτορος.

Τῆ 7ῃ Μαρτίου προήδρευσε συνεδρία τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀσύλου Ἀγ. Ἀνδρέα Νέας Σμύρνης.

Τῆ 10ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς παρευρέθη εἰς τρισάγιον ψαλὲν πρὸ τοῦ φερέτρου τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως Παύλου ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Χρυσόστομου.

Τῆ 11ῃ Μαρτίου, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον, προέστη τῆς Κηδείας τοῦ Γεωργίου Γκόλαντα, ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Προφήτου Ἡλιοῦ Παγκρατίου.

Τῆ ἰδία ἡμέρᾳ μετέσχε εἰς τὴν ὑποδοχὴν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακρίριου, Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας.

Τῆ 12ῃ Μαρτίου συμμετέσχε εἰς τὴν κηδείαν καὶ τὴν νεκρικὴν πομπὴν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου.

Τῆ 13ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς συμμετέσχε εἰς τὴν συνοδείαν διὰ τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος Τήνου, καὶ κατήλθεν μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Σεβ. Συνδικῶν εἰς Πειραιᾶ κατὰ τὴν ἐπιβίβασιν αὐτῆς εἰς Ἀντιτοπιλικὸν πρὸς διακομιδὴν ἐν τῇ νήσῳ Τήνῳ.

Τῆ 15ῃ Μαρτίου ἐχειροτόνησεν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Παντελεήμονος ὁδοῦ Ἀχαρνῶν εἰς πρεσβύτερον ἐντολῆ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου τὸν διάκονον Ἀντώνιον Παπαδάτον.

Τῆ 17ῃ ἰδίου μηνὸς προήδρευσε τῆς Ἐφορίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τῆ 19ῃ Μαρτίου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς ἑορταστικὴν ἐκδήλωσιν γενομένην εἰς τὴν αἶθουσαν τοῦ Παρνασσοῦ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Τῆ 20ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν καὶ ὠμίλησεν εἰς τὸν ὄρφανοτροφειακὸν Ναὸν Ταξιαρχῶν Πύλης Ἀγορᾶς (Γρηγορούσης).

Τῆ 21ῃ Μαρτίου προέστη τῆς ἐπιμνημοσύνου ἀκολουθίας καὶ ὠμίλησε κατ' αὐτὴν εἰς Β' Νεκροταφείον Ἀθηνῶν.

Τῆ 24ῃ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τελετὴν δοθείσαν ὑπὸ τῆς Μαρσλείου Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ.

Τῆ 25ῃ Μαρτίου παρέστη εἰς τὴν Δοξολογίαν γενομένην ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν.

Τῆ 27ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς προέστη τῆς ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν καὶ ὠμίλησεν εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας Κύριος Τιμόθεος δι' ἐγγράφου του πρὸς τὸν κ. Ὑφυπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, κοινοποιηθέντος καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐπρότεινε ὅπως οἱ κεκτημένοι ἤδη πτυχίον Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἢ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου, τοῦλάχιστον δὲ οἱ ἐκ τούτων κληρικοί, ἐγγράφονται, κατ' ἐξαιρέσειν καὶ μόνον εἰς τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πτυχίου των καὶ ἀνευ τῆς υποχρέωσης κτήσεως ἀκαδημαϊκοῦ ἀπολυτηρίου, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι οὗτοι ἔτυχον γυμνασιακῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰδικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Θεολογικοῦ καταρτισμοῦ ἐπὶ ἑπταετίαν ἢ ὀκταετίαν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὰς τελευταίας συνεδριάσεις αὐτῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἡσυχλήθη, πρὸς τοὺς ἄλλοις, περὶ τὴν ἀνάγνωσιν γραμμάτων καὶ ἐκθέσεων τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Στ' περὶ τῶν συναίσθημάτων αὐτοῦ ἐκ τῆς μετὰ τῆς Αὐτοῦ Θ. Παναγιότητος συναντήσεως ἐν Ἱεροσολύμοις· τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας σχετικῶς πρὸς τὴν εἰς Ἱεροσόλυμα μετάβασιν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου· τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας κ. Χρυσοστόμου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος· τοῦ ἀγγλικανοῦ ἱερέως κ. Τζῶν Σάττερθγουέιτ, Γραμματέως τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Σχέσεων Συμβουλίου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀγγέλοντος τὴν παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Καντέρμπουρυ ἀπονομῆν εἰς τὸν Μητροπολίτην Χριστουπόλεως κ. Ἰάκωβον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Λάμπεθ· τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἁγίου Γεωργίου Σενέκτεντ Ν. Ὑόρκης, αἰτουμένης τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ τελομένη τῇ 6ῃ προσεχοῦς Ἰουνίου ἑορτῇ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ πάπας Παῦλος Στ' εἰς προσφάτους δηλώσεις του ἐτόνισεν, ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία «εὐχεται ὅπως αἱ διὰ τὴν ἐνοποίησιν τῆς Εὐρώπης ἐνέργειαι συνεχισθοῦν ἀνευ ἀναφελῶν χρονοτριβῶν», διότι αὕτη ἐκφράζει «ἀντίληψιν, τὴν ὅποιαν θεωροῦμεν τόσον νέαν ὅσον καὶ συνετὴν διὰ τὴν σύγχρονον ἱστορίαν, διότι πράγματι ἀντιστοιχεῖ πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς εἰρήνης, τοὺς ὁποίους ἐθέσαμεν ὡς ἰδιόκους μας». «Τὸ ἰδεῶδες ἐνοποιημένης Εὐρώπης, συνέχισεν ὁ Πάπας, εἶναι μέγα, διότι ἐκπροσωπεῖ τὴν εὐτυχῆ λῆξιν δυστυχοῦς ἱστορίας. Τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης δὲν πρέπει πλέον νὰ προβάλλουν προσχήματα, διὰ νὰ ἐναντιῶνται πρὸς ἄλληλα. Διὰ νὰ περιορισθοῦν οἱ κίνδυνοι, ὁ πειρασμὸς πιθανῆς ρήξεως, συμφέρει νὰ σχηματίζωμεν ἢ καλύτερον νὰ ἀνασχηματίζωμεν ταιαύτην οἰκογένειαν ἀδελφῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι νὰ μὴ διαιροῦν, ἀλλὰ νὰ συνθέτουν τὴν Εὐρώπην. Φαίνεται δὲ ὥριμος ἡ ἐνοποίησης τῆς Εὐρώπης οὐχὶ μόνον διὰ τὸν ἀρνητικὸν τοῦτον σκοπὸν τῆς προφυλάξεως, ἀλλὰ καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους θετικούς, τοὺς ὁποίους ἡ διεθνὴς ζωὴ φέρει σήμερον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν».

— Διὰ πρώτην φοράν μετὰ τὸ σχίσμα ὁ πάπας Παῦλος Στ'

ἀντεπροσωπεύθη εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Ἑλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ νέου μητροπολίτου Θυατείρων Ἀθηνᾶγορου. Ὁ πάπας ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀποστολικοῦ δελεγάτου.

— Ἡ κυβέρνησις τῆς Αἰτῆς ἐξεδίωξε 18 καναδοὺς ἱεροποστόλους Ἰησοῦϊτας, κατηγοροῦσα αὐτοὺς ἐπὶ ἀντικυβερνητικῇ δράσει. Ὁ Καναδὰς καὶ τὸ Βατικανὸν διεμαρτυρήθησαν διὰ τὸ ἀνελεύθερον τοῦτο μέτρον. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ διεθνὴς ἔνωσις τῶν κανονολόγων καθήγγειλε δημοσίᾳ τὴν κυβερνήσιν τῆς Αἰτῆς διὰ τὸν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμὸν.

— Ὁ βικάριος τοῦ λατινικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων εἰς τὸ Ἰσραὴλ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος ὑπὸ τοῦ λατινοῦ πατριάρχου. Ὁ νεοχειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος εἶναι ὁ πρῶτος λατίνος ἐπίσκοπος Ἰσραηλιτικῆς ὑπηκοότητος, ἐξελέγη δὲ ὑπὸ τοῦ Πάπα κατὰ τὸ εἰς Ἁγίους Τόπους ταξίδιον του.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Αἱ σχέσεις τῶν ἰσπανῶν προτεσταντῶν πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τῆς Ἰσπανίας βελτιοῦνται συνεχῶς. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον δέκα τόποι λατρείας τῆς προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας ἀνέλαβον πάλιν τὴν λειτουργίαν των εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἰσπανίας, ἐπετρέπη δὲ καὶ ἡ δημοσίευσις προτεσταντικῶν ἐγχειριδίων θεολογίας καὶ βιβλίων εὐλαβείας, ὡς καὶ ἡ εἰσαγωγὴ προτεσταντικῶν ἐκδόσεων γενομένων ἐν Ἀργεντινῇ.

— Ὁκτὼ Σουηδοὶ γερουσιασταὶ διαφόρων πολιτικῶν παρατάξεων προέτειναν τὸν μαῦρον ἀμερικανὸν πάστορα Μαρτίνον Κίνγκ ὡς ὑποψήφιον τοῦ βραβείου Νόμπελ διὰ τὴν εἰρήνην. Οὗτος, ἡγέτης τοῦ κατὰ τῶν φυλετικῶν διακρίσεων ἀγῶνος ἀπὸ τοῦ 1955, ὡς λέγουν οἱ γερουσιασταὶ, κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς συναγωνιστάς του νὰ μὴ μεταχειρισθοῦν βίαν καὶ νὰ ἀποφευχθοῦν αἱ αἱματοχυσίαι.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Αἱ χριστιανικαὶ ὁμολογίαι τῆς Ἀγγλίας, Ἀγγλικανοί, Μεθοδισταὶ, Κοινοεργατιστιανοί καὶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἀπὸ 2ας μέχρι 6ης Μαρτίου ἐπραγματοποίησαν ἐν συνεργασίᾳ θρησκευτικῆν ἀποστολὴν πρὸς τὰς 9.000 φοιτητῶν τῶν τεχνολογικῶν κολλεγίων τοῦ Χούντλεσφιλντ. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀγγλικανοῦ πάστορος Ρόε καὶ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ ἱερέως Γουέλς ἐκάστη ὁμολογία ὠργάνωσε θρησκευτικὰς τελετάς, κατὰ τὰς ὁποίας ἐγένοντο κηρύγματα τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς. Ἐπίσης, πλὴν τῶν κηρυγμάτων καὶ διαλέξεων, ἐγένοντο συζητήσεις μετὰξὺ ὁμάδων φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν. Τὸ γενικὸν θέμα τῶν ἡμερῶν ἦτο: «Ἀπάντησις εἰς ἓνα κῶσμον ἐν κινήσει».

— Κατὰ τὰς ἐκ Λαζάνης πληροφορίας εἰς καθηγητῆς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας, εἰς καθηγητῆς τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας καὶ εἰς ραββίνους ἀνέλαβον σειρὰν μαθημάτων τῆς ἐβραϊκῆς γλώσσης τῆς Βίβλου. Ρωμαιοκαθολικοὶ, Προτεστάνται καὶ Ἰσραηλῆται, οἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τὴν βιβλικὴν γλῶσσαν, δύνανται νὰ παρακολουθήσουν τὰ μαθήματα. Θὰ προβληθοῦν ἐπίσης ταινία καὶ θὰ ἀκουσθοῦν δίσκοι θρησκευτικῆς ἐβραϊκῆς μουσικῆς. Τὰ μαθήματα θὰ διεξαχθοῦν τὸν Ἀπρίλιον.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν συνεργανισθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων θεοφόρων πατέρων ἡμῶν. Τόμοι Α'—Ε'. Ἐκδοτικὸς οἶκος «Ὁ Ἀστὴρ» Ἀλεξ. καὶ Εὐαγγ. Παπαδημητρίου. Ἐν Ἀθήναις 1957—1963.

Ὁ ὅρος «Φιλοκαλία» ἐχρησιμοποιήθη, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων Μ. Βασιλείου καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου πρὸς δῆλωσιν τῆς ὑπ' αὐτῶν φιλοπονηθείσης ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Πόντου ἀνθολογίας ἀσκητικῆ καὶ μυστικῆ περιεχομένη ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Ὁριγένους, τῆς ὁποίας κριτικὴν ἔκδοσιν ὀφείλομεν εἰς τὸν J. A. Robinson (Cambridge 1893). Ὑπὸ τὸν τίτλον δὲ τοῦτον καὶ κατ' ἀπομίμησίν του ἐδημοσιεύθη ἐν Βενετίᾳ τὸ πρῶτον τὸ 1782 ἀνθολογία ἐκ τῶν ἔργων τῶν νηπτικῶν λεγομένων πατέρων, τοῦ συνεργανισμοῦ τῆς ὁποίας αἱ ἀπαρχαὶ ἀναζητοῦνται περὶ τὰ μέσα τοῦ ἰδ' αἰῶνος καὶ δὴ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει μετὰ τὴν ἐπικρατήσιν τοῦ Ἡσυχασμοῦ διὰ τῆς θριαμβευτικῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δικαιοσύνης Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ τῶν συναθλητῶν του Ἁγιορειτῶν πατέρων. Ἄλλ' ἡ σημερινὴ μορφή αὐτῆς ὀφείλεται εἰς τὸν Μακάριον Νοταρᾶν (1731—1805), πρῶτον ἐπίσκοπον Κορίνθου, πρὸ παντὸς δὲ εἰς τὸν διὰ πολυμόχθου ἀντιβολῆς τοῦ παραδοθέντος εἰς αὐτὸν ὕλικου πρὸς τὰς ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀποκειμένας χειρογράφους πηγὰς αὐτοῦ τελικῶς ἐπεξεργασθέντα τὴν κωδικοποίησιν ταύτην τῆς ὀρθοδόξου μυστικῆς θεολογίας, νεώτερον φίλον του Νικοδήμου τὸν Ἁγιορείτην (1749—1809). Εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀνδρα, ὅστις χαρακτηρίζεται τὸ ἔργον τοῦτο ὡς «τὸ τῆς νήψεως ταμεῖον, τὸ τοῦ νοῦς φυλακτήριον καὶ τὸ μυστικῶν διδασκαλεῖον τῆς νοερᾶς προσευχῆς» καὶ εὐλόγως χαρακτηρίζεται ὑπὸ ξένων καὶ ἡμετέρων θεολόγων (Ph. Meyer, Fr. Heiler, B. Στεφανίδης κ.ἄ.) ὡς τὰ μέγιστα συντελέσας εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς παλαιότερας ἀσκητικῆς καὶ μυστικῆς παραδόσεως, ὀφείλομεν ἐπίσης καὶ τὸ πνευματικώτατον ἀνυπόγραφον προοίμιον τοῦ ἔργου, ὡς καὶ τὰς συνοπτικὰς βιογραφίας τῶν χρησιμοποιουμένων ὁσίων συγγραφέων. Ἡ πρώτη ἐκείνη ἔκδοσις γενομένη «εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν», περιληφθεῖσα δ' ἐν μέρει καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πατρολογία τοῦ Migne καὶ μεταφρασθεῖσα καὶ σλαβωνιστῶν καὶ ρωσιστῶν καὶ ρουμανιστῶν, διεδόθη καταπληκτικῶς καθ' ἀπάσας τὰς ὀρθοδόξους χώρας καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Τὸ 1861 ἐπανεξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ βραδύτερον ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Παναγ. Τζελᾶτη μετὰ τινων προσθηκῶν εἰς δύο τόμους (1893 καὶ 1900). Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους μετεφράσθη ἡ Φιλοκαλία ἐν τῷ συνόλῳ καὶ κατ' ἐκλογὴν καὶ εἰς τὰς κυριωτέρας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, εἰς δὲ συνετέλεσε καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ Ἡσυχασμοῦ καὶ τῆς γνωστῆς μεθόδου προσευχῆς αὐτοῦ μεταστροφὴ καὶ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας, πρωτοστα-

τοῦντος τοῦ Ἰησοῦ του Εἰρηναίου Hausherr (1). Ἀπὸ δὲ τοῦ 1946 καὶ ἐξῆς ἐξεδόθη αὐτὴ ἐν Sibiu ἐν πληρεστέρᾳ ρουμανικῇ μεταφράσει ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τε ἑλληνικῶν καὶ τῶν ρωσικῶν ἐκδόσεων αὐτῆς εἰς τέσσαρας τόμους ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καὶ παρ' ἡμῶν Ρουμάνου καθηγητοῦ κ. Dumitru Staniloae (2). Νῦν χαιρετίζομεν εὐγνωμόνως καὶ τὴν τρίτην ἀθηναϊκὴν πεντάτομον καλαισθητικὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐκδοτικῆ οἴκου «Ἀστὴρ» τῶν εὐσεβοφρόνων ἀδελφῶν Παπαδημητρίου, τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου.

Ὁ Α' Τόμος (ἐκ σελ. κδ' + 334) περιέχει πρόλογον τῶν ἐκδοτῶν, σημείωμα τοῦ ἐπιμελητοῦ, τὸ προοίμιον τοῦ ἁγ. Νικοδήμου καὶ ἔργα τῶν ἁγίων νηπτικῶν πατέρων Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Ἡσαίου τοῦ ἀναχωρητοῦ, Εὐαγγρίου τοῦ Ποντικοῦ, Ἰωάννου Κασσιανοῦ τοῦ Ρωμαίου, Μάρκου τοῦ ἀσκητοῦ, Ἡσυχίου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, Νείλου τοῦ ἀσκητοῦ, Διαδόχου ἐπισκόπου Φωτικῆς, Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου καὶ Θεοδώρου τοῦ Σάββα, ἐπισκόπου Ἐδέσσης.—Ἐν τῷ Β' Τόμῳ (ἐκ σελ. 320) περιλαμβάνονται ἔργα τῶν ἁγίων Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Θαλασίου, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀββᾶ Φιλήμονος, Θεογνώστου, Φιλοθέου τοῦ Συναίτου, Ἡλία πρεσβυτέρου καὶ Θεοφάνους μοναχοῦ.—Ἐν τῷ Γ' Τόμῳ (ἐκ σελ. 359) περιέχονται ἔργα τῶν ἁγίων Πέτρου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Συμεῶν τοῦ μεταφραστοῦ, Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου καὶ Νικήτου τοῦ Στηθάτου.—Ἐν τῷ Δ' Τόμῳ (ἐκ σελ. 385) περιλαμβάνονται ἔργα τῶν ἁγίων πατέρων Θεολήπτου, Μητροπολίτου Φιλαδελφείας, διδασκάλου τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Νικηφόρου μονάζοντος, Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ, Ἁγιορειτικὸς τόμος ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων, Καλλίστου καὶ Ἰγνατίου, τῶν Ἐαυθοπούλων, Καλλίστου τοῦ Πατριάρχου, Καλλίστου Τηλικούδη καὶ Ἐκλογὴν ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων. Τέλος ὁ Ε' Τόμος (ἐκ σελ. 392) περιέχει ἐκλεκτὰ κεφάλαια ἐκ τῶν τοῦ Καλλίστου Καταφυγιώτου, ταυτιζομένου ὑπὸ τοῦ ἁγ. Νικοδήμου μετὰ τοῦ Πατριάρχου Καλλίστου Ἐαυθοπούλου, ἔργα μικρὰ Συμεῶν τοῦ Θεσσαλονίκης, Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Γρηγορίου τοῦ Συναίτου, τινὰ ἐκ τοῦ βίου Μαξίμου τοῦ Καυσοκαλυβίτου, ὡς καὶ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ἐπίσης ὁ τόμος οὗτος περιέχει σπουδαῖον καὶ ἀπαραίτητον γενικὸν εὐρετήριο ἐκτενέστατον (σελ. 115—367) τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀχαΐας κ. Παντελεήμονος Καρνανικόλα, ὡς καὶ πίνακα ἁγιογραφικῶν χωρίων τοῦ ἐπιμεληθέντος τῆς ἔκδοσεως ἀρχιμανδρίτου κ. Ἐπιφανίου Θεοδωρο-

1. La méthode d' oraison hésychaste en Orientalia Christiana, τόμος IX, τεῦχος 3, 1927. — Le Guillou L' esprit de l' Orthodoxie. 1961, σελ. 84-86.

2. L' avènement Philocalique dans la Roumanie Orthodoxe par un moine de cette Eglise. Ἐν Istina 1958, τεύχη 3 καὶ 4.

πούλου (σελ. 369—390). Εἰς τὸν Θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ἀχαΐας ὀφείλεται ἐπίσης ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀξιόλογον διαφωτιστικὸν περὶ Φιλοκαλίας ἄρθρον δημοσιευθὲν τὸ 1954 ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ, ὅπερ εὐκαταίον εἶναι νὰ περιληφθῇ εἰς νέαν ἐκδοσιν τῆς Φιλοκαλίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ «Ἀστέρος» ἐκδοθεῖσα (1957) ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ γνωστοῦ ἐποικοδομητικοῦ ρωσικοῦ ἔργου «Περιπέτεια ἐνὸς προσκυνητοῦ», ἐμπνευσμένου ἀπὸ τὴν Φιλοκαλίαν.

Εἰς τοὺς ἀξιοτίμους ἐκδότας καὶ τοὺς συνεργάτας των ὀφείλονται θερμότεται εὐχαριστίαι διὰ τὴν πολυτιμον ταύτην προσφορὰν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὅστις εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε ἔχει σήμερον ἀνάγκην νὰ φωτισθῇ καὶ θερμανθῇ ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τοῦ μετὰ χειρὸς ἐξαιρετοῦ ἔργου δύο ἁγίων ἀνδρῶν, Μακαρίου τοῦ Νοταρᾶ καὶ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200 τοῦ 1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἀρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης θέσεως Ἐφημερίου Ἀγίας Παρασκευῆς Καψάλων.

Ἐν Ἀρτῃ τῇ 9ῃ Μαρτίου 1964

† Ὁ Ἀρτης ΓΡΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τοὺς Θεῖους καὶ Ἱεροῦς Κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν άρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Ν.Δ. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱ. Ναῶν 1) Κοίμησις Θεοτόκου Ἐλαιῶνος, 2) Ζωοδόχος Πηγὴ Ἀρετῆς (Ρετούνης) καὶ 3) Ἅγιος Νικόλαος Καπελέτου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικὰ των, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Πύργῳ τῇ 13ῃ Μαρτίου 1964

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Μετανάστευσις καὶ Ἐκκλησία.

Ἐπισκόπου Μελόης Αἰμιλιανοῦ, Ποιμαντικὴ τοῦ Μετανάστου.

Π. Τρεμπέλα, Θεωρία ἀπαράδεικτοι περὶ τὴν Unam Sanctam.

Σάββα Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ Μίμησις τοῦ Χριστοῦ.

Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ὁ νέος Ὄργανισμὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Προκηρύξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθήναι—Τηλ. 533.805

Ἵπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σοῦρμενα